



శతకంఠ రామాయణమును పేర వాడఁబడు సీతావిజయమును ప్రబంధ మింతకుఁబూర్వమే ప్రసిద్ధినొంది యున్నది. ఆకావ్యరత్న మింతదనుక నేకారణముచేతనోకాని ముద్రితము గాక యుండుటచే దానిని ముద్రింపఁదలఁచి నాస్నేహితులగు మ. రా. రా. మారేపల్లి రామచంద్రశాస్త్రిగారియొద్ద నొకప్రతియును, మ. రా. రా. నిడదవోలు సుందరముపంతులుగారి లైబ్రరీలో నొకప్రతియునుండఁగా సవిషుచ్చుకొని వానిననుసరించి సాధ్యమగునంతవఱకు దోషములులేకుండ సవరించి యాసవరణఁ జేయఁబడిన స్థలములయం “ ” దీగురుతుల నుంచి ముద్రింపించితిని. కాని రెండుప్రతులయందును గృత్యాదిపద్యములు లేవయ్యె. పిమ్మట మఱియొకప్రతి లభించినది. గాని దానివలనను నాకొంతదీరదయ్యె. అట్లగుటచే నిప్పటికున్నదానితో సంతృప్తిపొందవలసివచ్చినది. ముందు దొరకినయెడల రెండవకూర్పున నీలోపము పూర్తి చేసికొనయత్నించెదను. మహారాజశ్రీ రాయబహదూరు కందుకూరి వీరేశలింగముపంతులుగారు వ్రాసిన కవులచరిత్రలో నీప్రబంధ మిరువురుకవులు రచించినట్లు వ్రాసియున్నారు. కానిమాకు దొరకిన గద్యముగల రెండుప్రతులలో నొకదానియందిది మర్దనకవివిరచితముగాను రెండవదానియందు లింగనకవిప్రణీతముగాను గానవచ్చుచున్నది. అయినను నేనారంభించినప్రతి మర్దనకవి విరచితముగానున్నదియగుటచేతను, లింగనకవికృతముగానున్నది యొకటిరెండాశ్వాసలు ముగిసినపిమ్మట లభించియుండుటచేతను నాశ్వాసాంతముల మర్దనకవిప్రణీతముగానే ముద్రింపింపవలసివచ్చినది. ఇంతకుఁ గృత్యాదిపద్యములు దొరకునంతవఱకుఁ గవినిర్ణయము చేయవలనుపడకయున్నది. దొరకినప్రతులు శుద్ధప్రతులు కాకపోవుటచేతను, మొదటికూర్పు గుఱుచేత నెంతకష్టపడి పరిశీలించినను గొన్నిలోపములుండకమానవు.

శ్తములు వానినిమన్నించి దీనినినాదరింతురని కోరుచున్నాను.

అఖిపట్టణము. } ఇట్లు
9 సం॥పిప్రవేవరి. } విన్నకోట అప్పలనరసింహులు.

వలన దుగ్గభంబులగు వరంబులుగొనుటయు, మునులబాధించుటయు, నమ్మనులు రామచంద్రుని పాలికిం జని శరణు గొచ్చుటయు, వారికి నభయహస్తంబులిచ్చుటయు, శతకంఠునింజంపఁబ్రతిజ్ఞ సేయుటయు, మునులఁబంపుటయు, వెనుక నమ్మహాదనుబునివిక్రమంబుదలఁచి బలసా మగ్రి చాలదని వగచుటయు, లక్ష్మణుండు తమతమపరాక్రమంబులు దెలుపుటయు, విభీషణుని రాఁదలఁచుటయు, నతనివలనఁగొన్నివివరంబులెఱుంగుటయు, హనుమంతునిఁదలఁచుటయు, నతనిఁకిదద్వృత్తాంతంబు సెప్పుటయు, నక్క-పికులోత్తముండు తన మహారూపంబు సూపుటయు, సకలమనుజుదనుజువనచరబలంబుల రప్పించుటయు, తన్నుంఁగొని చనుమని సీతవేడుటయు, రాఘవుండనుమఱించుటయు, దండు వెడలుటయు, నందఱునొక్కపెట్టున హనుమంతుండు తనశరీరంబునందాల్చుటయు, దేవతలు సన్నుతించి పుష్పవర్షంబు గురియించుటయు, నందులకు మిగులనుత్సహించి పవనజుండు తనవాలంబున నఖిలదళంబుల సముద్రంబులు దాఁటించుటయు, లక్ష్మపట్టుటయు, హనుమద్రాయభారంబును, చిత్రగంధినీతియు, ద్వంద్వయుద్ధప్రకారంబును, సకలబలప్రళయంబును, రాముండును శతముఖుండునుందలపడి ఘోర యుద్ధంబు సలుపుటయు, నందులకు రాఘవుండు కళవళించుటయు, సీతవిల్లందుటయు, దనుజుబలసంహారణంబును, శతకంఠు పరాభవంబును, మఱునాఁడరుదెంచుటయు, నారదాగమనంబును, హితోపదేశంబును, బ్రహ్మస్త్రప్రయోగంబును, శతముఖుచరణంబును, చిత్రగంధివిలాపంబును, లీలకేతను పట్టాభిషేకంబును, హనుమంతుండు మరల జలధులు దాఁటించుటయు, పురంబుచేరుటయు, రాజ్యంబుపాలించుటయు మొదలుగా నంతయుఁదలపోసి మందస్తిత ముఖారవిందుండై యిందు శేఖరుండు పార్వతీదేవికిట్లనియె॥ ౫॥

కం॥ రావణుఁ, దురుసంగరవి ద్రాపణుఁ, డా భీలబాహుదండజిత్రోక్తై । రావణుఁడు, సేయునురుదు । రాఘవపరాభవము లాత్మభావించిసురల్॥ ౬॥

గీ॥ క్షీరవారాశికడకేగి, క్షీరమాధి నాధుఁబొడగని, కదిసి వందన
ములాసఁగి, తమపరాభవమెఱిగింపఁ, గమలనాభుఁఁ డభయకరమిడిప
నిచెఁ, గొన్నబ్బములకు॥ 2॥

గీ॥ దేవతల బోవ నాత్మఁ జింతించి, పంక్తి | రథ మహాగర్భ దు
గ్ధాంబురాశియందు | నొనర సత్సంతతికె మోదమొదవ, రామ! చంద్రుఁ
డుదయింఁచెఁ బూర్ణి మాచంద్రుఁపగిది॥ ౩॥

వ॥ ఇట్లుదయించి॥ ౪॥

సీ॥ ధరణీధరాటకఁ దాటకఁబడనేసి, జన్నంబుబన్నంబు చక్కఁజే
సి, | భ్యాతిగారాతినినాతిగాఁగావించి, భవునిచాపంబు రూపంబుమా
పి, | సీతను భాగ్యసమేతను బెండ్లాడి, కైకవాక్యమునకైక్యంబునొంది, |
గుహుని సద్ధర్మహృద్గుహునిసంభావించి, రాష్ట్రాపరాధునిరాధుఁగొ
ట్టి, | ఘనులమునులనుమన్నించి, 'ఖరులగుఖర' | దూషణులభీషణాంబకా
దులనుగూల్చి, | యొక్కరక్కసివెక్కసై సొక్కుదాని | ముక్కుచెవుల
కుఁగలనిక్కు చక్కుచేసి॥ ౧౦॥

శా॥ మారీచుంబడనేసి, వాయుజునిసన్తానించి, కిషిరంధకున్ | నీరే
జాప్తజురాజుఁజేసి, యలకంధింబూనిబంధించి, బల్ | నారాచంబులఁబం
క్తి కంఠఘటకర్ణశ్రేణిహింసించి, లం | కారాజ్యంబున నవ్విభీషణుని భా
గ్యప్రాప్తుగా నిల్పుచున్॥ ౧౧॥

ఉ॥ వారిధి వానరాళిగొలువంగమగ్రీష్టుటదాఁటి, సీతయుం, | దా
రును, లక్ష్మణుండు, నవధానవిమానములెక్కి, వేల్పులున్ | భోరునఁబుష్ప
ముల్ గురియఁబొంగుచు, వైరివిదారధీరగం | భీరమనస్కులై చనిరి పె
ల్లుగఁ దల్లులఁ జూచువేదుకన్॥ ౧౨॥

వ॥ ఇట్లు చనిచనినిరంతరకుసుమఫలభరితతరునిచయా రామంబులును,
విమలకమలకల్పారషండమండిత జలాశయంబులును, అభేద్యపరిఖాప్రా
కారద్వారకవాటమణితోరణవిరాజితసౌధాగ్రబంధబంధురశాతకుం
భ సముదయంబులును, సుటకవిరచిత నూత్నరత్నదీప్తి ధగద్ధగా
మానరాజప్రాసాదప్రాంగణరంగసంగత కనకమంటపావరణవిచిత్ర

కుడ్యగవాక్షంబులును, వీరకుమారసుందరమందిరపశ్చిమభాగసంస్థితకే
 లికాకుధరనిత్యనివాస కీరమయూరశారికా వికప్రకటకోలాహలంబు
 లును, అనవరతమదజలపంక సంకర గండమండల శుండాలజాలంబులు
 ను, జవవిజిత పవనమనోవేగరంగత్తుంగతురంగంబులును, అవక్రమణి
 చక్రాగణిత ఘంటికాఘటఘటారవాభ్రాంకష ధ్వజ సకలసాధనాయు
 త రథనిచయంబులును, సంగరాభంగ వీరాలాపప్రతాపభటకదంబం
 బులును, రంభాసంభో గారంభవిజృంభమాణవిభవగంభీరవారవనితా
 సంఘంబులును, సమస్త రాగోపరాగ తానమానావధాన మంగళపా
 తక మహిమంబులును, అభ్రాంకషగోవురప్రాకారచతుర్వారపవనత
 రళితవృషభకేతన నానాధూపధూమ ఘుషఘుమాయమాన వాసనా
 వాసిత దేవాలయంబులును, భేరీమృదంగశంఖకాహళపణవధక్కాము
 ఖానేకవాద్యఘోషంబులును, ప్రజ్ఞావిశేషనిర్జిత శేషభాషాధీశులగు వి
 ప్రవర్గంబులును, సమరపరశుచ్ఛేదితోరస్థలనిమ్నక్షతభూషణభూషిత
 క్షత్రియకుమారవారంబులును, ధనకనకవస్తువాహనప్రవర్గమానవ్యవ
 హారహాసిత ధనదాదులగు వర్తకులును, అక్షుద్రీభద్రతరశాశ్వతైశ్వ
 ర్యతిరస్కృతసముద్రులగు శూద్రులును గలుగు సాకేతనగరంబుప్రవే
 శించి, అనర్గళ సంభ్రామాయత్తచిత్తుండై రఘువరుండు మక్కువనొ
 కకశుభ ముహూర్తంబున ననుజపరివృతుండై మునిజన పురోహితా
 మాత్యజననీత్రీయానుమతంబున జానకీసమేతుండై॥ ౧౩॥

కం॥ పట్టాభిషిక్తుండయ్యెను| నెట్టనభువనములఁగలుగు నృపతులు
 మెచ్చన్| భాట్టప్రాభాకరశా| స్తోట్టంకితులై నసుకవులొనరనుతింపన్॥

గీ॥ ఇట్లుపట్టాభిషిక్తుండై యేపుమెఱసి| దనుజవిదళన బిరుద పద్య
 ములువినుచు| నెల్ల జనములుముద మొంద నేలుచుండె| దల్లి, దండ్రీయు,
 దైవంబుఁ, దా నెయనఁగ॥ ౧౪॥

సీ॥ ధర్మంబునాల్లపాదంబులకర్తిల్లు, వాంఛించినప్పుడేవానగుగి
 య్గొం,| దరువులేవేళనుద్ధతిమీఱ ఫలియించుఁ, బైరులుదున్నకపండుచుం
 డుఁ,| దిరిపంబువిరస మేదిక్కుననొదవదు, మొదవులుపెరుకక మున్నెసిదు

కు, | వ్యాధులునఘములువలసలై దూరించుఁజింతింపఁగోఁగుఁలుసిద్ధినొం
దు, | రాజపరమేశ్వరుఁడు, దైత్యరాజహరుఁడు, | రాజసింహుండు, దశ
రథరాజసుతుఁడు, | రాజసదృశకళాంగుఁడు, రాఘవుండు, | ఘనత'రా
జ్యంబుఁ బాలించు కాలమునను || ౧౬ ||

గీ॥ గట్టిధాన్యంబు పోకకుఁ బుట్టెడేసి | అట్టిపోకలు రూకకుననికె
డేసి | అట్టిరూకలు మాడకు నఱువదేసి | అట్టిమాడలు నింటింట నగణె
తములు || ౧౭ ||

క॥ మేఘశ్యామలదేహుఁడు | రాఘవుఁడీరీతి, భూసురస్ఫుటభాషా |
మోఘాశీర్వాదమహా | శ్లాఘామతి నేలుచుండు సమయమునందున్ || ౧౮ ||

చ॥ శతముఖనామధేయఁడొ, కచండనిశాచరలోకనాథుఁడు | గ్ర
తనలపంక్తికంఠఘటకర్ణపురందర జిత్రహస్తులీ | క్షీతిఁబడుటంతయున్
హితులచేవిని, రామునిమీఁద నాదటన్ | ఘృతయుతపావకాకృతిని గం
టకమండుచు, హుంకరింపుచున్ || ౧౯ ||

గీ॥ మెఱసి బ్రహ్మాండమెల్లను మ్రొంగనట్ట | హాసమొనరించి, వక్త్ర
గహ్వరముఁ దెఱచె, | దెఱవనుఱువడినర్కుండు తెరువుదప్పి | 'మార్తుఁ
డనఁబోక' మేఘునిమఱువుచొచ్చె || ౨౦ ||

ఉ॥ అగ్గలమయ్యె మ్రోత జగదంతరమందునఁ దద్భయంబుచే, |
దిగ్గజపంక్తి ద్రోల్లె, మఱితేకువలేక సమస్తజీవముల్ | మ్రగ్గఁ, బయోని
ధుల్ గలగె, మ్రాన్పడె నబ్జభవుండు, నాసుధా భుగ్గణమెల్లభీతిలిరి భో
రున రాముజయంబు గోరుచున్ || ౨౧ ||

వ॥ మఱియు నయోధ్యాదిపట్టణంబుల మహోత్పాతంబు లుద్భ
వించె; శతముఖుండును డెందంబున నందంద విచారించి రాముండను
నొక్కనరునిమాత్రంబునకు సకలలోకంబులుపరిమార్పనేల? వానికిగో
బ్రాహ్మణదేవతాదులు ప్రయంబులనివిందు నటుగానఁదత్ప్రహరణంబు
లు గావించెద; రాముండనువాఁ డందులకు నడ్డపడవచ్చెనేని పగదీ
ర్చుకొనెదఁగాకయని || ౨౨ ||

గీ॥ మదినిఁబొదలుచు ఋష్యాశ్రమములసొచ్చి | డాసి మఱియఁను

హేమామగుండములు పూర్వీ యాగ ధేనువులను ద్రుంచి, పూగముఖ్యి భూజములుద్రోసి, కాసారములుగలంచి॥ ౨౩॥

క॥ మునిసతులఁజెఱలుగొని, యా మునివరులను దునుమఁజిత్తము నరోసి,తుదిన్ వనలతల మునులకరములు ఘనముగ బంధించు వికృత కఠినముఖుండై॥ ౨౪॥

క॥ నెపమేమియు లేకయె, తన రపమైత ముబాధపఱప, గాతను మీఁదం! గుపితాత్తులయ్యుఁ,దపసులు శపియింపగఁజాలరైరిజలజజుమ హిమన్॥ ౨౫॥

సీ॥ ఒక మునివరుఁబట్టి యూర్ధ్వపుండ్రమునాకు, నొకవిఘ్ర జన్నిద మొడిసి తెంచు, నొకమానిపైఁ జల్లు నుర్వీపరాగంబు, నొక్కతాపసు నోరునొక్కమూయు, నొకమునీశ్వరుపిల్లసిక పెల్లగిలఁదీయు, నొక్క యోగీంద్రునిముక్కుఁజదుము, నొకమహీసురుమీఁద నుమియును మ త్తుచే,నొక్కదిగంబరునొలయఁదన్ను, నొకతపోధనుఁడేతెంచి,వికల మతిని పెక్కుమాటులు శతముఖుపేరునొడివి, పాహి పాహి యను చుసాగఁబడిన,నతని కాలుగొనియీడ్చుదుదఁదానెకాలుపగిది॥ ౨౬॥

సీ॥ దిక్కుంభికుంభ ముల్వ్రక్కలుగావించునుక్కనఁజెలరేఁగి యొ క్కనాఁడు, తనబాహుకంఠూతిదప్పఁ గులాద్రులనుంకించి పెకలించు నొక్కనాఁడు, తపియింపఁజేసెనాతపముననని భానునొడయఁగానూ హించు నొక్కనాఁడు, పొలయరాదని పూని మలయమారుతమును నుప్పుననెగనూఁదునొక్కనాఁడు, ఉరగులనుబట్టిదండించునొక్కనాఁ డు, ఉఁగుఁడై నిర్జరులఁద్రోలునొక్కనాఁడు, ఉదరిమానవులనుమ్రొం గునొక్కనాఁడు, ఉబ్బిలోకంబు గాలించునొక్కనాఁడు॥ ౨౭॥

క॥ ఈవిధినిలోక 'పీడలు' గావించినఁ,జిత్తములనుగళవళపడి,యా దేవతలు,మునులు,ధరణీ దేవతలునుగూడి,జాలిఁబడియొకచోటన్॥ ౨౮॥

క॥ ఎవ్వఁడుమనలకుదిక్కిఁ,క నెవ్వఁడీబాధమాన్పు,నిలయెవ్వనిచే నివ్వికృతుఁడీల్లు నెవ్వనిమ్రువ్వపుఁగరుణౌర సమునమనులోకంబుల్॥ ౨౯॥

వ॥ అనుచు దుశ్చింతాసముద్రంబునమునింగి యపరిమితడోలాందో
శ్చితమానసులై క్రమ్మఱ ధైర్యంబులు వురికొల్పుకొని సురలు మునివరుల
కిట్లనిరి॥ 30॥

క॥ మునుమనకొఱకై, దానవ! మాననమునకు, విష్ణుడవనినలరి, దశ
స్యం! దనునకుఁబుట్టి, రఘూద్వహుఁడన, నివుడున్నాఁడుగా దె యధికు
లెఱుంగన్॥ 31॥

గీ॥ అట్టిరాఘవుఁడ, ధిక రాజాధిరాజ! చాచుకోటిర మాణిక్యచాక
చక్య! సారమండితసత్పదాంభోరుహద్వ! యుండె, మనకికదిక్కుగా
కొ,ండుగలఁడె?॥ 32॥

మ॥ దశదిగ్భాగముఅంబ్రతాపమహిమల్ దట్టంబుగా నిండ,న! ద్ద
శకంఠస్ఫుటకంఠశంక్తి సమరోద్దండాగ్రహాభీలక! ర్కశభల్లంబులసం
హరించిమనలం గాపాడఁడే? యట్టివీ! రశిరోత్తంసమె దిక్కు, దీనికి వి
చారంబేల యూహింపఁగన్॥ 33॥

సీ॥ తనభక్తుఁడొంటిఁబోఁ దలఁప, దమ్ముడు, దాను, దోడయ్యెరా
మచంద్రుండుగాఁడె; కులహీనుఁడనక, మక్కువమీఱనొకకిరాతునిబో
చె రామచంద్రుండుగాఁడె; మర్కటుండనక, నయ్యర్కజుఁబట్టభద్రునిఁ
జేసె రామచంద్రుండుగాఁడె; తనశత్రువనక, నా దైత్యుతమ్మునిఁగాచె
రూఢిగా రామచంద్రుండుగాఁడె; యట్టికరుణాపయోనిధిక, ట్టిసుకృతి
కై, లమి మీఱంగమనలను నేలుటెంత? తడయక చాచిటికెగుఁడీతపసులా
ర! జాగుసేయంగ నేటికి? సభ్యులార!॥ 34॥

వ॥ ఏమునుదివినుండి పొడచూపెదమనిచెప్పి సురలు నాకంబున కరి
గిరంత॥ 35॥

శా॥ శాండిల్యుండును, జహన్నుమోనివరుఁడున్, జాబాలియుం, గా
త్సుండుం, గౌండిన్యండును, గాలవుండును, మహాకణ్వుండు, మైత్రే
యుండున్, మాండవ్యుండును, మందపాలుండును, సన్తాగ్గప్రభావుండు
మా! ర్కండేయుండును, గూడివచ్చిరతిశీఘ్రంబొప్ప రాముంగనన్॥ 36॥

వ॥ ఇట్లు రయంబున వచ్చివచ్చి॥ 37॥

క॥ ఆతురముగఁ గాంచిరిసా! కేతము, వరన్యపతిజనని కేతనము, తి
వి భ్యాతము, నీప్సితవస్తు! వ్రాతము, ననమానవైభవసమేతంబున్॥ ౩౮॥

ఉ॥ కాంచి, తదీయదివ్యపరిభావిశదత్వముఁ, గోటవాటముం, గాం
చనగేహపంక్తియును, గంధగజాశ్వరథోష్ఠ్ఠివారమున్, మించిన వే
డఁజూచుచును మెల్లన వీడ్కొని, తత్పురీంద్రమ! ధ్యాంచితసీమ, నా
కఠకనకాయతసౌధముగాంచి మెచ్చుచున్॥ ౩౯॥

క॥ ఆమందిరమధ్యంబునఁ, గోమలచకచకలఁదనరు గురుమణిగణ
శో! భామయమగు సింహాసన! మా, మునిపుంగవులు గాంచి, యతిహ
ర్షమునన్॥ ౪౦॥

సీ॥ కలితపుణ్యచరితుఁ, గంజాతనిభ నేత్రు, జలధర దేహు, నాజా
నుబాహుఁ, గరుణాకటాక్షు, శృంగారసుందరవక్షు, సత్యసంశీలు, వి
శాలఘాలు, స్థితముఖాంభోజు, నాశ్రీతజనసురభూజు, హారకేయూ
రు, వికారదూరు, రవికోటిసంకాశు, రాక్షసేంద్రవినాశు, భువనప్ర
శస్తు, నద్భుతగృహస్థు, సమరతలభీము, బుధజనకుముదసోము, విను
తసుత్రాముఁ, ద్రైలోక్యవిమలనాము, జానకీరాము, నృపకులసార్వ
భాముఁ, గనిరి మానులు కన్నులకఱపుదీఱ॥ ౪౧॥

సీ॥ వీడఁటేకృపమీఱ వేల్పులకొఱకునీమహిమీఁదఁబుట్టిన మాయ
లాఁడు; వీడఁటే దశరథోర్వీనాయకునిఁ దనసుద్దుల నుబ్బించు ముద్దు
లాఁడు; వీడఁటేపిన్ననాఁడేడాసివెక్కసిరకఱసిఁ ద్రుంచిన మొక్క
లీఁడు; వీడఁటే గాధేయు విమలత రాటోపయజ్ఞంబురక్షించు యజ్ఞ
భోక్త; వీడఁటేశౌర్యములకెల్లవీడుపట్టు; వీడఁటేధర్మములకెల్లదో
డఁబుట్టు; వీడెసాక్షాత్కరించిన విష్ణుమూర్తి; వీనిఁగనుకంఠె శుభ
ములువేఱుకలవె?॥ ౪౨॥

వ॥ అనినునీంద్రులుసాంద్ర ప్రమోద రసపరిపూర్ణ హృదయులై
వివిధాశీర్వాదమంత్రాక్షతవిన్యస్త ప్రశస్తహస్తంబులెత్తి, భక్తితోఁగ
దిసీ, యిట్లనిరి॥ ౪౩॥

సీ॥ శ్రీరస్తు ధరణిజాశ్లిష్టభుజాదండ! భండనోద్దండ! కృపాప్రచం

డ! | విజయోస్తు త్రిభువనవిభ్యాతచారిత్ర! వికచాబ్జనేత్ర! పవిత్రగా
త్ర! దీఘాయురస్తు భూదేవతామందార! కలుషసంహార! భాగ్యప్ర
చార! ఆరోగ్యమస్తు శతార్కతేజోరూప! గురుజయాటోప! సద్గుణ
కలాప! అనుచునాశీర్వాదింవి మంత్రాక్షతపి! సూనశుభలాజ ముఖ్య
వస్తువులాసంగి భయముఁ, బ్రీయమును, జయమును, రయము, నయముఁ
బెనఁగొనఁగనిల్చి రా రాముఁ బ్రేమఁ గనుచు॥ ౪౪॥

వ॥ రాఘవేశ్వరుండును, బ్రత్యుత్థానాభివందనములందఱును వే
ఱువేఱు నాచరించి, అఘ్న్యాపాద్యాదివిధులంబూజించి, ఉచితపీఠంబు
లనుండనియమించి, మందస్థిత ముఖారవిందుండై యానంద మందంద
సందడింపనందంబుగా మెల్లన మునివరులకిట్లనియె॥ ౪౫॥

శా॥ అయ్యా! మావిభవంబులెల్ల, భవదుద్యద్భూతపాదాంబుజా!
క్షయ్యాలాకనచింతనంబుఁ గదాజానొప్పనీడేఱు, మీ రెయ్యేతావుల
కేగుదెంతు, రెటమీరీక్షింతురింపొందగా, నయ్యాతావులువృద్ధిబొందిమ
నుటే మాశ్చర్యమూహింపఁగన్॥ ౪౬॥

శా॥ సేమంబేకదమీకు? మీపరిజనుల్ శిష్యుల్ విడంబింతురే? నేమం
బాప్పఁగ ధేనువుల్ పితుకునేనిత్యోత్సవకీడలన్? వేమాఱున్ ఫలియించు
నే తరువులుద్విన్? సత్తపోధర్తముల్! ప్రేమన్ వర్ధిలునే? నిరంతరమఖా
భీష్టంబులీడేఱునే?॥ ౪౭॥

శా॥ దైన్యంబేమియులేక, మీకరుణనిర్ధాతీతలంబెల్లహ్మ! ద్విన్యా
సంబున నేలఁగంటి, మఱికాచే 'మోద మద్దానిచే'; | సన్యాసత్వముఁ
బూనినన్నుచుదినిచ్చి నమ్మియున్నట్టిచో నన్యాయంబెటనుద్భవింపదుగ
దా యాభీలవై రంబులన్॥ ౪౮॥

క॥ ఏపని పనిచినఁ జేసెద | మీపాదములాన తెలియ మెల్లనఁ జె
వుఁడా! దాపరము సేయనేటికిఁ? దాపసవరులార! మీకు దాసులయె
డలన్॥ ౪౯॥

క॥ నావినిమునివరులెల్లన్ | భావంబులసంతస్లి, బహువైఖరులన్ |
దీవించి, రాఘవేంద్రుని తోవినుచునియిట్టులనిరితోడిఁబడి 'భక్తిన్'॥ ౫౦॥

ఉ॥ శ్రీరఘురామ! శత్రుముఖజీవనజస్ఫుటసోమ! భూరిర! ట్రోర
ణభీమ! చారుతరసుందర'తానత'కామ! 'శౌర్యవి స్ఫార'సహస్రిధా
మ! భవ'బంధ'విరామ! పవిత్రనామ! వి స్తారయశోభరామ! శుభ
చామ! 'నిసున్వినుతింపశక్యమే'॥ ౫౧॥

గీ॥ అలిగిరావణకుంభకర్ణాదిఘోర! రాక్షసావలినెల్లను రణము
లోన! బాణములపాలుచేసి మా బాధమాన్ని! తింతకంటెను శుభము
మాకెద్ది చెప్పుమే?॥ ౫౨॥

చ॥ తతభుజదండనిర్జితకృతాంతనిలింపవ శేణ్య యక్షరా! డతులిత
సిద్ధసాధ్యగరుడాహిసమస్త చరాచరున్, మహిమా! ద్ధత భువనైకకంట
కుని, దానవనాయకుఁ, బంక్తి కంతునిన్! ట్రితిఁబడనేయనెవ్వసికిఁజెల్లుఁ
దలంపగ రాఘవేశ్వరా!॥ ౫౩॥

శా॥ నిద్రాసక్తియొకింతమానిన బామన్ నిక్కించి, చేచాచి యి
క్షుద్రాకాశధరాపరీతములు దాశోధించి, యేమబ్బినన్ | రాద్రాకా
రతవక్త్రగహ్వరముఁజేరందెచ్చి భక్షించు కో! పోద్రాకాత్తునిఁ, గుంభ
కర్ణు, నురుదేహుం, గూల్ప గాశక్యమే?॥ ౫౪॥

శా॥ జంభారాతిని నూఱుమాఱులనిలో సాధించి, లంకాపురిన్!
శుంభద్విక్రముఁడై తదీయసతులన్ సుకంఠజెఱల్ వెట్టి, దోస్తంభాన
ర్గక్షుఁడై మహిమాగ్రణకాంక్షున్ సంచరించెన్తపః! దంభపోద్ధతుఁడిం
ద్రజిత్తు, గనయుద్ధక్రీడకున్ సాధ్యుఁడే?॥ ౫౫॥

ఉ॥ దోయిటఁబట్టనేర్చు సలతోయధులన్నియు నొకకాపెట్టునన్;
వాయువునిల్పనేర్చు; శిఖివాతనుబడ్డను వెళ్లనేర్చు; మా! యాయుతవి
క్రమం, జతని నన్యస్యపాళిక శక్యమే మృతుం | జేయఁగ మేటిరక్కసి
వజీరుని, నయ్యతికాయు'నాజిలోన్'॥ ౫౬॥

గీ॥ పిన్నయళ్ళుడె యముఁబట్టిపీచమణఁచె! నెడయెఱిఁగి వేలుపు
లనెల్ల నేవుమాపెఁ| ద్రిభువనా'ధీశులనుగూడ'ధికకరించె! నమ్మపకా
యు నెదిరింప నలవియగునె?॥ ౫౭॥

గీ॥ వినకయుండు రె మీరును; వెసమహేంద్రు! నొకకావేల్పిడినె

గమీటునుకుగ్రగలిగి యప్రతిద్వంద్వసాహసులైనయట్టి కంపనాకంప
నులతోడఁగఁడఁగఁదరమే?॥ ౫౮॥

ఉ॥ అంతమొనర్పనేర్తురు కృతాంతునినైనఁగఁడంగిరేని; మెప్పిఁతు
రు రావణాసురుని భీమగదారణకౌశలంబులన్; వింతగవారిఁగన్న
లవిశ్వపుఁడైనను భీతినొందు; దే! వాంతకు, నన్నరాంతకుని నాహవ
మందెదిరింపవచ్చునే?॥ ౫౯॥

వ॥ మఱియునదియునుంగాక దేవదానవసంగామరంగనిరోధుం
డగు మహేందరుండును, సకలదిగంత దంతావళ దంతాగ్రసంఘాత
క్షతనిమ్నోన్నోవక్షస్థలప్రశస్తుండగు ప్రహస్తుండును, క్రోధావలో
కనమాత్రచంచలాయమానవిశ్వుండగు మహాపార్శ్వండును, నిఖిలశ
తుభీముండగు ఖడ్గరోముండును, ప్రళయసమయ కనదనలసదృశ ధా
ముండగు సర్పరోముండును, హాలహాలప్రతిమాన విషరోషస్తోముం
డగువృశ్చికరోముండును, శమనసమవిక్రమక్రమవిమతోదగ్రమహా
గాహీసుపర్ణుండగు నగ్నివర్ణుండును, మొదలుగాఁగల దానవులపా
ర బలపరాక్రమవంతులు గారె? వారినెల్ల నల్లన సంహరింపవే? అ
దియునుగాక దుష్టనిగ్రహశిష్టపరిపాలకుండును, జగదేకవిక్రముండు
నను బిరుదులు నీకుఁజెల్లునని వెండియు నమ్మనీందులు రామచంద్ర
కిట్లనిరి॥ ౬౦॥

గీ॥ అనఘ! నీశౌర్యమునఁజేసి యఖిలజనులు! పరిణమించియు
ప్పటిబాధవలనఁ బరిణమింపకయున్నారు పార్ధివేంద్ర॥ యెట్లుకె
దుమవ్వార్త లేముకడఁగి॥ ౬౧॥

గీ॥ శతముఖుండను ఘోరరాక్షసవరేణ్యుఁడప్రతిద్వంద్వదోర్మ
లుఁడై, సరోజగర్భవరములఁజేసి లోకములు గలఁడెఁ గావ
గు ప్రతాపలంకావరుండు॥ ౬౨॥

క॥ మునుదశకంతుని బాధకె! మనఁజాలకయొకగ్రభంగిమంటిమి
యివుడో! జనవల్లభ! శతకంతుని డొనరించెడి ఘోరబాధ కోర్కొన
లమే?॥ ౬౩॥

గీ॥ వారెదివిజ్ఞాదు దేవతావర్గమెల్ల | నద్దురాత్తుండు గావిందు
నాపదలకు | 'వెఱచివచ్చిన'వారు మీ'మఱుండు' చొరంగ | ననుడు, రా
ముండువీక్షించె నభ్రతలము॥ ౬౪॥

వ॥ ఇట్లువీక్షించిన దేవతలును బాడచూపి పారిజాతప్రసూనం
బులాన్యప్రసూనునిపైఁ గురియించి యంతర్ధానంబునొందిరి; రామచం
దుఁడునువిషణ్ణహృదయుండై చింతించి, పదితలలరక్కసు సుక్కణం
గింపనోపకసీ తావియోగుండనై యుకారణంబున వాలిందుఁగించి కోతు
లమఱువుచొచ్చి, యనేకప్రయాసంబుల వైరంబు చక్కంబెట్టి లోకం
బు లుద్ధరించితి నని యట్లుండె, నూఱుతలలును, గరశతద్వయంబునుం
గల శతకంఠు నెట్లుసంహరింప నేర్తునని యుల్లంబున మెల్లిన వగచి
వెండియునత్తునీందుఁగితో రామచందుఁగిండ్లనియె॥ ౬౫॥

క॥ ఎవ్వనికీఁబుట్టెనాబలుఁ | దెవ్వరికొఱకెంత సేసెనిట్టిదురాత్తుం |
డెవ్విధిఁగోరె వరంబులు | మవ్వంబునఁ బద్మభవుండు మఱి యెట్లా
సఁగెన్?॥ ౬౬॥

క॥ ఎఱుఁగింపుఁడిపుడు సన్తుని | వరులార! భయంబునొందివనరఁగ
నేలా? | దురితాత్తుఁమీపంపునఁ | దెగువొప్పఁగ సంహరింతు దివిజులు
పొగడన్॥ ౬౭॥

క॥ అనవినిమునివరులెల్లన్ | మనములహర్షిఁచిమృదులమధురతకో
త్తుల్ | పెసఁగొనఁగ రామభదుఁగిఁ | గనుఁగొని రుట్లనిరి భయవికార
ముదోఁపన్॥ ౬౮॥

క॥ విశ్రాంతిఁదనరు సుగృహా | స్థాశ్రమమునియగు పులస్త్యుఁడను
సుకృతునకున్ | విశ్రవసుండనువాఁడును | నశ్రమఁడనువాఁడు, నిరువుర
ట్లుదయింపన్॥ ౬౯॥

వ॥ అందువిశ్రవసుండనువాఁడు, కైకేళి యనుదానిం బాణిగ్రహ
ణంబుగావించి, దానివలనంగ్రమంబున రావణకుంభకర్ణ విభీషణాదు
లగు జగదేకప్రతాపులఁగాంచె; అశ్రమండునువాఁడు, చిత్రగంధియ
నుగంధర్వవధూటిందగులుకొని సంతానంబుగానక కతిపయదినంబులు

చింతించి, దశకంధర ఘటకర్ణ విభీషణప్రముఖులగు విశ్రవసుని కొడుకులు సమరప్రచండులని లజ్జించి, తననునంబునొట్లనియె॥ ౨౦॥

చ॥ తనయులులేని ధామమును, దైవనివాసములేని గ్రామమున్, | వినయములేని విద్యయు, వివేకము మాలిన యట్టి వైద్యమున్, | జనసతి లేనిరాజ్యమును, సౌఖ్యవిరోధక మైనభోజ్యముం, | గసకములేని భాగ్యము, 'సుగంధములేనిసుమంబు, వ్యర్థముల్'॥ ౨౧॥

ఉ॥ కావునఁబూనియేను దశకంతునికంటెఁ బ్రతాపశాలిగా | నా విరి నాత్మఁగోరి యొకవంకతపంబొనరించి, యందుచే | నావలనూఱు మోములును హస్త శతద్వయముంగలట్టి స | ద్భావుని, ఘోరశాత్రవవిఘ్నాలునిఁ బుత్రునిఁ గందువేడుకన్॥ ౨౨॥

చ॥ అనిచనియశ్రమిండాకవనాంతరమందునమూడుమూర్తులన్ | మనముననిల్పి, చండరవిమధ్యమునందనచూడికొనిల్పి, యి | మ్మునఁ దపమాచరింపఁగఁ ద్రిమూర్తులు దాసగుటంజెలంగి యా | యినుఁడు ప్రసన్నుడై, తనయునిచ్చె జగద్భయదప్రతావునిన్॥ ౨౩॥

వ॥ ఇట్లుభండనోద్దండశతద్వయభుజాదండుండగుపుత్రునిం బడసి, మఱియును లంకకంటె సహస్రగుణాతిశయంబగు ప్రతాపలంకయును నొక్కపట్టణంబు సముద్రమధ్యంబున విశ్వకర్త చే నిర్మింపఁజేసి యందు శతకంతునికింబట్టంబుగట్టి వెండియుఁ దపంబునకరిగెనంత॥ ౨౪॥

క॥ మీరును రావణముఖ్య! క్రూరాసురవరులఁజంపె కువలయ మెల్లన్ | 'బీరంబున' రక్షించితి | రారూఢిగ వేల్పులును నహయనిపొగడన్॥ ౨౫॥

గీ॥ శతముఖుండును రావణక్షయముఁ గుంభ | కర్ణ మరణంబు, నిండ్రజిత్కాయభగ్ను | మంతయును వినుచు లయకాలాగ్నిపగిది | మండిదండిగనూహించె మనసులోన॥ ౨౬॥

గీ॥ నరులువానగులననెంతనాకుఁదృణము | జగతిఁ దక్కినవారిచేఁ జావకుండ | నిమ్మవరమనియలభారతీశుఁగోరె | గాని, రావణుఁడేష్వరంబుగానఁడయ్యె॥ ౨౭॥

వ॥ కావునఁబరపురుషులచే నెవ్వరివలనంజావులేకుండ విడిచిని

వరంబుగోరి యటమీఁద రామునిసంహరించి తనయగ్రజులపగయీఁగె
దనని ప్రతాపలంకాపురిపాలనంబునకు నాప్తులగు మంతులం బ్రతిష్ఠిం
చి, మాణిక్యకనకరజత తామ్రలోహాదినవ ప్రాకారరక్షకులగు రాక్ష
సులనాదరించి, యొకమహారణ్యంబునకుం జని కృతస్నానుండై భార
తీరమణునుద్దేశించి, జగదద్భుతంబుగాఁబంచాగ్నిమధ్యంబున నచ్చోట
బొటమనవేల్పూఁతగొని నిఁక హస్తంబు లెత్తి మహోష్ణచండమధ్యా
హ్నమాఝాఝాండమండలంబుఁబూచుచు నిరాహారుండై వెయ్యేండ్లుతపం
బుగావించెనంత॥ ౨౮॥

చ॥ జగములుతల్లడిల్లె; రవిచంద్రులుగన్పడరైరి; పెల్లుగా దిగిభ
ములెల్ల మొగ్గె; జలధివ్రజమింకె; సమస్త 'జంతువుల్' వగచె; సురేం
దుడున్ బెదరె; వాయువణంగె; హిరణ్యగర్భుఁడన్ మొగినరుదెంచి
నిల్యె నతిమోహముమై శతకంఠముందటన్॥ ౨౯॥

వ॥ ఇవ్విధంబున నవ్విరించి సుప్రసన్నుండై కరుణారసంబు పెల్లు
బ్బి యబ్బురంబు గానిట్లనియె॥ ౩౦॥

శా॥ అన్నాయోయిశ తాస్య! యశ్రీమతనూజా! యుష్మదుద్యత్త
పో! త్యాన్నత్యంబునకిచ్చమెచ్చితివరం 'బాసింపు' మాయిచ్చెదం, గన్ను
ల్విల్పుము నన్నుఁజూడుమనుచుంగారుణ్యపాథోధియై । చెన్నారందను
నాదరింపఁ, బరమేష్ఠింజూచి హర్షాత్తుండై॥ ౩౧॥

చ॥ కరముల్ మోఁచి విరించికిన్ శతనమస్కారంబు లందంద ను!
తగరమా భక్తి నొనర్చి లేచి తనవక్త్రంబుల్ విడంబించి, యో! హరి
నాభీకమలోద్భవా! నిగమవిన్యాసప్రకస్తాననా! కరుణాసాగర! నీకు
మొక్కెవను మతాగమ్యంబులీడేర్పవే॥ ౩౨॥

వ॥ అనిమతీయు బహువిధంబులఁగై వారంబుఁజేసిన విని వనజసం
భవుండు పరమప్రీతుండై యొక్కవరంబు వేఁడుమొసంగెద ననుడు శ
తముఖుండుమ సంతసిల్లి, అయ్యా! నెయ్యంబున వరంబు లొసంగు మె
ళ్ళమీకుండేనేని యక్ష రాక్షసగుడగంధర్వసిద్ధవిద్యాధర కిన్నర కంపు
రుషసురనరవానరాదులగు పురుషులవలనను, మృగాండజ భుజంగమ

లోకంబులవలనను, మీనకర్కట మకరకచ్చపాది జలచర సముదయంబువలనను మరణంబులేకుండనిమ్మనిన నప్పుర మేష్టియూఁదప్పక దయచేసి మఱియు నొక్కవరంబువేడుమనిన దనుజేంద్రుండు హర్షించి, రణంబుసేయు నెడఁ దనశరీరంబునంగల శోణితకణు బెచటం దొఱంగు నచట నూఱురు శతముఖులు జనించునట్లుగా ననుగ్రహింపుమనుడు జలజాసనుండును నత్తైఱఁగునకు సమ్మతించి, నీతపోమహిమంబునకు మూడులోకంబుల నెందుసరియెఱుంగము గావుననిక నొక్కవరంబును గను ని సుప్రసన్నుండైనం గని, జరయును, శ్రమయును, పరితాపంబును, భయంబును, దైన్యంబును నెన్నుండును దన్నుంబొరయకుండ వరంబొసంగుమనవుడు విరించి యట్లకాకయని దీవించి యంతగ్ధానంబు నొందె; శతముఖుండును ప్రతాపలంకాభిముఖుండై చనునెడ॥ ౮౩॥

క॥ మెందుకొనభయముధరణీ మండలమదితల్లడిల్లె; మాఁగుడుదిశలన్ నిందుకొనె; నిర్జరేంద్రుండు గుండియ జల్లసఁగఁ జెతికులిశమువైచెన్॥ ౮౪॥

వ॥ శతముఖుండును గమలసంభవవయాసంప్రాప్త వరప్రభావ ధురంధరుండై తనపురంబు ప్రవేశించి, తనజ్ఞాతులగు రావణకుంభకర్ణుల పగయీఁగి రామునిం దునిమెద, నతం డగుపడుదనుకను దత్ప్రియంబులగు గోబ్రాహ్మణమునిసంఘంబుల హననంబుగావించెదనని ప్రధానులును, దండనాయకులును దన్నుంగొలువ సకలదిక్కులును ప్రకృలుగావించి, దేవతలపురంబులకు దాడివెట్టి, దివిజులం బాఱఁదోలి మఱి మాయాశ్రమంబులుచూటలాడి, కొందఱమునులంజంపి, పతివ్రతలగు తరుణులఁజెఱుగుని, హేమధేనువులందునిమి, యివిమొదలు గాఁగల ననేకహింసలుగావింపఁదొడంగెనని వెండియు రామచంద్రుని కిట్లనిరి॥ ౮౫॥

గీ॥ ఈవుదప్ప మాకు నెవ్వారు దిక్కులే రట్లుగాన భీతినమరవరులు వెలయమిమ్మఁజేరి వేడుకొండని పంప వచ్చివార మభయమిచ్చి బోవు॥ ౮౬॥

గీ॥ అనుచుబాష్పధారలక్షులవొరలఁగా | నతిభయాత్తులగుచు న

మ్మనీఁదుగ్గి లన్న, వారినుఁగుపనూహించి రామభూ! వరుఁడు బలిక
షఁధురవాక్యములను॥ ౮౭॥

గీ॥ తెగువనింతసేయు దేవతాద్రోహిని సంహరించి, మిమ్ము, సక
లసురలఁ గాతుఁగరుణమీఱఁ; గావఁగా లేకున్నఁ గాఁగ్రాణమేల? యీ
కృపాణమేల?॥ ౮౮॥

గీ॥ అనుచువారికభయహస్తంబులిడి పంచె! నఘవిదూరుఁడైన ర
ఘువరుండు! చనిరిమునివరులును సంతోషభరితులై! మగిడి తత్త దాశ్ర
మంబులకును॥ ౮౯॥

గీ॥ చనినఁబెమ్మట నేకాంతసౌధమండు! రాఘవుఁడు భూరితర శ
రలాఘవుండు! మహిమతోదుత సౌమిత్రి మైత్రిమేఱయఁ గ్రేరికొలువం
గఁ గూర్చుండిచిత్తమునను॥ ౯౦॥

క॥ శతముఖుని జన్మషహిమయు, జతనంబుగ నతఁడు తపముస
లిపిన ధైర్య! స్థితియును, వరములు గొనుటయు! మతిలోఁ దలపోసి దీ
నమానసుఁడయ్యెన్॥ ౯౧॥

క॥ తానసురాంతకుఁడయ్యును! మానవుఁడైయుంటఁజేసి మహి
మలు తెలియఁ గానోపక, పలుమాఱును! వానిపరాక్రమముఁదలఁచివ
నరఁగఁదొడఁగెన్॥ ౯౨॥

వ॥ ఇట్లుతలంచుచుఁ దదనంతరం బాసుమంతాది మంత్రుల నటకు
రావించి, వారువినంగ లక్ష్మణముగంబై యిట్లనియె॥ ౯౩॥

సీ॥ శరలెడి దధిఘృతక్షీర సురాసముద్రంబు లేవిధమున దాఁటవ
చ్చు? దాఁటెఁబో పూనివిధాతుఁడిచ్చినవరగర్వమెత్తెఱఁగునఁగడవవ
చ్చు? గడఁచెఁబో నవపరిఖాయుత ప్రాకారపట్టణం బెటులగ్గపట్టవ
చ్చు? బట్టెఁబోకలనిలోఁ బరపురుషాభేద్య దనుజవల్లభునెట్లు దును
మవచ్చు? నేలవచ్చిరి సకలమునీంద్రులిటకు? నేలప్రతినలు గావించితే
ను? దనుజ! వంశవిఘ్నఁడెట్టికైవడి వసుధఁగూలు? నకట! తమకించి ప
లుఱట నానిగా డె?॥ ౯౪॥

వ॥ అని తానును లక్ష్మణుండునుందక్కఁ దక్కిన బలసామగ్రి చా

లకుండుటకును, చతుస్సముద్రలంఘనంబు గావింపఁజాలకుండుటకును నిర్విణ్ణివ్యాదయుండై యూరకుండె; పంతులు నిట్టిట్టినియూహింపనే రరైరి; తత్ప్రకారంబు లీక్షించి కోపారుణితలోచనుండై సామిత్రి రామచంద్రునికీట్లనియె॥ ౯౫॥

గీ॥ శతముఖుండను రాక్షసచక్రవర్తి | నెట్లు సాధింతునని విచారింపనేల? తూలికాపర్వతంబును ధూళిచేయి | మిణుఁగుఱింతైనఁజాలదే మేచినీశ!॥ ౯౬॥

వ॥ అట్లుగా విచారింపు మదియునుంగాక॥ ౯౭॥

చ॥ వడిఁగబళింతునే శశిదివాకరబింబములం గణంకమైఁ? బుడిసిటిలోననిల్పుదునె భూరిపయోనిధులెల్లఁ బెల్లుగాఁ? | బిడుగునుబోలు ముష్టిహాతిఁబృథ్వియు నింగియు ధూళిచేతునే? | యెడపక నాదుముందట సహించి శతాస్యునిఁజెప్పనేటికిన్?॥ ౯౮॥

శా॥ చిత్రంబొప్పఁ దపంబుచేసి శివునక్షీణ త్రిశూలంబొగిన్ | సుత్రామాదులు మెచ్చఁగైకొను నృపత్యోభప్రశస్తున్ బుధా | మిత్రాత్మున్ లవణాసురుండునుమఁడే మీరెల్లహర్షింపనా | శత్రుఘ్నుండణుమాత్రుఁడే తలపఁగా సంగ్రామరంగంబునన్?॥ ౯౯॥

చ॥ నిరుపమవిక్రమస్థితిని నీసరివచ్చు; నపారఘోరసం | గరమగు వేశదుర్విమతఖండనమంత్రమెఱుంగుఁ; గ్రమ్మటం | బరబలమెత్తివచ్చిన శుభంబొనఁగూర్చుకొనంగనేచ్చు; నా | భరతుఁడు కేవలంఁడె యురు భండనభూమిని రాఘవేశ్వరా!॥ ౧౦౦॥

శా॥ దండిన్మున్ను మహాధ్వరాశ్వమునకై దర్పించి మమ్మందఱన్ | గుండెల్ వ్రేలఁగనేయదే దివిజాలాఘోషింప యుద్ధంబునన్? | వెండిన్తిమ్ములనుంజెనంక మనరే వేగంబునన్ భండనో | ద్దండుండాకుశుఁడున్ లవుండు ధరనేతన్నాత్మలే భూవరా!॥ ౧౦౧॥

చ॥ రసికుఁడు విద్యలందుఁ; బరరాజభయంకరుఁ డెంచి చూడఁగా; | నసిముఖతీక్షణాస్త్రవివిధాశుగసంచితశౌర్యశాలి; డై | త్యకమనమూర్తి; శుంభదఘదారుణగోత్రపవిత్రధార; మీ | కుశునికుమారుఁ

దుగ్రరణకోవిదుః; దావిజయుండు బేలయే?|| ౧౦౨||

మ|| అదియట్లుండగ 'దేవకల్పలు' రణోద్యత్రాభవుల్ 'బంట్లు' డె| బృద'కోట్లుం'గాలువంగ రాద్రముఖుడై భానుప్రభల్ మీఱఁగా| నదనందమునెదిర్చినన్ భయదవాలాభీలుడై మృత్యువున్| గదుమంగఁ గలబాహువిక్రముఁడు సుగ్రీవుండు సామాన్యుడే?|| ౧౦౩||

శా|| ఓవృద్ధంద్వము పెల్లుగానదర రాహుంబోలి మందోదరిన్| నిమ్మారంబుగఁబట్టి తెచ్చుచుఁగపుల్నికకన్ దశాసోక్యగ్ర హృన్నిష్టాభం గముఁజేసి పెంపుగనఁడే నీముందటన్ వానర| శ్రేష్ఠం డంగదుఁడఁత వాఁడు గలుగఁజింతింపఁగానేటికిన్?|| ౧౦౪||

శా|| తల్లిందండ్రివి నీవెయంచును మదిందాత్పర్యమొప్పంగ, మీకె ల్లందానె విచారముల్దెలుపుచెంతే దానవాధీశహృద్బల్లంబైచరియిం చు భండనమునం, బ్రత్యర్థి సంహారుఁడా| భల్లూకేంద్రుఁడు, జాంబవం తుఁడు తలంపంగొంచుడేయెంచఁగన్?|| ౧౦౫||

శా|| కేలన్సాలవహీజయుక్తము రణాంగీకారమొప్ప న్నహా| భీ లుండై ధరియించి యెల్లదిశలు న్భేదిల్లఁగా నార్చుచున్,| వాలంబభ్రీ ముసోకఁజాఁచి రిపులన్వారించు ధీరాత్ముఁడా| నీలున్, శౌర్యగుణాల వాలు ననిలోనెట్టించువారేరిలన్?|| ౧౦౬||

ఉ|| కార్ముకమందెనేని పటుకాండపరంపరచే నరాతులన్ | మర్త ములుచ్చిపోవ నసమానచమత్కృతినేయనేర్చు; దు | ప్కర్తులఁగూడఁ డెన్నఁ; దురుశౌర్యుఁడు; ధైర్యుఁడు; కార్మవేది; జ్యో | తిర్ముఖు సంత వాఁడు మనదిక్కునఁగల్గఁగఁ జింతయేటికిన్?|| ౧౦౭||

చ|| ఓతిధరవృక్షవర్గ మఱచేతుల నిల్పి కడంగిరేసి యా | శితిగళుఁ డైన భీతిలు; నశేషపరాక్రములాహవంబునన్;| దితిసుతలోకకుప్కవ నతీవ్రదవానలకీల; లుగులీ| శతబలియు న్గవాతుఁడును జాలరె డై త్యునిసంహరింపఁగన్?|| ౧౦౮||

వ|| వాటియు వానరకులోత్తారకుండగు తారకుండును, మహాభు జుండగు గజుండును, జజ్రధారా| పతిమానకరభుండగు శరభుండును,

వః టీయ సమరవిజయస్తోమలగు గోమఖ, గంధమాదన, టుషభ, మైంద, ద్వివిద, వేగదర్శి, గవయప్రముఖ నిఖిలమహావనచర చమూనా యకులును గడంగిరేని చతుర్దశభువనంబులుం బరిమార్చనోపరే? అది యునుగాక మీరు బెట్టినచెట్టు విభీషణుండిట్టినమయంబునఁదోడురాకుం దునే? అతండలిగిన సకలబ్రహ్మాండంబులుంబూఱలాడఁడే? ఇంతబలసా మగ్రిగలుగ నసురవరునికొఱకు నీవంతవంతనొందఁదగునే? యనిమహా బలవంతుండగు హనుమంతునిందలంచి చిఱునవ్వునవ్వుచు లక్ష్మణుండు వెండియు రామచంద్రునికట్లనియె॥ ౧౦౯॥

సీ॥ పుట్టినవ్వుడెపట్టి బెట్టినదంబుగనట్టెమింగఁడేభానునినింగి కెగిసి? అసమానజవముచే నలరి కాల్యాయఁ బోలె దాఁటఁడే యలసముద్రం బుఁగదిసి? లంకాపురముసొచ్చి శంకయించుకలేక హతునిఁగావింపఁ డే యక్షుఁగఁగి? దీపితాటోపకోపాపారశిఖిశిఖాతతులచేఁగాల్పఁ డే తత్పురంబు? అట్టిజగజెట్టియగు గాడ్పుపట్టిచునకు | నిట్టివేళలఁ గ లుగంగ నేలవగవ? నతఁడుగడఁగిన శతకంతుండనఁగనెంత? యొక్క వేల్పిడి నెగమీటు నుర్వియెల్ల॥ ౧౧౦॥

వ॥ మఱచితిరే? నాఁడు మనలనిరువురం గొనిపోయి మహిరావ ణుండు పాతాళంబున భద్రకాళికీఁ బ్రియంబుగానిచ్చి త్రింపంబూ నుసమయంబున నొకశతపత్రినాళంబున సూక్త్యరూపంబునం జొచ్చి, అచ్చటఁగాపున్న మత్స్యవల్లభునితోఁబెసంగి, అతిరయంబున నప్పా తాళలంకానివాసులగు రాక్షసులనందఱ నిర్ఘాలంబుగావించి, పిదప మహిరావణుతోఁబోరాడి, సప్తభీమరంబులతోడ వాని ప్రాణంబు లుం గొని మనలను బ్రతికించెఁగాదే? అట్టి ప్రాణబంధుండును, శౌర్య ధురంధరుండునగు మరున్నందనుండు మనకాత్తుండై యున్నవాఁడది యునుంగాక సకలదేశంబులవారును సుఖదుఃఖములకు మనలోవారు గాని. వెలిగాఁ బ్రవర్తింపనేరరింతయువిచారించి, సంగరంబున కరిగి శతముఖునిసంహరించి లోకంబులఁగా వుమని వెండియునిట్లనియె॥ ౧౧౧॥

సీ॥ డంబుగలభద్రదంతావళంబువోలె నిన్ను నీవెఱుంగవుగాక, నీ

వృరణము! నందు నలిగితివేని బ్రహ్మాండజెల్ల! నెచిచి భస్మీకరింపవే నమి
వమునను?|| ౧౧౨||

గీ|| అనుచుఁదమ్ముఁడు బోధింపనలరి, రామ! భద్రుఁడైతయు స
త్యంబుపరులగెలువ! వచ్చు నీచెప్పినట్టి భావములననుచు! జనవ ర్ణ్యాం
దు విదప లక్ష్మణునకనియె|| ౧౧౩||

గీ|| కార్యఖడ్గములను రెండు'గతుల'యందుఁ| గార్యముత్తమ, మ
దిచక్కఁగాకయున్నఁ| బలువిధంబుల నవ్వలిబలమెఱింగి! ఖడ్గమొనరిం
ప నటమీఁది కర్ణమందు|| ౧౧౪||

వ|| అదిగావున మొదట సామదానమాయోపాయభేదంబులఁశత
కంతుంబరిమార్పనూహించెద; అట్లొనఁగూడకున్న దండంబున దండధ
రునిలోకంబునకనిచెద; వాఁడననేంత? యింతలో విభీషణుని రావించి
యతనివలన శతాస్యునివర్తనంబులన్నియుం దెలిసికొని, యటమీఁదనమ్మ
హాత్తుండుచెప్పినచొప్పునఁజనుదమని విభీషణుండలంచిననతండును దన
మనంబునహర్షించియెవ్వరికి నెఱింగింపకయతిశీఘ్రగమనఁబున|| ౧౧౫||

చ|| అనిలుఁడు నన్నలుండు హరుఁడాదిగఁగల్గినమంతులందఱుం|
దనుఁగొలువన్మముద్రము ముదంబున దాఁటి, బలంబు నెకొకనన్ | వె
నుకొనియభ్రవీధిని నవీనజవంబునవచ్చె; వచ్చి సజ్జనమణియైనరాఘ
వుని సమ్మతిసేయుచుఁదత్పురంబునన్|| ౧౧౬||

క|| రామునిఁ, గోమలమేఘ! శ్యాముని, మునిలోకపతితసంతతవీల
స! న్నాముని, శాత్రవభీమునిఁ, బ్రేమనువీక్షించెనస్విభీషణుఁడెమిన్||

క|| వీక్షించి యతనిచరణము| లక్షీ'ణామోవహ్మవాయుఁడై తనని
టలం| బాక్షణమసోకమౌక్కుచు| రాక్షసవాయుఁడు లేచి ప్రవిమ
లభక్తిన్|| ౧౧౭||

చ|| జయజయ మానిహృజ్జలజచారణ! పాపవినాశకారణా! | జ
యజయదైత్యసంహారణసాయక! కామ్యఫలప్రదాయకా! | జయజ
యపుణ్యగాత్ర! అతిసత్యచరిత్ర! విచిత్రవిక్రమా! | జయజయ రామ
చంద్ర! గుణసాంద్ర! సురేంద్రమునీంద్రసన్నతా!|| ౧౧౮||

వ॥ అనియిట్లు పలుతెఱంగుల వినుతింప నమ్మధురవృదులభాషణుండగు విభీషణున్ గ్రచ్చి గాథాలింగనంబు గావించి, ఆనందాశ్రుజలపరంపరలు దొరుక సరగునఁ దనదండ నొక్కయుచిత పీఠంబునం గూర్చుండంబెట్టి, భక్తపరాయణుండగు రామభద్రుం డతని సేమంబు దెలిసికొనిమన్నించి, మెల్లననిట్లనియె॥ ౧౨౦॥

శా॥ ఆవేళంబవరంబునందలదశాస్నాభీంబాణాలిచే । నావిర్భూతమునొందు వహ్నింబడి చేయాడింపఁగా లేనిచో, । నీవదైత్యుని మర్తకర్తృతతులన్నేర్పంగ హింసించితిన్; । నీవంటావుఁ మఘామిలోనఁగలఁడే నిక్కంబుదైత్యోత్తమా!॥ ౧౨౧॥

గీ॥ ఓవిభీషణ! నిన్నొక నావఁజేసి । సంకరాంబుధినరసియీఁదంగఁ గంటి । నట్టివలనను గడచితి, నంతకంటె । నొక్కప్రళయంబువార్త నేఁ దుద్భవించె॥ ౧౨౨॥

గీ॥ అట్టివృత్తాంత మెఱిగింతు ననఘ! వినుము । నూఱుతలలును నిన్నూఱు ఘోరబాహు । లుండు దైత్యేంద్రుఁ డొక్కఁ దుద్దండుఁడగుచుఁ దాపసుల దేవతలఁ గ్రోవ్వి యేపుమాపె॥ ౧౨౩॥

వ॥ మఱియుననేకవిధంబుల గోబ్రాహ్మణహాననంబులును, సకల దిశారమణతాడనంబులును, అఖిలదేవసంక్షోభంబును గావింప నద్దు రాత్తుండు చేయు బాధలకుంజాలక, మునిదేవతానివహంబులరుడెంచి, తమతమబాధల తెఱంగంతయు నెఱిగించి, శరణుచొచ్చినం గరుణించి, యభయహస్తంబులిచ్చిపంచితి; ఇటమీఁద నేదియుండెలియక యద్దానవుని వర్తనంబులన్నియు నీచే నెఱుంగుటకు నిన్ను రావించితి ననినవిని, విభీషణుండు నజ్జనవ రేణ్యుని కరుణావలోకనమహిమంబునకు నిచ్చనచ్చెరుపడి మచ్చికనిట్లనియె॥ ౧౨౪॥

సీ॥ జంభారిగంభీరదంభోలి ధారతోఁ బర్వతంబొకటి దీర్పంగఁగలదె? । కఠిననఖాభీలకఁతీరవంబుతో భద్రేభమొకటి దీర్పంగఁగలదె? । సంవర్తసమయప్రచండానలముతోడ నెఱిశుష్కగహనంబునిలువఁగలదె? । జంఘాహ్వయప్రభంజనమహాఘాటితోఁ గొలఁదిగా మబ్బుమా

కొనఁగఁ గలదె? ఎంతవాఁడైన, వరములనెన్నిగొనినఁ, గనలినీతో
డ నెదిరించి మనఁగఁగలఁడె? పుడమిఁ బటుచూర్ణమై తానె పోనుగా
క। రఘుకులాంభోధిచంద్ర! శ్రీరామచంద్ర! ॥ ౧౨౫॥

క॥ పగవారినిమీయెదుటను। బొగడన్ రాదైనఁగాని భూమీశ్వర!
న। న్నొగినడిగినందులకు దై। త్యగణాధిపు మర్తమెల్లఁ దగ నెఱుఁగిం
తున్ ॥ ౧౨౬॥

క॥ పంకజగర్భుండైనను | శంకామతినుండఁ బొగడఁజాలక, నే
ను। ట్టంకింపఁ గలనె? సకలా। లంకారము, తత్ప్రతాపలంక మహీ
శా! ॥ ౧౨౭॥

క॥ ప్రాకారంబులు తొమ్మిది | భీకరమైయుండు జంభభిన్నుఖ్యసు
రా। నీకంబులకును, దక్కిన। లోకులనిఁకఁ జెప్పనేల? లోకాధీశా! ॥ ౧౨౮॥

వ॥ మఱియుఁబరిభ్రాజలప్రమాణంబు రసాతలంబునతిక్రమించి, బ్ర
హ్మగుద్రాదులకు నభేద్యంబై ప్రవర్తిల్లు; చీర్ఘజిహ్వా, శిఖముఖ, స్థూ
లకఠ, యోజనహస్త, దుర్ముఖ, శూర్పకర్ణ, రక్తాక్ష, పింగళాక్ష,
గజోదర, త్రిముఖులనుమంతులుపదుండు) వర్తింతురు; అందునొక్కొక్క
క్క-మంత్రినినూఱుకోట్ల రాక్షసులు సేవింతురు; అందునొక్కొక్క-మం
త్రి మృత్యువువైనఁ బొరిగొనఁజాలు; అందఱుంగూడినఁ జతుర్దశభువ
నంబులునుంజస్పరింతురు; వారికినాధుండు శతముఖుండు పరిమేష్ఠిఁడఁ
బరపురుషాభేద్యత్వము మొదలుగాఁగలుగు ననేకదుర్లభవరంబులు గొ
ని, విష్ణుశంక రాదులఁ దృణీకరించుచు, నతండు మనంబున నేను మిమ్ము
సేవించి, మీచేత రావణాదులందునిమించితిని నన్నుం జంపఁదలంచు
చుండు; నాకునతనికి వైరంబెప్పుడును గలదు; వాఁడు మీచేతనేకాని
మఱియెవ్వరికినజేయుండని వెండియు రామచంద్రునినకిట్లనియె ॥ ౧౨౯॥

గీ॥ శతముఖునికింకరులు తన్ను హతుఁడజేయ। నకట! యెప్పుడు
వత్తురోయనుచు దిశలు। చూచుచుండఁగఁజాలవీచూపులనుచు । నమర
భర్త సహస్రాక్షుఁడయ్యెఁ గాదె? ॥ ౧౩౦॥

గీ॥ ఉరుబలాధికుఁడగు శతాస్యుఁడు మదించి। దాడి మనమీఁద నె

కూడఁ దరలివచ్చు నొక్కొక్కయని భీతిమై నేను నుకుటదకిరీ | తారకా
చలగవ్వారాంతముననుందు || ౧౩౧ ||

వ || అనినవిని పార్వతీదేవి మహాశ్చర్యంబునొంది చిటునవ్వు నవ్వు
చు శంకరుమొగంబుపైఁ దనచూడ్కొనిల్పి, మహాత్మా! యిట్టి విచిత్రంబ
గు చరిత్రంబు నెన్నుండును వినియును గనియును నే నెఱుంగ; నీదివ్య
కథావిధానం బేపుణ్యుఁ డాకర్ణింపఁబూను నతనికినాయురారోగ్యం
బులును, మహాదైశ్చర్యంబును, పుత్రపౌత్రలాభంబును, సకలబంధు
నివహానుకూలంబునునై యాచంద్రతారకంబుగా వర్ధిల్లు నటుగాన నే
ను గృతార్థురాలనైతి నటమీఁదివృత్తాంతంబానతిమ్మనిన నమ్మహాదేవుం
డిట్లనియె; అట్లు విభీషణుండు శతకంఠుని మహిమంబు కొంతవినిపించి
రామచంద్రునకు వెండియు నిట్లనియె || ౧౩౨ ||

క || అతులితదోర్బలమునకును | వితతపరాక్రమమునకును వివరిం
పఁగనీ | శతముఖునకు రావణునకు | మతమునఁ దలపోయ హస్తీమశ
కాంతరముల్ || ౧౩౩ ||

క || కావున శతముఖుఁడునుమఁగ | నీవేకా కొండుగలఁడె? నృపవ
ర! వేగన్ | రావింపుము యుద్ధమునకుఁ | బావనులగు హనుమదాది బ
లములనెల్లన్ || ౧౩౪ ||

సీ || నావుడువిని నరనాథుండు చింతించి యే వెఱువున దాఁటుదేను
వార్ధు, | లెవ్వరిబలముననేగుదాహవమున, కేవిధమునఁదుఁగింతు నేను రి
వుల, | నేలాగుబోషింతు నెల్లయోగింద్రుల, నెట్లుద్ధరింతు, నేనేమిసే
తు, | దేవతాభయములే తెఱఁగునవారింతు, వడిసైన్యములమఱెవ్వఁ
డునడువు? | ననుచుఁదలపోసి తలపోసి యాత్మయందు | నంతయునుబూ
చి యాహనుమంతునుండి | కొంతకార్యంబు మఱి సమకూఱుననుచుఁ |
గోరిఁదైర్యంబు మఱిబురికొల్పియపుడు || ౧౩౫ ||

క || హనుమంతునిఁ, బటుదోర్బల | ధనవంతుని, సకలధరణిదైవత
వినుతున్, | ఘనశాంతునిఁ, గపికాంతునిఁ | జనుదెమ్మని రాఘవుండు చ
య్యనఁడలఁచెన్ || ౧౩౬ ||

ఉ॥ అగ్గతినాన్య పాలమణి యాత్త దలంచిన, మారుతాత్త జం॥ డ
గ్గలమైనమోదము భయంబును భక్తి యునుంబెనంగఁగా । నగ్గురుగంధ
మాదనమహాచలశృంగముమీఁదినుండి తా । దిగ్గుననేగుఁడెంచె నతితీవ్ర
రయంబునఁదక్షణంబునన్॥ ౧౩౭॥

వ॥ ఇట్లుసంభ్రమంబున మనోవేగుండైవచ్చి, సాకేతనగరంబుసొ
చ్చి, యొక్కచక్కని ముహూర్తంబున॥ ౧౩౮॥

ఉ॥ శీలుని, దివ్యనూత్నమణిచేలునిఁ, బాప'వన'స్ఫుటానల!జ్వాల
ని, ధర్మసద్గుణవిశాలుని, ఖండకళానిధిస్ఫుర! త్ఫాలుని, ఘోరశాత్ర
వవిఫాలుని, ధీగుని, రామభద్రభూ । పాలునిఁగాంచి, తచ్చరణపద్మ
ములంబడి లేచి నిల్చుచున్॥ ౧౩౯॥

చ॥ కరములుమోడ్చి, యోదనుజఖండన! యోకరుణా సముద్ర! యో
పరమవివేక! యోకలుషభంజన! యోరఘు రామచంద్ర! మీ । చరణప
యోజముల్ భజనసల్పఁగనేర్చుట మూడులోకముల్ । తరలకవేడకనే
లుటగదా తలపోయఁగ మానవేశ్వరా!॥ ౧౪౦॥

చ॥ ధరణిసుతాధిపాయ భుజదండవినిగ్జితదానవాయ భా । స్క
రకులసంభవాయ జలజాతదళాయతలోచనాయ సం । గరవిజయాయ
తాపసనికాయనుతాఁ నతాయతేనమో । పరమకృపాత్మనే వరస్స
పాయ రఘూత్తమ! రాజ'సత్తమా!॥ ౧౪౧॥

ఉ॥ ఏపనికైననన్ను జగదీశ్వర! పంపుము, సప్తవార్ధులుం । దాపు
లుపన్ని సైన్యములు దాటగఁజేతునో? మృత్యువక్త్రము । ల్దాపలిచే
తమూయుడనో? డాసికృతాంతునిఁబట్టి తెత్తునో? భూపకులవతం
స! వెసఁబూని కులాదుగ్రిలు పెల్లగింతునో?॥ ౧౪౨॥

వ॥ అనిపెక్కుభంగుల సంభ్రమింప దశస్యందననందనుండు మరు
న్నందనుంగరుణామృతలహారులుచెదర నవలోకించి, రమ్మరమ్మని తొ
మ్మతొమ్మనంగదియ నాలింగనంబుగావించి, కుశలంబడిగి పథశ్రమం
బుదీఱ నొక్కహర్ష్యంబున విడియనియమించి పనిచిన నతండు చనిన
పిదప విభీషణుంగనుంగొని, యిమ్మహానుహునిచేతఁగాని కార్యంబులొ

నఁగూడవని యిష్టాలాపంబుల నారేయిగడపి, మఱునాఁడు సంధ్యా దక్రియలు నిర్వర్తించి, గురుపితృపూజనంబులుగావించి, అగ్నిహోత్రంబులుదర్శించి, విప్రసహస్రంబులకుఁ గర్పూర తాఁబూలపరంపర లాసంగి, వారిచే నాయురారోగ్యాశీర్వాదంబులు గైకొని, భరత శత్రుఘ్న లక్ష్మణ విభీషణాదులతోఁగూడ నలంకృతుఁడై, సుమంతాది మంతులుంగొలువ నేకాంతసౌధంబునంగూర్చుండి, అచ్చటికి హను మంతునిరప్పించి, అతండును, దానును, విభీషణుండును, రావణకుం భకర్ణ దేవాంతక నరాంతక కంపనాకంపనాతికాయ మహాకాయేం ద్రబిత్ప్రహస్త మహోదర మహాపార్శ్వ ఖడ్గరోమ సర్పరోమ వృశ్చి కరోమాగ్నివర్ణ ప్రముఖ నిఖిలదానవ మహోద్దండ భండన ప్రకారం బులుగ్గడింపుచు, నెడనెడమారుతింగొనియాడుచుఁగొంతప్రొద్దుపుచ్చి, హనుమంతునికి శతకంఠుని ప్రకారంబెఱింగింపుమని విభీషణునకుఁగను సన్నగావింప నమ్మహాత్ముండును సమ్ముదంబున నమ్మరుత్సుతునకుఁదెలివి పడ శతకంఠునిజన్మంబును, తపోమహిమంబును, జలజజువలన వరం బులుగొనిన తెఱంగును, మునిదేవతాప్రహారణంబులును, చతుస్సము ద్రలంఘనప్రయాసంబును, పరిభావిశేషంబును, ప్రాకారప్రకారంబు ను, గ్వారరక్షక మహాదానవనివహా విక్రమంబులును, మంత్రిప్రచండ త్వంబును గరతలామలకంబుగా నెఱింగించిన విని వనచరవర్యుండు గ గనంబునఁ గుప్పించి గంతు లిడుచు, రామభద్రునిం గొనియాడుచుఁ దనచే నింతయు సాధ్యంబగుట మనంబున నిశ్చయించి రఘువల్లభునకి ట్లనియె॥ ౧౪౩॥

గీ॥ అన్నరాఘవ! నీబంటునున్నవాఁడ! నెంతవాఁడైనవాఁడననెంత మనకు? మీరుబంపిననేగి యాకూర్చుండైనా శతముఖునిఁజంపి యేతెం తు జతనముగను॥ ౧౪౪॥

సీ॥ అది యెటువలెనన్న నదిజాధీశుని శక్తి నాయందున సంఘటి ల్లు! నరయ జగత్ప్రాణుండైన మాతండ్రిచే జవసత్వములు నాకుఁ జాలఁగలుగు! నశీమశౌర్యంబు నజరత్వ మమృత్యు నమరులవలన నా యందునుండు! నదిగాక మీదివ్యహస్త సంస్పర్శచే మెండుగా వజ్రదే

హుండనైతి | గానమీయాజ్ఞచలమోచి కదలికడగి | యనికీ దొడగి
నశతకంతుడనగ నెంత? | యట్టహాసంబుచేసి కాలాగ్నినైనఁ | బట్టి
మింగుదుఁ జలపట్టిపంతమునను || ౧౪౫ ||

గీ || చాటరాదని జలధులు దడయనేల? | మెఱసిదాఁటింతు వాలం
బు మీదసేనఁ | దవిలి యాత్మస్తవంబుగాఁ దలఁపవలదు | తథ్యమింత
యు నీదుపాదంబులాన || ౧౪౬ ||

వ || అనిమరుత్సుతుండు వెండియునిట్లనియె మీరునమ్మించిన నమ్మక
సుగ్రీవుండు మీచేదుందుభి క శేబరంబుమీటించి, సప్తతాళంబుల నొక
కోలఁదునియనేయించి, యటమీదనాశ్రయించెఁ గాదె; కావునమీరును
నామహారూపంబు చూపిన వీక్షించినంగాని సమ్మతింపరెల్లి మీపేరఁజం
ద్రతారాబలంబులు గలిగియున్నవి, నేనును నాయందుఁ గలబలంబులేట
తెల్లంబుచేసెదనని నృపవరునిచే ననుజ్ఞవడసి యారేయితనమనంబునన
న్నుంగూర్చి ఘటికాదశకంబు తపంబుచేసిన నతండు మదంశసంభవుం
డుగావున నేనును బ్రీతుండనై ప్రసన్నుండనైతి నప్పవనజుండు నన్నువీ
క్షించి యిట్లనిస్తుతింఁచె || ౧౪౭ ||

దండకము || శ్రీమన్మహాదేవ! దేవారి దేవస్ఫురచ్ఛారుకోటిర దేదీప్య
మానోల్లస ద్రత్ను కాంతి చ్ఛటామండి తాంఘ్రిద్వయా! యద్వితీయా!
క్రీమా! విక్రమా! చారుహస్తప్రశస్తా! బుధస్తుత్య! సత్యాంగకా! సశ్య
భాషా! విశేషాహిధూషా! సురాధ్యక్ష! దక్షాధ్వరధ్వంస! కంసారి
మిత్రా! త్రివేత్రా! సుగంగాకళత్రా! మహాగాత్ర! యీశా! మహేశా!
ప్రకాశోర్ధ్వజాటా! వృషాధీశఘాటా! శివా! పాపకల్లోనీసత్పదా!
ఘోరసంసారదూరా! హారా! నిర్వికారా! మహాకార! కారుణ్యపా
థోసిధీ! ధీనిధీ! మారఘాతిప్రియా! ఘాతనాథా! జగన్నేత! మృత్యుంజ
యా! కృత్తివాసా! మహాలాస! పంచాననా! పంచబాణాంతకా!
బాణపక్షా! విపక్షుక్షయా! యక్షయా! యక్షగంధర్వవిధ్యాధరానీకసం
సేవ్య! భవ్యా! మహానీలభద్రేభచర్మాంబరా! తాండవాడంబరా! పాం
డురాటోషకుంభ ద్యశోఘాషణా! శంకరా! శంభు! సర్వజ్ఞ! సర్వాత్మ

కా! సర్వసర్వంసహజేవతా పారిజాతా! యతీతా! మృదాభ్యాత! శ్రీ
కంఠ! లోకశ్వరా! శాశ్వతైశ్వర్యసంపన్న! యాపన్నలోకావనా! పా
వనా! పాపవారాశిభుగ్బాదబా! వేడబాలన్నియు న్నాని నీబంటుగాఁ
బూసిరక్షంపవేభర్గ! సత్పుణ్యమార్గా! నమస్తేనమస్తేనమః॥ ౧౪౮॥

ఉ॥ మారుతియిట్టిరీతిఁ బలుమాటును సన్నుతి చేయ నేనాగిన్. ధీరత
నుత్సహించి, యతితీవ్రత దాసికపీండ్ర! మెచ్చితం! గోరుముదేని నైననది
గొట్టుననిచ్చెద, నిర్వహించెదన్. వారకనిన్నుఁబోలు గుణవర్ధనుఁడెచ్చ
టనైనఁగల్గునే?॥ ౧౪౯॥

చ॥ అనియనేక ప్రకారంబులమన్నించిన వతండు హర్షించి నాతో
నిట్లనియె; ఆయ్యా! నెయ్యంబునామీఁదఁగలదేని పూనిప్రళయకాలంబు
న మీరువిశ్వరూపంబు దాల్చునెడ మీయందు నెట్టిమహిమంబు ప్రవర్తి
ల్లునట్టిదుర్నిరీక్షంబగు తేజంబును, విమతశిలీముఖాప్రతిహతత్వంబును, ద
యనొసంగుమనుడు నేనును సమ్మతించి, యట్లకాకయని దీవించి, కైలా
సంబునకువచ్చితి; తదనంతరంబాహనుమంతుండు దనతండ్రినివాయుదే
వునిందలంఁ; ఆతఁడును బుత్రునియెడం బ్రసన్నుండై యసదృశజవంబు
ను, అభేద్యసత్వంబును నొసంగిచనియెనంత॥ ౧౫౦॥

ఉ॥ సమ్మదమందిరాముఁడొక సౌధమునందన రూపుచూడఁజి. త్త
మ్మునఁగోరి, మీఱితనతమ్ములు రావణుతమ్ముఁడుం బ్రమో. దమ్మునఁగొల్వ,
మాంతులుచితంబుగఁజేరిభజింప, నున్నవో. నమ్మరుతాత్మజుండటకునల్ల
నవచ్చెవిశేష మేర్పడన్॥ ౧౫౧॥

క॥ ఈరీతివచ్చి రాఘవు. భూరిపదంబులను వ్రాలి భువి తన మూ
ర్తిన్. వారకచూపననుజ్ఞలు. భోరునఁగొని చెలఁగి వాయుపుత్రుండచ
టన్॥ ౧౫౨॥

సీ॥ తనదువాలంబు మార్తాండప్రచండరథమ్మున కుగ్రకేతనముగాఁ
గఁ దనమోముసత్యలోకనివాస జలజాతభవ చతురాస్యచుంబనము
సేయఁ దనపటుదీర్ఘదోర్దండ ప్రభావంబు దిగ్గజంబులనెల్ల మ్రొక్కఁజే
యఁ దనబర్చరస్థూలతను మహామహిమంబు నీరజజాండంబు నిందుకొ
నఁగఁ దనదు భారంబునకు మహితలము వణక! భూరి నక్షత్రములు

మొలపూసలుగను| బెరిగి లోకంబులకు నెల్ల భీతి గదుర! విలయభైరవ
మూర్తియై వెలయుచుండె|| ౧౫౩||

చ|| వఱియును వత్తుమందునను మాధవుఁడున్, ముఖమందు నగ్ని
యున్, శిరమున నిర్జరేంద్రుఁడును, జెకుల నశ్వినులున్, మహాబ్జ
ల| చ్చరణతలోరుమధ్యముల సర్వనిలింపులు, సిద్ధసాధ్య కి! న్నరగరు
డోరగాదులు ఘనంబుగఁగన్పడిరొక్క పెట్టునన్|| ౧౫౪||

వ|| ఇట్లపారగంభీరధీరవిస్తారశరీరుండును, అప్రతిద్వంద్వశౌర్యం
దును, వాలప్రచండభుజాదండ సత్వతృణీకృతాఖిలవిశౌరమణుండును,
దుర్నిరీక్ష తేజస్సాఛాదితబ్రహ్మాండకోటరుండును, చరణపరాక్రమితభు
జంగమవల్లభుండును, తీక్షణ్రోమాగ్రచుంబితసమస్తనక్షత్రనిచయుండు
ను, నిశ్వాసప్రభవజంఝాప్రభంజనోద్ధూత విపక్షరక్షోమేఘపటలుం
డును, నగు మహామహాని నీరీక్షంపఁజాలక సుమంతప్రముఖమంతులు
ను దక్కినదొరలునుందలలెత్త వెఱచి భయకంపితదేహులై యుండిరి;ల
క్ష్మణభరతశత్రుఘ్నులును దదీయమహిమాతిశయంబు గాంచి యిట్టిట్ట
నివర్ణింపనేరక నిర్విణ్ణమనసుకలై ప్రవర్తిల్లిరి; రామభద్రుండును దద
క్షుద్రరాద్ర రేఖావిశేషంబునకుఁ బరమాశ్చర్యహృదయుండై, యితని
సహాయంబున శతముఖుండునుమవచ్చు, సందియంబువలదని నిశ్చయిం
చి, అభంగకృపాపాంగంబుల నమృతంబు చిలుక నవలోకనంబు చేసి
మెల్లననిట్లనియె|| ౧౫౫||

ఉ|| శాంతవిచార! వాయుసుత! శత్రుగణాంతక! మాయురే! హ
నూ! మంత! మహానుభావ! యఘమర్దన! నీదగురూపుచూడఁగా| నెం
తటివారు రాజులు, కపీశ్వర! నాకునుశంకభృత్యై, నేఁడింతియె చాలు
నీవిపుడ యెప్పటిరూపము మాకుఁ జూపవే|| ౧౫౬||

ఉ|| నావినివాయుజుండు నరనాథునకెప్పటిరూపుతోడుతన్| వావి
రివందనంబులిడివచ్చి విభీషణుదండనుండె; న| ద్దేవుఁడు రామచంద్రుఁ
డు నతిప్రియభాషలమాటిమాటికిం| జేవవలిర్ప సన్నుతులు సేయుచు
నుండె ననేకభంగులన్|| ౧౫౭||

వ|| అంత|| ౧౫౮||

ప్రథమా శ్వాసము.

గీ॥ పవననందను ఘోరయాపంబుఁజూచి మునుపుదనుమింగియిం
దుచేఁ దనివితేక | యప్పటికిఁదన్నుమింగునోయనుచుభీతి నేగుకైవడి న
పరాభి నినుఁడుగుంకె॥ ౧౫౯॥

గీ॥ రాఘవుఁడుతొల్లి లవణవారాశిగట్టె | నిప్పుడిదియేడఁగట్టునో
యిందునిలువ | బాగుగాదనిచని మిన్నువ్రాఁకునట్టి | చటులబడబాగ్నశి
ఖలన సంబవొడమె॥ ౧౬౦॥

గీ॥ ప్రాగ్వధూమణిదన నఖిప్రకరములను | విత్పకొప్పనఁజీకటివెల్లి
వికొసెః | నబలవెండియుసవరించు నట్టిసొబగు | చూచుదర్పణమనశశిదోఁ
చెనవుడు॥ ౧౬౧॥

గీ॥ అంతకంటెనుమున్ను భటాళిగొలువఁ | గొలువుచాలించి యా
న్యపకుంజరుండు | వెలయసంధ్యాద్యనుష్ఠాన విధులుదీర్చి | యెనిలజవిభి
షణులఁబిల్చి యాక్షణంబు॥ ౧౬౨॥

వ॥ వారునుందానును సహూదరత్రయంబును బంక్తింగలసి మరక
తపలాశపత్రంబుల షడ్రీసోపేత రుచిరాన్నంబులును, మృగపక్షిమాం
సంబులును, విచిత్రశాకంబులును, ఘృతదధిప్లుతంబుగా నానావిధంబు
లగు నూరఁగాయలతో నరుచిపరిహారంబుగా నారగించి, కర్పూర
తాంబూలంబులుగకొని తదనంతరం బావిభీషణు నవలోకించి మహా
త్తా! యిట్టిసమయంబునఁజతురంగబలంబులతో మత్సహాయుండవై యే
తద్దుష్కర కార్యంబెట్లైననుదోలఁగించి నిర్వహింపుమని యనర్ఘ్యమణిను
యధూషణంబులు నపార దివ్యాంబరంబులు నసదృశపరిమళంబులును
దోరహాత్తుగానిచ్చి పనిచే; అతండుసమ్మతించి రామచంద్రునకునమస్కా
రించి లంకాపురంబునకరిగె; పిదపరఘువరుండు హనుమంతు నవలోకిం
చి, యనేకప్రకారంబులనాదరించి, తనకంతంబున నొరయదివ్యరత్న
హారంబు కపివరునిగళంబునందగిలించి, నీవునులక్ష్మణుండును గిష్కింధా
నగరంబున కరిగి యేతద్వృత్తాంతంబంతయు సుగ్రీవున కెఱింగించి, స
కలవానరసహితంబుగాఁ దోడితెమ్మనుడుహర్షించి, లక్ష్మణుండును వా
యుజసహితుండై తత్పురంబునకరిగె; మఱియును భరతశత్రుఘ్నులవీ

క్షించి, మీరునుకాంభోజ, మలయాళ, కర్ణాట, లాట, కీరాత, పాంచాల, సారాస్వతీదిశేశంబులకుంజని యాయారాజులందోడితెండనిపనిచె; తానును సీతాసమేతుండై హంసతూలికాతల్పంబునఁ దత్ప్రకారంబులు వినిపించుచు విశ్రమింపనంత॥ ౧౬౩॥

గీ॥ కాలమనుసంహమాకాశగంధగజముఁ జేరి, తత్కంభమధ్యంబుఁ దింపనందుఁ జెలివిఁగన్పడు గొప్పముత్తియమనంగఁ జొక్కమను నట్టివేగురుఁజుక్కవోడిచె॥ ౧౬౪॥

గీ॥ తారకలుదాత్రెఁ; గుకుటధ్వనులుమీత్రెఁ; గలువగమిజాత్రెఁ; మదనునిఘనతదీత్రెఁ; గంజములుగేఠెఁ; జల్లగా గాడ్పుసేఠెఁ; దీపనతులాత్రెఁ; బలబలతెల్లవాత్రె॥ ౧౬౫॥

గీ॥ నెమ్మి నంబరమనియెడు కమ్మరీఁడుఁ గరిమఁ బ్రాగ్భాగసాంధ్య రాగంబుకొలిమి యందుఁ గ్రాఁగినయట్టి లోహంబ్రముద్ద వెడలఁజేసె నొకన రవివోడిచెనపుడు॥ ౧౬౬॥

సీ॥ ఆవేశరఘురాముఁడల్లనవల్లకీమృదులస్వరంబున మేలుకాంచి, కాలాచిత్రక్రియల్ గ్రకుటనఁగావింది, గురుమాత్యలకుఁ మ్రొక్కి కోరుకలర, విప్రవర్గములకుఁ గర్పూర శాంబూల తతులిచ్చి, మఱి ప్రమోదంబుగదురె మణిభూషణంబులుమహితాంబరంబులు నైకొనిసన్నంత్రి గణముగొలువఁ సకలవానర రాక్షససైన్యచయముఁ తెల్పుడరుదెంచుకేతెముఖునెవుడుదుఁగింతుకే ననుచుసంహసనంబున నలరిరాముఁ డుండఁ జేకొలగము నయినోత్సవముగఁ ౧౬౭॥

గద్య॥ ఇదిశ్రీమదేయకూర్తినివాస, లక్ష్మీన్యసంహ కరుణాకటాక్ష సంపాప్తమహాకవిత్వవిద్యాపారీణ, సుమహితాంధ్రగీర్వాణధామా ప్రవీణ, సంగీతలక్షణధురీణ, సకలవిద్యన్తీతా, త్రేయసగోత్రపవిత్ర, ధర్మనార్యపుత్ర, నిఖిల మహీనురాశీర్వాద ప్రవర్ధమాన భాగధేయ, సకలస్సపవిధేయ, వినయవిధేయ, మర్దననామధేయ ప్రణీతంచైన

సీతావిజయంబను మహాప్రబంధంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.



అని! దారపుత్రభ్రాంతిదనరినచుర్త తుల్ రాకుండిచ్చట నెషరాకుగాకుఁ
 డనుచు నెఱిగింప నమ్మంతుఁ గ్రీ లాహవమునఁ కుత్సవంబులు గైకొని మచ్చ
 రించి! పరగఁ దమసాధనంబులు ప్రాణములుగఁ జేసి యుద్ధవుయత్ను
 ముల్ చేసిరవుడు॥ ౪॥

సీ॥ ఒనరని తైఱుగునయుద్ధసన్నద్ధులై కరిరభటతురంగములు గొ
 లువ! నప్పుడేకైకమహాక్షోహీణులతోడ మలయుచుఁబదుగురుమంత్రివ
 రులు! భేరిమృదంగగంభీరభాంకారముల్ జగతీతలమునాక సంబు సిండ!
 నాహవజయనిష్ఠు రాలాపములు మీఱు జను దెంచి యవ్విభీషణునియెదు
 ట! గదలు వెసఁజూచి, ముసలముల్ ఘనతనూచి, ప్రాసములు ద్రిప్పి, పట్టి
 సప్రతతికొప్పి, సాయకములేర్చి, సంగరసరణి నార్చి, నేర్పుసూపిరి
 దోర్బలనిష్ఠ మెఱసి॥ ౫॥

వ॥ ఇట్లనేకప్రకారంబుల హరుండును, నీలుండును, సంపాతియు,
 నవక్రండును, వక్రజిహ్వండును, శూలముఁబుండును, రక్తవదనుండు
 ను, ఏకపదుండును, కుటిలకేశుండును, ఉలూకుండును, మహాగర్భం
 డును, వికృతపార్శ్వండును నాదిగాఁగలమంత్రులందఱు పొడచూపిన
 నుత్సహించి, అవ్విభీషణుండువారలనాదరించి, తానునునిజాభ్యంతర
 మందరంబునకుంజని సకలబ్రహ్మారక్షసభాషితా నేకశ్రుతీతి హాసంబు
 లువినుచున్న తల్లికినమస్కరించి, రణప్రయాణ వృత్తాంతంబంతయు వి
 నిపింపనక్కైకేశియు విజయుండవైమఱులిరమ్మని దీవించియతలిచ్చినం
 గైకొని, అచటవీడ్కొని, మహాపతివ్రతా శిరోవణియగు సరమాదేవి
 కింజెప్పిన నప్పరమసుందరియు మందహాసంబు గావించి, దూర్వాక్షిత
 తాంబూలనిచయంబులు దోయిటంగొనివచ్చియచ్చి యిట్లనియె॥ ౬॥

చ॥ రమణ! దయాత్త! నీతిగుణరత్నమ! భండన భూమియందుమీ!
 రమణునకున్ జయంబుగొని రమ్మనిపంప విభీషణుండొగిన్! సుమహితర
 త్నవిస్ఫురితపోడశచక్ర సహస్రఘాటకో, త్తమశతఘంటకాయులర
 ధంబుముదంబున నెక్కిసా రెకున్॥ ౭॥

౮॥ శంఖారావము, దంతిబృంహితములున్, సర్వస్ఫుటోష్ణిచ్చ

టా! రింభాఘట్టన ఘోష'లున్, వటియు'మూర్తీనాదమున్, వేగవత్కం
భాణోగ్రవిహేషలుం, బణవథక్కాధ్వానమున్, ఘోరతం! బుంభీభూ
తములైచెలంగెనరయన్ భూభాగమధ్యంబునన్ || ౮ ||

వ|| ఈక్రమంబున విక్రమశీలుండైన విభీషణుండు సకలసేనా సమ
న్వితుండై లంకానగరంబు వెలువడి, దినదినక్రిమంబున సముద్రంబును,
తటాకంబులును, మహావనంబులును, పర్వతంబులును, ప్రవాహంబులు
ను, దేశంబులును, ఘనతరగామింబులును గడచి, సాకేతపురప్రాంత
మునకుంజని, తన రాక రామచంద్రుని కెఱింగింపఁబనిచెనంత || ౯ ||

మ|| దనుజుండుంజని రాముఁగాంచి 'యెలమిన్' దండంబులర్పించి
యో! జననాథాగ్రీణి! రామచంద్ర! భవ దాజ్ఞామార్గ మెల్లందలన్! ఘన
తన్తోచి, విభీషణుండు చతురంగ ద్వాదశాక్షోహిణుల్! దను సేవింపఁగ
వచ్చి, నన్నుఁబనిచెం ద వ్హార్త విన్పింపఁగన్ || ౧౦ ||

ఉ|| నావిని రామభద్రుండు రణప్రియ మేర్పడమిన్ను ముట్టిసం! భావ
నలిచ్చి, మంత్రులును బాంధవులుండనుఁగొల్చి రాఁగ, భూ! 'దేవత'లెల్ల
సారెకును దీవనలిచ్చుచునుండఁ, జయ్యనన్! రావణవైరియొక్క గజరాజ
ము నెక్కొపురంబు వెల్వడెన్ || ౧౧ ||

ఉ|| ఆరథకోటి ఘోషలును నామదదంతి మహూన్నతక్రమం! బా
రయనిర్జి తానిలమహాశ్వసమూహ జవప్రభావిధం! బారణధుర్యసద్భట
మహార్యటపృత్తి యు నెల్లనొయ్యనన్! వారక చూచి మెచ్చి జయవర్ధనుఁ
డై ముదమంనుచుండఁగన్ || ౧౨ ||

ఉ|| తోషణుఁడున్, మనోవిగతదూషణుఁ, దుజ్వలసూన్యతోల్లస!
ద్భాషణుఁ, డాశ్రీ తా వనవిధానవిభూషణుఁ, దుగ్రశత్రుహృద్భీషణుఁ,
దార్యచగ్గుఁడు, విభీషణుఁడొయ్యనవచ్చి మ్రొక్కెదు! న్దోషవనీకుతా
రునకు, దుష్టవిదారునకున్ రయంబునన్ || ౧౩ ||

వ|| ఇట్లు పరమభక్తుండగు విభీషణుండు ప్రణమిల్లిన నల్లనఁ దనభ
ద్రీదంతావళ కుంభమధ్యంబునకు రాఁదిగిచి మణిభూషణాంబరపరం
పరలొసంగి గాథాలింగనంబుగావించి, బలంబులు విడియ నొక్కబా

హ్యారమ్యప్రదేశంబుచూపించి, అచ్చటనుండ నియమించి, విభీషణునొక్క భర్త ప్రాసాదంబుననునిచి, రాఘవుండా రాత్రి వాసవప్రముఖ త్రిదశులంబ్రాద్ధింప బృందారకులందఱు ప్రసన్నులై మహాత్మా! వరం బేమైన నడుగుమనిన ముదంబంది వినయంబున సురలం గనుంగొని నేఁ డాదిగ శతముఖుండు మడియుదనుక సకల మనుజుదనుజవనచరబలంబు లకుఁ దృష్టాహారవాంఛలు వొడమకుండ దయచేయుండనిన నట్లకాక యని దీవించి యంతర్ధానంబునొందిరి; రఘూద్వహుండును సుగ్రీవ ప్రముఖనిఖిలశాఖామృగంబుల రాక కెదురుచూచుచుండె నాసమయంబున॥ ౧౦॥

శా॥ దుష్కర్త క్షీతిభృత్కరోరపవి, సంతుష్టాత్తుఁ, డెల్లల్పదున్. నిష్కాటిల్యవిచారుఁ, మత్త మగుణానీకుండు, శత్రుచ్చటా! శుషాగ ల్యదవానలుండును, గృతస్తోమండు, సౌమిత్రీయా! కిష్కింధానగ రంబుచేరువను సంక్షేమంబు మైనిల్చుచున్॥ ౧౫॥

సీ॥ అనిలజ! నీవేగి యరకానందనుఁగాంచి యటఁబుట్టినట్టివృత్తా తమెల్లఁ జెప్పి నేవచ్చుటచెప్పి రామునియాజ్ఞ చెప్పి, యీడకునతిశీఘ్రవృ త్తి! సకలశాఖామృగసహితంబుగా యుద్ధసాధనములతోడ సురవిఁ దోడి తెమ్ము, రాకుండినదిగ్గున నరుగు దెమ్ముటమీఁద నాచేతనానుగాని యనినఁబనిపూని హనుమంతుఁడతిముదమున! నచటవీడ్కొని కిష్కింధ కరిగియచట! వానరులు దన్నెదుర్కొని వందనములు! సేయఁ బట్టణ ద్వారంబుఁజేరియచట॥ ౧౬॥

శా॥ ఉగ్రాతిపయోధిబాడబుని, విద్యుత్సన్నిభాత్సున్, రణో దగున్, బాహుబలప్రీతాపఘను, మార్తాండాత్తజున్, భూరివే! మ గ్రావప్రతిమానఛైర్యు, రఘురామ శ్రీపదధ్యాను, నా! సుగ్రీవుం బొ డఁగాంచె నంత నతఁడుంబూచె న్నరున్నందనున్॥ ౧౭॥

క॥ కనుఁగొని యెదురుగఁజనియా! హనుమంతునిఁగొఁగిలించి య లరుచునర్ధా! సనమున నిడితతుకశలం! బనుసమకృపనడుగ నిష్టమంత యుఁజెప్పెన్॥ ౧౮॥

ప్రథమాశ్వాసము.

సీ॥ చెప్పఘాలంబునఁ జేదోయి గీలించి వెండియునిట్లనె విమలమతి
ని నాతండ్రి దశరథనందనుం డారామభద్రుఁడున్నాఁడెసంభ్రమమెల
ర్పఁగి భండనోదగ్రప్రభావృఁడాలత్త్యణుం డతనిసేవించునే యనుదినం
బు? భరతశత్రుఘ్నులు ప్రమదులేమాతల్లి జానకికుశల్యై సరవిగను
నె? విధవలైయున్న దశరథ విభునిసతులు కొమరులను జూచియైనను
గొంతవగవు మాసియుండురె? రాజసన్తాన్యఁడగుచు నావశిష్ఠుండు
మెలఁగునేయచట?ననఘు!॥ ౧౯॥

గీ॥ చూచినాఁడవెయిలోన సొంపుగదుర రఘుకులేంద్రునిఁదద్ధ
రారమణుసభల సరవిఁబుట్టునె యవ్విభీషణునివార్త వేడ్కఁదలఁతు
రె యొక్కొకవేళ మమ్ము?॥ ౨౦॥

సీ॥ నావినిచిటునవ్వ నవ్విసుగ్రీవునిమన్నించి యాహనుమంతుఁడని
యె రామాదిదశరథరాజనందన చతుష్టయమును నున్నారు సంభ్రమ
ముల సీతామహాదేవిఁజెన్నొందిపతిసేవ సేయుచునున్నది సేమమునను
గరిమఁగొసల్యాదికాంతలుకొడుకులు మన్నింపనున్నారుమానవతులు
నవ్వశిష్ఠుఁడునున్నవాఁడతిముదమునఁ గడువిభీషణుఁడును రాముకడనె
యున్నవాఁడు; నేనునునటనుండివచ్చినాఁడ నిన్నునెప్పుడురఘురాముఁ
డెన్నుచుండు॥ ౨౧॥

వ॥ అనిసవిని యినసుతుండనిలఱు నవలోకించి యిట్లనియె; మహా
త్తా! విభీషణుండు రామునికడనుండుటకు నాశ్చర్యంబునుభయంబునుం
బుట్టె; ఎట్టిచందంబునకరుదెంచె? ఏమికార్యంబెఱింగింపు మనహనుమం
తుండిట్లనియె॥ ౨౨॥

సీ॥ రావణుకంటెఁ బరాక్రమవంతుండు శతముఖుండనెడు రా
క్షసవరుండు గోవిప్రదేవతాక్షోభంబుగావింప నందుకు రాఘవుండ
లిగిమునుల కభయహస్తములిచ్చి, యాహవంబునకు సహాయంబురమ్మ
నియడుగనవ్వి భీషణుండొడఁబడి భీషణశౌర్యుండై చనియె లంకకు రి
పుల్ జలదరింప నిన్నురమ్మని నృపుడంప నేను లక్ష్మి ణుండు వచ్చితిమి
టకు నుద్దండగతుల వాఁడె సౌమిత్రి మనపుర ద్వారశుంభ దుపవనఁ
బుననున్నాఁడు తపనతనయ!॥ ౨౩॥

ఉ॥ నావినితల్లడిల్లి దిననాయకనందనుఁ డుల్కిపాటునం॥ బావని నుంచితేచి, తనభర్త గృహంబునకేగి తారతో॥ నావిధమెల్లఁజెప్పి,కన కాంబరభూషణరత్నవస్తువుల్॥ వావిరికానుకల్ గొనుచువచ్చెఁ బురో పవనంబు సేరఁగన్॥ ౨౪॥

చ॥ ఇటువలె వాయుజప్రముఖులేకముగాఁ దనుఁగొల్పి రాగ,మి కుటమగు భక్తితో నినునికూరిమిపట్టి రఘూద్వహానుజుం॥ దటుకునఁ గాంచి,వందనశతంబానరించి,యనేక భంగులన్॥ స్ఫుటమృదుభాషణం బులను భూషణచేసి,ముదంబెలర్పఁగన్॥ ౨౫॥

ఉ॥ కానుకలిచ్చి యోదనుజఖండన! యోనరనాథచంద్ర! యో॥ దీ నశరణ్య! యోవిమలతేజ! భవన్నిజభృత్యుఁడంగడున్॥ సేనలతోడనెద్ది యటఁజెప్పుము వేగనొనర్తునన్నఁ, ద॥ ద్భానుతనూజుఁబిల్చి బహుభం గులనాదరణంబు సేయుచున్॥ ౨౬॥

చ॥ వినుముకపీంద్ర! యొక్కయవివేకపు రాక్షసుఁడిప్పుడుట్టిస॥ న్దు నులనుగోకదంబముల మూర్ఖతఁద్రుంపుచు, దేవకోటులన్॥ ఘనముగచా ధపెట్టుచును, గర్వముచే నెదురెందులేకయేఁచిననదియెల్లఁదాపసులు చెప్పిన, వారలఁగాచెవేడుకన్॥ ౨౭॥

వ॥ ఇవ్విధంబునంగాచి యమ్మహాదానవుంబరిమార్చుటకుఁ బ్రీతిజ్ఞ సేయువాఁడైపరపురుషాసాధ్యంబులగు వరంబులుపర మేష్టియొసంగె; అందులకునాలుగు సముద్రంబులు దాఁటవలయునని చింతింప నందుల కేనొయ్యనడాసి మీపంపున నేనొక్కరుండనే చతుర్దశభువనంబులుభ స్త్రీ కరింతు; ఒక్కరక్క సిత్రేనికై యింతవంతనొందనేల? యనిపలికినన లరి, యిందులకుసందియంబులేదు; అయినను బెక్కురక్కసులలోనొం టరిగమెలంగుట తగదనివిభీషణుండలంప నతండువచ్చి నససేనలతోఁజ నుదెంచెదననిచనియె; ఇంతకువచ్చునో, రాగలఁడో యెఱుంగము; నే నునుహనుమంతుండును నీతోడఁడద్వృత్తాంతంబుచెప్పి నీసహాయంబు గొనవచ్చితి మిటమీఁద నీదిభారంబని యూరకుండె; సుగ్రీవుండును ము దంబుననందులకు సమ్మతించి యిట్లునియె॥ ౨౮॥

శా॥ దేవా!వాండననెంత? వానరదమూదీప్తప్రతాపాగ్నికీ! లావ
 ర్గంబెసఁగించి, దానవసముల్లాసాటవింగాల్చి, ధూ! దేవాశింగరుణిం
 చెదన్; మదినిఁ జింతింపంగటు కెలఁయీ! నావంటిప్రియభృత్యుఁడుండఁ
 గ ధరానాథాగ్రచూడామణీ!॥ 29॥

సీ॥ మలయాచలంబున మాల్యవంతంబున హేమవంతమునను మ
 హేంద్రమునను! గనకాచలంబున గంధమాదనమున నీలాద్రి నల మల
 యాళగిరిని శేషాచలంబున సింధుపర్వతమున మునుమిడి యల ఋశ్య
 మూకమునను! వనచరవర్గముల్ ఘనతతో నున్నారు; వారి రాఁబనిచె
 ద, వచ్చుదనుకఁ బంచరాత్రములిచట సమ్మతినినుండుఁ డనుచుఁ బా
 ర్థింప లక్ష్మణుఁడనుమతించి! పంపకడనుండెఁబవనజప్రముఖులలర! భా
 నుజుండును రాఁబంచె బలమునెల్ల॥ 30॥

వ॥ ఇట్లు సుగ్రీవుండు సకలకుధరగహనతటాకంబుల కడకుఁ దన
 భృత్యులంబనిచె; పనిచిన వారును దత్తత్ప్రదేశంబులకుం జని రాముని
 పదంబులమీఁద నానవెట్టి యఖిలభల్లూక వానరనివహంబులంబిలిచి మ
 రలఁజను దెంచిరంత॥ 31॥

చ॥ మలయనగంబునుండి పలుమాఱును రామునిఁ బేరుకొంచు, వె
 ల్వులుదశసంఖ్యదన్నుఁగొలువంగ రణోచితఘోరవాక్యముల్! సలుపు
 చు, నాగ్భటంబుల దిశావలయంబులు తల్లడిల్లఁగాఁ బెలఁగుచు వచ్చె
 నప్పుడు సుషేణుఁడు, భానుసుతుండు మెచ్చఁగన్॥ 32॥

ఉ॥ వాలములన్త హకుధరవర్గములం బెకలించి మింటికా! భీలతవై
 చి మల్లనవి బెట్టుగఁ బట్టుచు, హుంకరింపుచున్! హేలిఁబదారువెల్వల
 పుడెమ్మినిఁ గొల్వఁగ గోముఖుండు, న! న్నిలుఁడఁ గూడివచ్చిరల నీలన
 గంబుననుండి చెచ్చెరన్॥ 33॥

ఉ॥ భర్తనగంబునుండి చలపాదికవుల్ నవలక్షుగొల్వఁగా! నర్కలి
 వెల్వలైచనుచు, నప్రతిమానభుజాబలంబులన్! దుర్తదవృత్తి నార్పుచు
 ను దోయధులెల్లఁగలంగిపొంగ, జ్యోతిర్ముఖుఁ డేగుడెంచె నతితీవ్ర
 యంబున రాముఁడల్పుచున్॥ 34॥

చ॥ వివిధప రాకృతిమస్థితుల వెల్వలుతోమ్మిదగొల్వ నభ్రమున్ | భువి
యునునిండనార్చుచును, బొంగుచు, గంతులు వేయుచున్తహా | జవము
ననిర్జ రావళులు సన్నుతిసేయ విరోధిభీముతై | గవయుఁడా, గంధమా
దనుఁడు గ్రక్కునఁజేరిరి యుక్కుమీఱఁగన్ || 34 ||

చ॥ శతబలియున్, గవాతుఁడును, శౌర్యధురంధరుఁడైన మైందుఁ
డున్ | జతనముతోడఁగూడి దశసంఖ్యను వెల్వలు దమ్ముఁగొల్వ నీ | ఊతి
జములాక్కటంబెఱికి చేకొనితిప్పుచు, గంతులేయుచున్ | మతములఁ
జేరిరయ్యెడకు మాద్రిగిరింద్రమునుండియత్తఱిన్ || 35 ||

చ॥ మఱియు నదియునుం గాక మూడుకోట్లతో ద్వివిదుండును,
రెండర్చు గంబులతోఁ బననుండును, ఎనుబదిసహస్రంబులతో భల్లూక
నాయకుండును, ఏడక్షోహిణులతో ఋషభుండును, పదునొకండుప
ద్మంబులతో వేగదర్శి తారక కుముదులునుగూడి నానాపర్వతంబుల
నుండి చనుదెంచి రవియెల్లను బండ్జిండు వెల్వలయ్యె; కిష్కింధను,
ఋశ్యమూకంబునంగల వానరబలం బెనిమిది వెల్వలయ్యె; అన్నియును
డెబ్బదిరెండు వెల్వలై ప్రవర్తిల్లెనంత || 36 ||

సీ॥ శతకోటిలక్షలు శైలచరావళుల్ గదిసినమొనయనఁగానుబరఁ
గు | మొనలఱువదిలక్షలనువుగాఁ గూడిననదిలోకమున బారువనఁగనొ
ల్పు | నట్టిబారువలుసహస్రంబుమూఁగిన నదిమహాదశమన నవనిఁజెల్లు |
దశములర్చుదమైన దానిపేరంబర సంఖ్యయందురు మంత్రజనములెల్ల |
నట్టియంబరములు కోటిమొననొక్క | వెల్వయనఁదగు నటువంటి వెల్వ
లేడు | పదులు రెండును సేవించు భానుసుతుని | నట్టివెల్లను జేకూతె న
ద్భుతముగ || 37 ||

సీ॥ ఎచ్చోటఁజూచిన నచ్చోట నేలయినభంగిఁగనుపట్టి నిలుచు
వారుఁ | దమ ఘోరసింహనాదముల నక్షత్రముల్ దొరఁగ మిన్నులు
ముట్టఁబెరుఁగువారుఁ | గాలునిభాతిని వాలంబులంకించి యాలంబునకు
నసియాడువారుఁ | బర్వతంబులనిమ్మపండ్లచందంబున నటచేతులనుబంతు
లాడువారు | నుఱికిసాలమహీఁడముల్ పెఱికితెచ్చి | తినిరిఁబలుమాటుచి

అబిఱుఁడ్రెప్పువారు! నగుచుభూభాగ భూరినభోంతరాళ! మండుఁగపి
మయమైయుండెనట్టియెడను॥ ౩౯॥

సీ॥ సౌమిత్రయపుడు తచ్చాఖామ్యగాభీలనైన్యంబుగని మహాశ్చర్య
మొంది పావనిఁజూచి యోపరమపుణ్యోత్తక! ధరణిలో నీకసాధ్యం
బుగలదె? యిన్నియునొక యెత్తు, నింతటికంటె నెక్కుదునీవుగావునఁ
దొడరవలసె; నెల్లిపుష్పమి యాత్ర కిదితెస్స సుగ్రీవుఁ బయనంబు సే
యింపు రయముమీఱి ననుదు సుగ్రీవుఁడేతెంచె ననిలజుండు! నతఁడు
మఱునాటియాత్రకు ననుమతించె। రాఘవానుజుఁడును మదిఁ బ్రమద
మండెఁ గపులు నాడాడ విడిసిరి విపులముగను॥ ౪౦॥

సీ॥ అంతసూర్యుఁడుగ్రంకె నపరాచలంబున; నారేయిలత్క్షణం
డరసిజాంబ! వంతునిరప్పించి, వింతగానాతనివలన నదీప్రభావములు,
గిరుల! మహిమంబులును, విసిర్తులతరుఘనలతల్, దేవదైత్యమహాను
భావములును, గపులపుట్టువులును, గరినసంగరవర్తనములును, గడు
సముద్రములతెఱుఁ, ముష్టియుద్ధప్రకారంబు, మొనసిపెనఁగు! లాదు
విధమును, బ్రదపశతాస్యగతులు, వానిమంతులతెఱుఁగును, బూనిక
లును! దెలిసికొనుచుండె నంతటఁడెల్ల వాఱె॥ ౪౧॥

క॥ భానుదయకాలంబున! భానుజుఁడుప్పొంగి రామభద్రానుజు
నిఁ గానంగవచ్చియిచ్చెను! దానగజశ్రేష్ఠ మొకటితగఁగపులలరన్॥ ౪౨॥

వ॥ ఇచ్చి తానును దారాప్రముఖనిఖిలసతీనిచయంబున కెఱుంగిం
చి వారిచేననుజ్ఞలుగొని, అంగదముఖానేకపుత్రప్రౌత్ర మహామాత్యవ
ర్గంబులుగొలువఁ బురంబు వెడలివచ్చె; లత్క్షణండును భానుజదత్త మ
త్తకరటిఘంటాస్ఫాలనకరుండై జాంబవ, త్సుషేణ, కుముద, నీల, గో
ముఖ, జ్యోతిర్ముఖ, శరభ, ఋషభ, మైంద, ద్వివిద, పనస, శతబలి,
గజ, గవయ, గవాక్ష, గంధమాదన, హనుమత్ప్రభృతులుగొలువనరు
గుడెంచె; సకలదళంబులును భూచరభేదరులై రాఁదొణంగిరంత॥ ౪౩॥

గీ॥ ధరణిఁదిర్దిరఁదిరిగె, భూధరములదరె, గలఁగె సప్తాంబురా
శులు, తలఁకెబ్రహ్మ, 'ఘనతరా'భీల సకలశాఖామ్యగప్ర! చండదో
ర్దండభండనోద్దండగతుల॥ ౪౪॥

గీ॥ అమ్మ హోత్యనంబరసి రామానుజుండు కలిగ విభవంబుమా
కు నీకతనఁగాడె యనినఁ, బ్రణమిల్లి నీబంటునంతపలుక నేల? యని ర
వితనయుండు నేగుచుండె॥ ౪౫॥

ఉ॥ ఏవుననట్లు భానుసుతుఁడేగి దళంబులతోడఁదా, నయో ధ్యా
వుఁ వేష్టితక్షీతిధశాఘవనంబులఁజేర, గామధా త్రీపతి తత్త దాగమన
రీతులుచారులచే నెఱింగి, యుద్దీప్తిచిత్తుఁడై పనిచేఁ దీవ్రతమంతులఁ
దా నెదుర్కొనన్॥ ౪౬॥

ఉ॥ ఈగతిరామచంద్రుఁడు దినేశ్వరపుత్రునిదుర్కొనఁగఁ దా
వేగనమంతులన్ హితులవృద్ధుల రాజులఁబంపనుబ్బి, తా రాగురుభో
గవై భవధురంధరుఁ, డారవిపుత్రుఁడందఱన్ బాగుగ నాదరించి పతిప
జ్జకు లత్తణుఁగొల్చివచ్చుచున్॥ ౪౭॥

ఉ॥ రామునిఁ, బంక్తికంధరవిరాముని, నీలపయోదకోమల శ్యా
ముని, మోసిహృత్కుముదసంచయసోముని, సత్యభాషణ స్తోముని,
సార్వభౌముని, విశుద్ధసుకీర్తి గుణాభిరామునిన్ దీ మణియైన భానుజుఁ
డు దిగ్గనఁగాంచిముదంబు నెకొకనన్॥ ౪౮॥

ఉ॥ కాంచితదీయ దివ్యపదకంజయుగంబులమీఁదవ్రావి, తా నం
చితభక్తి లేచి దనుజానుజుఁడైన విభీషణున్ దయా సంచితవృత్తిఁగొఁ
గిటను జక్కఁగఁబట్టి, సుమంతముఖ్యులన్ మించుగ నాదరించి, మఱి
మెల్లనరామునిఁజేరి యిట్లనెన్॥ ౪౯॥

సీ॥ ఇనకులోద్ధరణాయ, దనుజసంహారణాయ, రామాయ, తే న
మో రాఘవాయ; ప్రవిమలసుగుణాయ, ప్రణతమానిగణాయ, రా
మాయ, తేనమో గాఘవాయ; భువనప్రళస్తాయ, భవభయహరణా
య, రామాయ, తే నమో రాఘవాయ; భండనోద్దండాయ, దండిత
వృజినాయ, రామాయ, తే నమో రాఘవాయ; రసికజనసార్వభౌ
మాయ, రాఘవాయ, రావణాటవీదహనాయ, రాఘవాయ, రా
మణీయకృపాత్మనే, రాఘవాయ, రామచంద్రాయ, తే నమో రాఘ
వాయ॥ ౫౦॥

వ॥ అసిమటియు బహుభంగుల వినుతింప సుగ్రీవునిన్ గ్రచ్చి యా
లింగనంబు గావించి యతండును, దానును, విభీషణుండును, లక్ష్మ
ణుండును, సుకుంతుండును, వశిష్ఠుండును వానరబలావలోకనాభిలా
షులై, భేరీమృదంగ వైణిక కాహళ పణవ ధకాకనేక శంఖ వేణువీ
ణాదినాదంబులు చెలంగ రథంబులెక్కి వచ్చి దక్షిణగోపురంబెక్కి
రప్పుడు॥ ౫౧॥

సీ॥ ఒకకపినింగికి నుంకించిగిరివైవ, నెగసి యొక్కఁడు దానిఁ బగు
లఁదన్ను; నొక వానరుఁడు రవినొడయలంఘించిన, నొక్కఁడు వాని
పైనుమిసినవ్వు; నొక మక్కఁటుఁడు 'చెట్లు' పెకలించితెచ్చిన, నవిపుచ్చు
కొనఁబీఁకులాడునొకఁడు; ఒకకోఁతియిగిలించి యొగిఁబండ్లుచూపినఁ,
గఱచునొక్కఁడు వానిఁబఱచుదనుక; నొకఁడు రాఘవ! ననుఁబూడు
మొక్కఁరుండ! శతముఖునిఁదుఁగింతుననివచ్చుఁ జౌకఱింఱు; బండిగానేనె
యిక్కడనుండివాని వాలమునఁదెత్తునని కూయవచ్చు నొకఁడు॥ ౫౨॥

సీ॥ అక్కపిచుబుకదీర్ఘాభీలరోమముల్ సలిమీఱఁ గనుపట్టు నాచు
గాఁగ! వనచరవారదుర్వారశౌర్యంబులు భాతిగాఁ గనరాని లోఁతు
గాఁగ! నొగి వానరోద్దండహుంకృతిధ్వానముల్ కూఁరాంబుచరమహా
ఘోషగాఁగ! బద్ధాప్తనందనప్రాకటాజ్ఞావిలంఘన నుడిచెలియలికట్ట
గాఁగ! నగచరులకోపములు బడబాగ్నిగాఁగ! నవ్వుతెలుపది విపులఘ్నే
నంబుగాఁగ! భాసురంబగు సకలసేనాసముద్ర | మవ్వుడిషింఱె రఘు
రాముఁడద్యుతముగ॥ ౫౩॥

సీ॥ తనమనంబున హర్షించి యినజుఁజూచి | కరుణమీఱంగ వెండి
యుఁగొఁగిలించి మెచ్చియతనికేఁదెప్పించి యిచ్చె నొక య | మూల్య
మాణిక్యహారంబు మోదమునను॥ ౫౪॥

సీ॥ ఇట్లుమన్నించివెండియు నినజుఁగనుచు | నేఁడి జ్యోతిర్మృఖుఁడు?
నీలుఁడేఁడి? యేఁడి | కుముదుఁ? దాగవయుఁడు నేఁడి? కమలమిత్ర | పు
త్ర!-వేర్వేర నెఱుఁగింపు చిత్రముగను॥ ౫౫॥

వ॥ అనిన నొయ్యనఁ దన కేల నమ్మహీపాలతనయునకుఁ గవులం
జూపి సుగ్రీవుండ్లిట్లనియె॥ ౫౬॥

క॥ బహుకపిబలములు చుటును| రహిమీఱఁగఁ దన్నుఁగొలువరా
ఘవ! మిమ్మే! విహితముగఁ జూచుచుండెడు| మహనీయబలుండు గంధ
మాదనుఁడధిపా!॥ ౫౭॥

క॥ తరుచరులు గంతులిడఁగా| మురియుచు వాలంబు పీఠముగఁజే
సి మహా! గిరిఁబోలి చలనమొండెడు| గురుతరదోర్బలఁడు వాఁడె గో
ముఖుఁడు నృపా!॥ ౫౮॥

క॥ ఆర్చుచుఁ గవులాహవముఁ| బేర్చుచునభ్రమలుముట్టఁబెరుఁగు
చుఁ గొలువం| గార్చిచ్చువోలె నడుమను| గూర్చుండినవాఁడు దేవ! కు
ముదుఁడు సుప్తి॥ ౫౯॥

క॥ భీమారిశుషకతరువన| ధూమధ్వజులద్రిచరపతులు దనుఁ గొ
లువం| బ్రేమనునున్నాఁడురుసం | గ్రామధురంధరుఁడు వాఁడు గవ
యుఁడునాథా!॥ ౬౦॥

క॥ భూతలము వణఁక తనయఱ| చేత గిరిత్రయము నేర్పుచే నుని
చిరణ| భ్యాతివహించెను గణఁకన్| జ్యోతిర్ముఖుఁడల్ల వాఁడె చూడుము
రమణా!॥ ౬౧॥

క॥ వాలంబాయినుపై నా| భీలంబుగఁజూచి కవులభేద్యులుగొలు
వన్| ఆలంబున కఱ్ఱాడెడు| నీలునిఁగనుఁగొంటె సకలనృపలోకమణీ!॥

క॥ తనసాహసంబు గనఁబడ| ఘనసాలయుగంబు చేతఁ గదియిం
చి శతా| స్మృనిఁజంపఁబూని నిలిచెం| బనసుండదె చూడు ధరణిపాల
వరేణ్యా!॥ ౬౩॥

గీ॥ విప్రులదోర్బలశౌర్యులు కవులుగదిసి| నేలయీనినవిధమున నిం
డికొలువ| నాహవమునకుఁ గణఁక నఱ్ఱాడఁ దొడఁగె| నాగవాత్సునిఁ
బూచితే యసురదమన!॥ ౬౪॥

గీ॥ ఎపుడు సంగరమబ్బు? నాకెపుడు బాహు| ధంకకంఠూతిమా
ను? నుద్దండభండ| నముననెచ్చుడు రిపుదళనంబొనర్తు?| ననుచుఁ బలికె
డు నాఁడు గజాఘ్నిఁడధిప!॥ ౬౫॥

గీ॥ మునుపెఱుంగవె పింగళాత్ముని నిమేష| మాత్రమునఁ గూల్చె

నప్రతిమానబలుఁడు | యివుడుమిముఁజూచి దండంబులిడఁగఁజొచ్చె | శ
రభుఁడదెచూడు రఘురామసార్వభౌమ! || ౬౬ ||

గీ॥ వితతముగఁ గపులేనూటువేలు బలిసి | జతనమునఁ గొల్వ హే
మాదిచందమునను | మదినిఁబొదలుచునున్నాఁడు మానవేంద్ర! | శతబ
లినిఁజూడు మద్దివృక్షంబుక్రింద || ౬౭ ||

గీ॥ ఒక్కరుండనె శతముఖునుకరణంచి | రాహుభద్రుని మెప్పింతు
రణములోన | ననుచునాభీలవాలమల్లార్పదొడఁగె | వాఁడె వృషభుం
డు చూచితే వరగుణాఢ్య! || ౬౮ ||

వ॥ అనిమఱియును సుగ్రీవుండందఱ వేర్వేర నెఱింగింపుచునుండ
రామచంద్రుని చరణారవిఁదసందర్శనకుతూహలాయత్త చిత్తులై తమ
తమబలంబులతో నిలిచి గాసమయంబున || ౬౯ ||

శా॥ అభిశ్యామసమానదేహుఁడు, సముద్యతుఁడందమందారస |
చ్చభ్రాసోగ్రిందు, విక్రమప్రకటరక్షోగర్భవిచ్ఛేదనో | గ్రీభూమం
డలుఁ, డాహవాహితభుజాగర్వప్రహారాతిశో | ర్యభ్రాజిష్ణుఁడు, జాం
బవంతుఁడట మోదాత్తుండు వచ్చెన్వెసన్ || ౭౦ ||

శా॥ భూష్యాలంకరణస్ఫుటాంగుఁడు, దయాంభోరాశి, షట్పా
స్త్రసాద్యాష్యార్థజ్ఞుఁడు, శతుదానవమహాభ్రవ్యాహా వాతూలుఁ
డా | యుష్యశ్రీహసితాబ్జసంభవుఁడు, శౌర్యోగ్రిందు, రామాయణ
ప్రేష్యాత్తుండు, మగుత్సుతుండు తగనర్థిన్వచ్చె నచ్చోటికిన్ || ౭౧ ||

శా॥ చండారకప్రతిమానతేజుఁడు, మహిమాత్సాహుండు, యు
ద్ధక్రియా | పాండిత్యుం, డసమానవిక్రమఁడు, శుంభద్వాలగఁడూషి
తా | ఖండాకాశవిమండలుండు, ప్రతిపక్షప్రకటోద్గర్భజా | దండ
చ్ఛేదనసత్వుఁ, డాగవయుఁ డంతన్వచ్చె మోదాత్తుఁడై || ౭౨ ||

శా॥ ధూర్తారాతివిశాలశుష్కవనవాతూలప్రయుక్తోగ్రసం | వ
ర్తాభీలదవానలుండు, గిరిరాడ్వత్సుండు, రక్షోనిశా | మార్తాండుండు,
ఘనుండు, నీలుఁడటఁ బ్రేమన్వచ్చెనందందనో | యూర్తత్రాణపరాయ
ణా! రఘువరా! యంచున్ మహాత్సాహుఁడై || ౭౩ ||

శా॥ ఉద్యత్సత్వత్వణీకృతాసురభటవ్యూహుండు, నిత్యోజ్వలద్వి
ద్యుత్సన్నిభలోచనుండు, త్రిజగద్విఖ్యాతశీలుండు, దోస్సద్యస్సంజనిత
ప్రతాపుండు, శతాస్యచ్ఛేదనాభీలయు । ధోద్యోగంబున వచ్చే మైం
దుండు ముదంబాప్పన్ దొరల్ మెచ్చంగన్॥ ౭౪॥

శా॥ గంధర్వామరకిన్నరాదు లితండు ద్దాధాహావోద్యద్గదా | సం
ధానప్రబలప్రవీణుండని యిచ్చన్ మెచ్చ నుప్పొంగి గా ర్వాంధుండౌ శ
తకంఠుంజంపుటకు కాద్రావేశుండై వచ్చే సా ద్గంధాంగుండగు గంధ
మాదనుండు వేగన్ రాఘవుంబూడంగన్॥ ౭౫॥

శా॥ వత్సా! రమ్మని నన్నుఁబిల్చి, త్రిజగద్వైకల్య నారాక్షసున్ |
మాత్యర్థంబునఁగూల్చి రమ్మనునొకొ మానాథుఁ, డట్లైన నే నుత్సా
హంబునఁబోయి మెల్లన శతాస్యంజంపి మెప్పింతుఁగా | హృత్సాకల్య
తనంచువచ్చే నటకున్ హేలిన్సుషేణుండొగిన్॥ ౭౬॥

వ॥ మఱియు నదియునుంగాక పేరెన్నికైన మహావనచరు లజ
టికినరుదెంచినంగాంచి హర్షించి, రాఘవుండును వారివారికిం దగుతె
ఱుండుల గనక మోదయంగాదంబులును, దివ్యాంబరంబులును దోరహ
తుగానిచ్చి, హనుమజ్జాంబవంతాదులఁ గరుణాసముద్రంబుల నోలలా
డించి, బహువిధంబులమన్నించి, బలంబులనొక్క రమ్యస్థలంబున విడి
య నియమించి, సుగ్రీవాంగదుల సాకేతనగరంబున నుంచె; రాక్షస
వానరబలంబులును రామునకు దేవతలొసంగిన వరంబునంజేసి తృష్ణా
శనంబులవలన నిరపేక్షులైయుండిరి; అంతభరతశత్రుఘ్నులం గొలిచి
కాంభోజదేశాధీశుండగు నీలుండును, యవనపతియగుపృషధుండును,
సౌరాష్ట్రనాయకుండగు సంవరణుండును, బర్బరనాథుండగు ప్రదీ
ప్తుండును, కాశ్మీరమణుండగు భరతుండును, మలయాళ భర్తయగు
తిభంగుండును, కొంకణిశ్వరుండగు భీముండును, పాంచాలవరుండ
గు నీలకేశుండును, విదర్భపాలుండగు స్థితాస్యండును, ద్రవిడభర్త
యగు సుధీప్తుండును, గౌళ, కర్ణాట, పుళింద, లాట, కొంకణ, తెంక
ణ, మత్స్య, గాంధారరాజులును జతురంగ బలంబులుగొలువ ద్వాద

శాక్షోహిణులతోడ నయోధ్యానగరంబుడాసిన వారినివేర్వేరనాదరించి, తగినవిడుదలనుండఁబంచి, తానునుమఱునాఁడు విద్వత్కవిగాయకపశిష్ట సకలపురోహితభూసు రానేకాశీర్వాదంబు లెసంగ నుత్సవంబంది, సూర్యసిద్ధాఁతులచే శుభముహూర్తంబుదెలిసి, భేరిమ్మదంగ ఠక్కాపణవశంఖాది నినాదంబులు భోరునఁగలంగ భరతాది సోదరులును, కుశలవాదిపుత్రులును, విజయాదిపౌత్రులును, సుమంతాది మంత్రులును, విభీషణాదిరాక్షసులును, హనుమత్సుగ్రీవజాంబవంతాదివానరభల్లూకప్రభువులునుగొలువ సకలమనుజుదనుజువనచరసేనామధ్యంబునకరుగుదెంచి, అఖిలశాఖామృగంబులరావించి, అయిదేసివెల్వలకు నొక్కొక్కరాజు నేర్పరింపవలెనని కుముద, గవాక్ష, నీల, గవణ, గంధమాదన, గోముఖ, జ్యోతిర్ముఖ, మైంద, ద్వివిద, పనస, ఋషభ, శరభ, నల, గజ, కేసరులను ముఖ్యవానరులకఁ బదునేగురికేఁ బట్టంబులుగట్టి, వారికెల్లయుద్ధసమయంబుదెలుప జాఁబవంతునినియోగించి, యిందఱఁగా పాడువని హనుమంతునింబ్రతిష్ఠించి, అమ్మహాసేనకుదండనాయకునిగా సుగ్రీవునభిషిక్తుంజేసి పట్టంబుగట్టి, యువరాజపట్టంబున కంగదుంబాటించి, అందఱనొక్కపౌఁజుగాఁజేసి, అమ్మహావ్యూహంబునకుఁ జుట్టును రాక్షసద్వాదశాక్షోహిణులనుండ నాజ్ఞాపించి, సకలదేశాధిపచమూసముదయంబు నవలోకించి, తద్బలంబు మూడుమొనలుగానేర్పరించి, అమ్మాడింటికి భరతశత్రుఘ్ను లత్త్వణుల నధిపతులుగా సమకట్టి వారికిచాసటగాఁ బుత్రపౌత్రాదులనిలిపి, వారికిఁదోడుగానుత్తమతురంగ సహస్రింబులనేర్చి, వానికింబ్రాపుగా గంధదంతావళంబులంబూన్చి, వానికిసహాయంబుగా రథసముదయంబును నిలిపి, వానికింబ్రావలిగా భటసముదయంబులనియమించి మఱియును॥ ౨౨॥

క॥ మానవవానర దానవ। సేనలనడిపింప నాసుషేణునిఁ, దేజోభానుని, దైర్యసైర్యని। ధానునిరావించియతనిఁ దగ మన్నించెన్॥ ౨౩॥

క॥ మన్నించి రాఘవేశ్వరుఁడన్నిదళంబులకుఁదత్త దధినాథులకున్। ఎన్నఁబతిత్వముమీఱఁగఁ బన్నుగసురలలరఁబట్టభద్రుండయ్యెన్॥ ౨౪॥

క॥ అప్పుడుసంతోషంబునఁ గుప్పలుగొనఁ గుసుమవృష్టిగురిసిరిసు
రలుం! జప్పుడుగ మొఱసెభేరులు! తప్పక కాహళులుశంఖతతులవిమ్రో
సెన్॥ ౮౦॥

సీ॥ అమ్మహారవముచేనాకాశమల్లాడె; బ్రహ్మాండమటుపట పటనఁ
బగిలె; నమ్మహాభరమునకహిరాయఁడోర్వక తలవంచుకొనెరసా తల
మునందు; నమ్మహాభీషణంబరసిమైసగముగా శివుఁడునుజాలిఁగృశింపఁ
దొడఁగె; నమ్మహాధాటికినఖిలదిగ్గజములు మొనదప్పియొక్కొక్కమా
లదాఁగె; గాలమరయుచునుండె బంకజభవుండు; తలఁకియప్పు
డుమృత్యువుతల్లడిలై; వారినిధులెల్లఁబిండలివండులయ్యె; నస్తగిరిశృం
గమునవ్రాలెనంతనినుఁడు॥ ౮౧॥

సీ॥ ఉర్వీశ్వరుఁడును గాలోచితకృత్యముల్ సలిపి సంగరమహూ
త్సాహమునను! బంతంబుతోజాంబవంతునిరప్పించి'తగవాని'వలనఁబ్ర
తాపలంక! కరిగెడుమార్గంబు, నమ్మార్గమునఁగల మహిమంబులును,
హనుమంతులెఱఁగు, నతనిలావునఁ జతురబ్ధిలంఘన మొనరింపవచ్చుట
యును, సొంపుమీఱఁ దెలిసియమ్మహామహువిడిదికిని బనిచెఁ దమరు
నంతటసీతాగృహమునకెగి! యచటఁదమ్ములుదానును నారగించి! విడి
యములుచేసి యసదృశవిభవములను॥ ౮౨॥

వ॥ తదనంతరంబ తమగురుండగు వసిష్ఠునిరావించి, అతండును,
దానును, సహోదరులును, శతకంఠునిఁదృణీకరించు వనచరవ్యూహము
హిమంబులును, రాక్షసబల పరాక్రమంబులును, సకల దేశాధీశుల
ప్రతాపంబులును వక్కాణించుచునుండ నాసమయమంబున సీతామ
హాదేవి తనజీవితేశ్వరుండగు రఘునాయకుని పలుకులఁ గరుణారసం
బులాలుకఁ గడకంట నవలోకించి మృదు మధుర వచనంబుల మెల్లన
నిట్లనియె॥ ౮౩॥

సీ॥ ప్రాణవల్లభ! మున్ను బంక్తికంఠరుతోడఁ బోరునప్పటి భవ
ద్భూరిచాహు! బలపరాక్రమములు, బాణసంధాన చాతురియును, ద
దుపసంహరణములును, రథగతిక్రమము, సారథిచమత్కృతియును, ను

త్తరప్రత్యుత్తరోన్నతియును | గడుచిత్రమని చెప్పగా విని యింకమీగు
వెలయంగయుద్ధంబు సలుపునపుడు | చూడఁగాఁగోరిమఱొక రక్షోగ
తేంద్రుఁ | డెప్పుడుదయించునోయని యెదురుచూతుఁ | గామ్యమెల్లనుఘ
లియింపఁగలిగెనేఁడు | మీజయముఁగాఁతుననుఁగొనియాజికరుగు || ౮౪ ||

ఉ॥ పూనిశతాస్యఁడున్, యమునిపోలికమీరును సంగరంబులో |
నేనుఁగుతోడనేనుఁగు, మృగేంద్రముతోడమృగేంద్రమున్, దవో | గ్రాన
లమున్దవానలము, నద్రియునద్రియు డాయుకైవడిన్, సేనలలోనఁబో
రెడివిశేషముచూచెదఁ జిత్తగింపవే || ౮౫ ||

చ॥ అనవరతంబుశోభన గృహంబునకున్, మఘమాచరించుతా | వు
నకును, సద్రవతంబులను బొందుగసల్పెడిసీమకున్, శ్రుతుల్ | వినఁజనుచో
టికిన్, సకలవిశ్వభయప్రదయుద్ధభూమికిన్ | వనితలతోడఁగూడి చనవ
చ్చుటెఱుంగవె ప్రాణనాయకా! || ౮౬ ||

చ॥ అనవిని రాఘవుండు హృదయంబున నద్భుతమందియంది, యీ |
వనజదళాక్షి కీకలహవాంఛజనించుట కేమి హేతువో | వినుమనియెన్నఁ
డిట్టి యవివేకపు యాత్రకు సమృతింపది | ట్లనుకొననేల? దైవకృతమం
తయుఁదప్పునె యెన్నిభంగులన్ || ౮౭ ||

వ॥ అనియిట్లు డోలాయమానమానసుండై వెండియు నిజాంగనం
గాంచి తదీయశరీరసంజనిత తేజోవిశేషంబు మధ్యాహ్నా మార్తాండ
మండలంబును ధిక్కరించి సకలబ్రహ్మాండంబులు పిక్కటిల్లఁ దన కన్ను
గవకు మిటుమిట్లు గొలుపఁ దలయూఁచి, యిట్టిసహాయంబున శతకం
తునిదృణాలీల సాధింపవచ్చునని వెండియు జానకి నిజాకారంబు వీక్షిం
చి లోకంబులఁగలుగు రాజకుమారికాజనంబుల యట్లు భావింపుచు మ
నుజవేషుండు గావున నమృహామహిమావిశేషంబులు తెలియ నలవిగాక
భరత శత్రుఘ్న లక్ష్మణులమొగంబులుచూచి వారును వశిష్ఠుండును వి
నుచుండ సీతామహాదేవికిట్లనియె || ౮౮ ||

సీ॥ చిలుకపల్కులువిని యులుకు కోమలివి దుర్విమతార్చటంబులు
వినఁగఁగలవె? | ఎదురెవ్వరాడిన మదిఁ గుందు సుగుణవు ప్రత్యర్థిభాష

లు పడఁగఁగలవె? వెన్నెలకాకకు వెఱచెడి యబల వత్స్యుగ్రబాణొగ్గు
 కిన్వోర్వఁగలవె? స్ఫటికంపుసోపానపంక్తులనొంటిమై నిలలేవు రథము
 పై నిలువఁగలవె? ఏలపలికితి, వీబుద్ధియెట్లు పుట్టెఁ? గలహగతులేడ?
 నీవేడ? గమనమేడ? శతముఖుఁజంపి వానిదేశమునఁగలుగు ! వస్తువు
 లు నీకుఁ గొనితెత్తు వలవదుడుగు॥ ౪౯॥

సీ॥ ఆరూఢమధురవీణారవంబులుగావు ప్రతిభటాభీలహుంకృతు
 లుగాని క శ్యాణసమయసత్కాంతావ్రజముగాదు భయదరాక్షసక
 దంబములుగాని కొలఁదివాసించు కుంకుమగంధమదిగాదు మఱి రక్త
 జంబాలసమయముగాని పర్యంకమల్లికాప్రసవమార్గముగాదు చంఛభ
 ల్లప్రపంచంబుగాని తలఁపసుఖకేళిగాదు యుద్ధంబుగాని మురియుట
 లుగావు ఘనమృత్యుముఖముగాని నాతి! మున్నిట్లు చని మోసపోతిఁ
 గాదె రాకకూడదు వికచనాశీకనయన!॥ ౫౦॥

సీ॥ నావినితనమాట నాధుఁడనుగ్రహించుటయులేకున్ననించుకత
 లంకి! బాష్పారుణితనేత్ర పద్మయైమోమృతవాంచి యల్లననేల వ్రాసి
 కొనుచుఁ బతిమోముచూచుచుఁబటుకుచోపరిదివ్యచేలాంచలము గండ
 సీమనొత్తి పలుకుదునోయనిపలికినఁ దా మల్లి పలుకునోపలకఁడోయ
 లుకననుచు భయము, భక్తియు, మద్దండభండనప్ర! యాణవాంఛయుఁ
 దనహృదయమునఁబెనఁగ! నావసిష్ఠుండు మఱుదులునతిముదమున! వి
 నఁగఁ గ్రమ్మఱుబలికెనవ్విభునితోడ॥ ౫౧॥

గీ॥ ధరణినాయక! వినవయ్యతావకీయ! మహితభుజ పర్వతంబుల
 మఱువునందు నిలిచిచూచెదఁబోరుమీనేర్పునేను సమరయాత్రకు భం
 గంబుసలుపఁదగునె?॥ ౫౨॥

వ॥ అనిమఱియుననేక ప్రకారంబుల జనవరునిమనసు రంజిల్లంజే
 సె పదంబులం బడిన లేవనెత్తి రఘువరుండు నిజగురు ముఖావలోకనం
 బుగావించి యిందుకెయ్యది తెఱంగన్న సకలవిద్యా గరిష్ఠుండగు వశి
 ష్ఠుండు నిజతపోమహిమంబువలన భూతభవిష్యద్వర్తమాన ప్రవర్తనం
 బుల తెఱంగులెఱుంగుంగావున జానకీప్రభావంబుదెలిసి, యమ్మహాశక్తి

వలన శతకంఠుని మరణంబును, రామునిజయంబును నిశ్చయంబుచేసి
యేకాంతంబుననీట్లనియె॥ ౯౩॥

గీ॥ రామ! మీరామగోరెడి రాక కనుమ! తించి చనుమావధూటి
యేతెంచినపుడె! యమ్మహామూర్తివలన శతాస్యూడిల్లు । జయము చే
కూలు మీకునుసత్యముగను॥ ౯౪॥

మ॥ అదియెట్లన్నఁ దదీయదైత్యవరుఁడాయజ్ఞాననుంగూర్చి సౌం
పొదవన్ ఘోరతపంబుచేసి, మఱిబాగొప్పంగమెప్పించి, సా! రడయా!
శాంతవిచార! నాకుఁబురుషప్రాణుంబుడేఁ జావులే! దదిసత్యంబుగ ని
మ్మటంచును వరంబాభీలతంఁగైకొనెన్॥ ౯౫॥

ఉ॥ కాన నభేద్యుడైన శతకంఠుఁడు జానకిచే నణంగునుఁ | గాని
మఱొండుశౌర్యులనుగైకొనఁ; డంగనచేతఁజచ్చుటల్ | మానవనాథ! సి
ద్ధమది; మావచనంబులు కల్లగావు సు! మ్మానలినాక్షిఁదోడుకొని యా
హవభూమికిఁ బోవు టొప్పుగున్॥ ౯౬॥

సీ॥ ఏతల్లిదాసదాసీతతుల్ బ్రహ్మసదాశివ విష్ణులుఁ దత్సతులును
పరఁగ నేతరుణి నివాళిపల్లెరములు బంధురకైరవపద్మహితులు | ఏయ
మ్మబోనవుటిఁడ్లనఁజెలువొందఁ దలపోయఁగా సప్తజలనిధులును | ఏమ
హాశక్తికి నెల్లబ్రహ్మాండంబు లనవరతంబును నాటకట్లు | ఒనర నేసతి
యూర్పుల నుదయమైరి! మూడుమూర్తులు, నీజగన్మూలమెద్ది | యప్పు
రజ్యోతి సీతగానాత్మఁదలఁపు | కేవలాంగనగాఁజూడకీవున్యసతి!॥౯౭॥

వ॥ ఈపరమరహస్యంబు బాహ్యంబుగాకుండ నీచిత్తమందునునిచి
సీతాసమేతుండవై యుద్ధంబునకరిగి శతకంఠునిం బరిమార్చి గొబ్బున
మరలి రమ్మని యాశీర్వదించి వెండియు వసిష్ఠుండు రామచంద్రుని
కిట్లనియె॥ ౯౮॥

గీ॥ అంతఫల్గునియెల్లిదినాంతమైనఁ | గమలమితుఁడు గగనమధ్య
మునఁగదియ | జైత్రీయాత్రకు నప్పుడేచనఁగవలయు । మనసు రంజితై
మామను జనవరేణ్య!॥ ౯౯॥

గీ॥ ఆర్తరక్షక! యిట్టిముహూర్తమందుఁ | గదలి శతకంఠుఁ బరి

మార్కుకదనమునను| అస్త్రశస్త్రాధిపతుల నీయాత్మకదలంపు | సేననె
ల్లను బురికొల్పు మానవేంద్ర!|| ౧౦౦||

వ|| అనినవిని రామచంద్రుండును సాంద్రత రాశ్చర్య మానసుండై
జానకీప్రయాణంబునకు సమ్మతించి సంభ్రమింపుచునుండె; వశిష్ఠుండు
ను గృహంబున కరిగె; తమ్ములును మిత్రులును దమతమ విడుదులకుం
జనిరి; రఘునాయకుండును సుఖనిద్రం జెందె; అంత నుషఃకాలంబున
మంగళపాఠకులకు దెంచి వీణానాదంబుల నింపుసొంపుగా భూపాల,
దేశాక్షి, దేవగాంధారి, మలహరి, నారాయణి, వసంతాదిరాగంబు
ల ననురాగంబు గావించి, వానిమిత్రంబులు, నయనంబులు, కాలంబు
లును, లఘుముఖిడోలాదివితానంబులును, లవుర సౌరివ రవంబులును,
మధుర మందర హృద్యమ తాకంబులును, రాసుస్థాయిరవంబులును,
సరిగమపధనిసాది స్వరభేదంబులును, కళికో, త్కళిక, జంపె, మట్టి
మ, అటతాళ, ఏక తాళ, త్రిపుట, రూపక ముఖానేక తాళంబులును
దెలిపి యిట్లనిరి|| ౧౦౧||

సీ|| సమరతలోత్సాహ! జయగుణసందోహ! మేఘకోమలదేహ
మేలుకొనుము; మునిజనవనచైత్ర! వనరుహదళనేత్ర! మిత్రవంశపవి
త్ర! మేలుకొనుము; దళితశంకరచాప! కలితజయూటోప! మృదుభాష
ణకలాప! మేలుకొనుము; వితతకుభాచార! విమత రాడ్లజవార మృగ
నాయకకిశోర! మేలుకొనుము; అనుచు రావణకుంభకర్ణాదీదైత్యే సం
హృతిస్తవగీతముల్ సలుపనలరి| భానువంశుండు తనముఖపద్మమలర|
మేలుదేరంగ నొయ్యనమేలుకొనియె|| ౧౦౨||

శా|| ఈరీతింపగ మేలుకొంచి, వసుధాధీశుండు కాలోచితా| చా
రంబుల్ గడతేర్చి, భూసురనమస్కారంబులుంజేసి, త | త్కారుణ్యం
బున దీవెనల్ గొనుచు సంగ్రామప్రయత్నంబునన్| భూరిప్రస్ఫుటసతిగ
రీటకుచటం బూనెన్తుదంబొప్పగన్|| ౧౦౩||

క|| అన్నరవరుని శిరంబునన్| జెన్నలరెం గిరిటచువుడు జిగిమించు
చుం బూ| ర్వోన్నతగిరిశిఖరంబున| సన్నిహితమహాహుక్కుంబోలెం జర్చిం
పంగన్|| ౧౦౪||

వ॥ అదియునుగాక మఱియు ననేకచిత్రమణిభూషణపరంపరలు, దివ్యాంబరంబులుధరియించినంగనుంగొని సీతామహాదేవితనపతివ్రతాధర్మంజే భూషణంబుగాని కొండాకయలంకారంబులుగలవేయని సమరప్రయాణప్రయత్నంబుననుండెనంత॥ ౧౦౫॥

గీ॥ దేవభూదేవతతులు నుతింప, యాత్ర॥ కావశిష్టండు నిదిసమయంబనంగఁ బరఁగ రాక్షసలోకగర్భములువగుల, నపుడు చటపించె జైత్రస్రీయాణభేరి॥ ౧౦౬॥

మహాస్రీగ్ధర॥ అవరెన్ బ్రహ్మాండభాండం ; బరుదుగఁ జలనంబుదె సప్తాంబురాశుల్; బెదరెన్నక్షత్రసంక్తుల్ జిగిబిగి; బరమేష్ఠిన్భయంబందెనత్తున్; బెదరెన్ దిగ్దానదంతుల్; బిబిబిఁదిరిగెన్ భీషణంబై కులాదురీల్; వదలెంగాలుండు జీవవ్రజములఁ గెడపన్ వచ్చె నిర్వాణమంచున్॥ ౧౦౭॥

క॥ తదనంతరమున రాఘవుఁ డొదవినమోదమున శుభముహూర్తముతోడన్, సుదతియుఁ దానును గడు నెమ్మది జేసెను దల్లులకు నమస్కరణంబుల్॥ ౧౦౮॥

క॥ చేసినఁగొడుకును గోడలిఁ గోసల రాజేంద్రతనయకుశలతమెఱయన్, భాసిల్లుచు దీవింపఁగ, నాసుదతుల వీడుకొని రయంబున వెడలెన్॥ ౧౦౯॥

క॥ భరతశత్రుఘ్నులత్కణు, లరుదుగ దీవింప వెడలి రగ్రజుతో డం గరమొప్పఁ బుత్రపౌత్రులు, నరిగిరి రయమునఁ గనత్సురాధిపుల లరన్॥ ౧౧౦॥

వ॥ ఇవ్విధంబునఁ బుత్రపౌత్రనిచయంబును, సకలబంధునివహంబును దనతోడ నడువ నంతఃపురంబు దా నభిజిస్తుహూర్తంబున వెడలి, సుమంతాదిమంతుల నయోధ్యాపుర పరిపాలనంబునకు నియోగించి, పురుషమధ్యంబునం జనుసమయంబున॥ ౧౧౧॥

సీ॥ శ్రీరస్తు భూపాలశేఖరా ! యని సర్వగీర్వాణజనము లాశీర్వదింప, శుభమస్తుసౌజన్యచూడామణి! యటంచు విప్రవర్గములు దీవింపు

చుండఁ నెలమిసవస్త్రగ్రహైకాదశస్థానఫలమస్తనుచు జ్యోతిషులుచెలం
గఁ నభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగఁ గవీశ్వరులు గవిత్వలక్షణముఁ దెలు
పఁ గాంతలభ్రీంకపోజ్వలకలితభర్తృ । హర్త్యైరమ్యాగ్రముల నెక్కి
యలరుకొనుచుఁ నగుచు దూర్వాక్షతక్రసూనములుచల్లఁ బూర్ణకుం
భద్వయంబును బొగడఁగనుచు॥౧౧౨॥

ఉ॥ హాటక కేతనంబును, జయప్రదక్షోడశరత్నచక్రముల్, కోటి
మహోగ్రఘంటికలు, ఘోరశ రాసనతూణయుగ్మముల్, । హాటకమై
నసారధియు, నద్భుతవర్తభయంకరస్ఫురఁ ఘోటసహస్రముంగల య
కుంతితదివ్యరథంబుఁ గన్గొనెన్॥ ౧౧౩॥

చ॥ కనుఁగొనిఘంటికాపణవకాహాళభేరిమృదంగవాద్యముల్ । వన
ధిపరీత భూస్థలి నవక్రత నిండుచు భోరుగొల్పఁగాఁ దనగురుఁడావశి
ష్ఠుఁడు ముదంబున మున్నెయనుగ్రహింప నఁ య్యినకులనాథుఁడెక్కెఁ
దనయింతియుఁ దాను సురాలిమెచ్చఁగన్॥ ౧౧౪॥

గీ॥ రాజదేవేంద్రుఁడైనట్టి రాఘవుండుఁ రథముమీదను జూపట్టె
రమణితోడఁ ద్రిపురములుగూల్ప నసదృశ తేజమునను । గారితోఁగూడి
చనెడి శ్రీకంఠుఁడనఁగ॥ ౧౧౫॥

వ॥ ఆసమయంబున॥ ౧౧౬॥

శా॥ మేఘాభాంగుఁడు, కార్యవేది, దళితామితుఁడు, యుద్ధక్రి
యాఁ శ్లాఘాయుక్తుఁడు, సత్కృపాకరుఁడు, సౌజన్యండు, బ్రహ్మాండ
భాం । డాఘాతప్రతిమానతీక్షణతరోద్యద్బాణుఁ, డాఖండితా । ఘా
ఘుం, డాభరతుండు దాడివెడలెన్ హాళిన్ ముదంబొప్పఁగన్॥ ౧౧౭॥

శా॥ సుత్రామప్రతిమానవైభవసుఖస్తోమోండు, భాస్వన్తహఃగ్రా
తుఁ, డాశుగపూర్ణతూణధరుఁ, డుగ్రద్వేషిసంహారక । త్రాత్రపా
భవుఁ, డప్రతిద్వయుఁడు, సంగ్రామప్రచండుండు, త । చ్చతుఃస్నుం
డును వేడుక న్నెడలె నిచ్చన్ రాముఁడప్పొంగఁగన్॥ ౧౧౮॥

వ॥ పుడమిట్టట్టుచలింప, దిక్కరిచయంబుల్ మొగ్గ, నొక్కొమ్మ
డిన్ జలధివ్రాతములింక, భీషణధనుర్జ్యోఘోష గావింపుచుం । బిడు

గుల్మోలినబాణముల్ గలిగి యాభీలప్రతాపంబుతో, వెడలెన్ లక్ష్మణుఁ
డల్లనల్లన సురల్ వేడ్కందనుంజూడఁగన్ || ౧౧౯ ||

సీ॥ తమతండ్రిలట్టుల తమకంబు శౌర్యంబుఁ గలిగి వర్ధిల్లెడి ఘను
లువీరు! వాల్మీకిదత్త దుర్వారబాణౌక్షయశరధులు గలిగిన జయులువీ
రు! సీతావధూగర్భసింధుసంభవములై మహిమీందఁ గనుపట్టు మణు
లువీరు! శతకంఠవరచమూసముదయంబులఁ జంపఁ దొడరినయట్టి మృ
త్యువులువీరు! చూడుఁడని నిర్జరులు కడు చోద్యమందఁ । దల్లినండ్రిలు
ముదమందఁ దాముదంతి! యుగముపై నెక్కి వెడలి రత్యుగ్రులగుచుఁ
గుశుఁడు, లవుఁడును రివుగజాంకుశములనఁగ || ౧౨౦ ||

గీ॥ తాతరాముండు నుదమందఁ, దండ్రీ కుశుఁడు । గారవంబున
సెలవులఁబాటనవ్వి! డంబుగానొక్క యుత్తమాశ్వంబునెక్కి । వెడలె
విజయుండు రాదుఁడై మృదానికరణి || ౧౨౧ ||

వ॥ ఇవిధంబున రాజపరమేశ్వరుండును, పరమేశ్వరకాంతాస్త
రణకారణశరీరప్రకాశుండును, శరీరప్రకాశనిర్జిత కోటిసూర్యుండు
ను, సూర్యస్తవభుజపరాక్రమవంతుండునునగు రామచంద్రిండుసాం
ద్రకళామహిమంబునఁ బూర్ణిమాచంద్రిని ధిక్కరించుచు సకలసన్నా
హంబునఁ బట్టణమధ్యంబునంగదలునప్పుడు కోమలమేఘంబు కుఱంగట
భాస్వత్తటిల్లతయునుంబోలెఁ జెలంగుచున్న జానకీదేవి నీక్షించి మిం
చిన మోదంబున నపురపురంధ్రీజనంబులు గుంపులుగూడి యొండొరుల
మొగంబులు గనుంగొనుచునిట్లనిరి || ౧౨౨ ||

గీ॥ పొలఁతి కుచయుగళంబుతోఁ బోరుటకును! గాదెచక్కని సౌ
వర్ణ కలశతతులు! నొక్కతై, చిక్కపడి, చాలఁదుక్కుబట్టి! సుతైపె
ట్లకు లోనమ్యోఁజోద్యముగను || ౧౨౩ ||

గీ॥ మధ్యమకేసరికిఁ దగు మధ్యమంబు! పిరుదు పులినంబునకు గ
ట్టి బిరుదుచూడఁ । బదములంబుజములకు నాస్పదములగును! రామసౌం
దర్యవిభవాభిరామగాదె || ౧౨౪ ||

గీ॥ లోచనభూస్త్వనద్వయలోలమశ్శ్రీ కైతవములు వహించుచుఁ

గలితసింహా | కుంభమిధునధనుర్త్తి నకులములిపుడు | కన్యయందుండుటా శ్చర్యకరముగా దె || ౧౨౫ ||

వ || ఇట్లు పుర సతులభినుతింప రామభద్రుండు సంభ్రమంబునఁ బొద్దు గుంతునంతకు సాకేతపట్టణప్రాకార ద్వారంబులు గడచి, కరదీపికా సహస్రంబులతో సకల రాక్షసవనచరమనుజు సేనామధ్యంబునకరిగి య చట విభీషణకల్పితంబైన పటకుటీరంబున విడిసె; భరతశత్రుఘ్నులక్ష్మణులును, కుశలవాదితనయులును, విజయాదిపౌత్రులును దనచుట్టును విడిసిరి; వారికింబ్రాపుగా ద్వాదశాక్షౌహిణులతో దేశాధిపులుండిరి; వారికి రక్షకుండై సుగ్రీవుండు దెబ్బదిరెండు వెల్వలతోఁ బరివేష్టించి యుండె; తద్బలంబునకు వలయాకారంబుగా విభీషణుండు తనసేనలతోఁ గాపయ్యె; అన్ని బలంబులకు హనుమంతుఁ డాదరువై తద్బలంబునకు, రసాతలంబును నక్షత్రమండలంబును ముట్ట నాభీలంబుగా వాలంబువెంచి వాటంబుగాఁ గోటఁజేసి ద్వారప్రదేశంబున మృత్యువుంబోలి కడంగియుండె; అఖిలజీవంబులును దమతమ మనుకులఁజేరె; అవ్వేళ భేరీన్మదఁ గాది తూర్యఘోషంబులును, ఉభయబల సింహనాదంబులును, సమస్త హయ హేషారవంబులును, గంధసింధురబృంహిత ధ్వానంబులును, రథ నేమినిమ్మరస్వనంబులును, భల్లూక ఘుర్గుగధ్వనులును, కార్దుక గుణటంకారంబులును బుంఖానువుంఖంబులై యొక్క పెట్టున నఖిలబ్రహ్మాండకోటరంబులు ఘుమఘుమాయమానంబులుగా నిండి విలయకాలంబున బడబానలముఖంబులకు నులికి మొఱపెట్టు సప్తార్ణవంబుల ననుకరించె; అది ప్రళయ సమయంబునుంబోలె విభీషణ ప్రగల్భంబై, సంగ్రామవర్తనంబునుంబోలె శత్రుఘ్నుప్రశస్తంబై, నాట్యంబునుంబోలె భరతకలితంబై, పవిత్రస్థలంబునుంబోలెఁ గుశాభి రామంబై, భారతరణంబునుంబోలె విజయప్రసిద్ధికరంబై, సరోవరంబునుంబోలె నీలకుముదసంశోభితంబై, శృంగారవనంబునుంబోలెఁ బాటలపనసరంభాలంకారంబై, అలకానగరంబునుం బోలె సకలరాజసంచయంబై యుండెనంత || ౧౨౬ ||

సీ || బలువిడిఁ దమ్ముల నలరించు రసికుండు, మూడుమూర్తులకును

మూలదుంప, ఘనులచే నర్ఘ్యముల్ గొనెడి మహాత్తుండు, నెట్లన దీ
 ప్తులపుట్టినిల్లు, ఎన్నంగ సమవర్తి గన్న జగత్కర్త, చక్రక్షణములు
 సలుపురాజు, సతతప్రసన్న దీక్షాగుణాధ్యక్షుండు, విప్రనమస్కరణ
 ప్రియుండు, శ్రీరఘూద్వపాలు నిజవంశకారణుండు, భూజనంబుల ర
 క్షించు పుణ్యమూర్తి, నిరుపమధ్వాంత శుష్కవనీదవాగ్ని, అర్కు
 డుదయించె నక్షణసంపర్కుడగుచు॥ ౧౨౭॥

వ॥ అంశకుమున్నె రాముండు సంధ్యాదిక్రియలు దీర్చి, గంధమా
 ల్యాంబరాభరణంబులు ధరించి, విభీషణ సుగ్రీవాంగద హనుమత్ప్రభృ
 తుల రావించి, వారివారికిందగినకట్టుంబులును భూషణంబులును ము
 దంబున నొసంగి, యిగ్గార్ద్రేయముహూర్తంబున సేనల నడువ నియో
 గింపుండని సుషేణునింబిలిచి మన్నించి మార్గంబు సూపనియమించి, త
 న తమ్ముల నవలోకించి కుశలవవిజయులును మీరును సకలనృపతులంగ
 దలింపుండనిన నమస్కరించి తమతమబలంబులకుం జాటింప వారును,
 గరవాల ముసల ముద్గర పట్టిన ప్రాస త్రిశూల గదా పరిఘా భిండి
 వాల కత్తార కుతార కరోర ధనుర్బాణంబులు గైకొని నీల, నల, హ
 ర, సంపాతి, అవక్ర, వక్రజిహ్వా, శూలముఖ, రక్తవదన, ఏకపద, కు
 టిలకేశ, ఉలూఖ, మహాగర్భ, వికృతపార్శ్వాదులగు రాక్షసులును, గ
 వయ, గంధమాదన, గోముఖ, జ్యోతిర్ముఖ, పనస, నల, నీల, అంగద,
 జేగదర్శి, గవాక్ష, మైంద, ద్వివిద, జాంబవదాది మహాకపినాయకులు
 ను, నీల, యవన, పృథు, సంవరణ, ప్రదీప్త, భరత, త్రిభంగ, భీమ,
 నీలకేశ, సుధీప్త, స్థితాస్యప్రముఖ నిఖిల దేశాధిపతులును, గజహ
 యాందోళన స్యందన బృందంబుల నెక్కి, తమతమవెంట చతురంగబ
 లంబులు గొలువ, ఛత్రచామరాది నానాలాంఛనంబులు మెఱయ, భే
 రీమృదంగ శంఖపణవాద్యనేకవాద్యంబులు మొరయ, నేలయినిన తె
 టంగున భూమియందును, వియత్తలంబునందును, పర్వతంబులయందు
 ను, తటాకంబులయందును, దిక్కులయందును బట్టుచాలక యెనుబది
 యోజనంబులపొడవును, నంతియవెడల్పునుగలిగి నిరంతరంబుగా నఖిల
 బలంబులు నడువంజొచ్చె; భరత శత్రుఘ్ను లక్ష్మణ కుశలవ విజయా

దులును, విభీషణ సుగ్రీవాంగదులు నలువదిసహస్రంబులతో రామచంద్రునిఁ బరివేష్టించియుండిరంత॥ ౧౨౮॥

సీ॥ ముఖమూర్ధ్వలోకాంతమునఁగల యజువక్త్రముననున్న చెలియతో ముచ్చటాడఁ హస్తముల్ ప్రాకృశ్చిమాచలంబులతోడ నెయ్యంబుమీఱంగ వియ్యమండఁ నాభీలవాలాగ్రమాధ్రుపమండల సీమతో నందంద చెలిమిసేయఁ శాతకోమావళుల్ సరభసలీల నక్షత్రపగక్తులకు బెజ్జములుసేయఁ బృథుశరీరంబు జగమునఁ బిక్కటిల్లఁ దనదురవళికి మృత్యువు దల్లడిల్లఁ హుంకరించినఁ గులగిరులులికిపడఁగఁ మించి హనుమంతుఁ డప్పుడే తెంచి నిలిచె॥ ౧౨౯॥

గీ॥ ఘోరవాలంబు దలపోయి మేరువయ్యె । భూరి తారావళులు మొలపూసలయ్యెఁ గమలినీనాయకుఁడు బొడ్డుఘంటయయ్యెఁ ననుచు రాఘవునకుఁ దోచె నట్టివేళ॥ ౧౩౦॥

గీ॥ తోచినను దనచిత్తము తొంగలింప । గాడ్పుపట్టిని సింహారఁ గాఁగిలించిఁ చెలఁగిసేనలనొకదరి చేర్చనీవె, యనుచునమ్మినవాఁడ నిన్ను నిలతనయ॥ ౧౩౧॥

గీ॥ అనుచు సీతయఁదాను నొయ్యనరథంబుఁ గరుణనెకిరఁనఁగని తురంగములవిడిచిఁ దేవతలు పుష్పవర్షముల్ దివిరికురియఁ । దనశిరోమధ్యమునఁదాల్చెఁ దద్రీధంబు॥ ౧౩౨॥

గీ॥ మఱియు శత్రుఘ్ను భరతలక్ష్మణులుఁ, గుశల । వాదిపుత్రులుఁ, జాతులు, సర్కసుతుఁడు, నావిభీషణుఁడును, మిత్రులతనిభుజములందు, వీపందునుండి రందందనిలిచి॥ ౧౩౩॥

ఉ॥ డంబుగ సేనలందఱు విడంబముమీఱఁగ రోమరోమకూఁ పంబుల, నఁడ్రిఁజీమగమి బ్రాఁకినచాడ్పున నెక్కి, నికుఁచుం । బంచినవేడ్కునుండిరి; శుభస్ఫుటభాషల సన్నుతింపుచున్ । అంబరచారులెల్లను జయంబుగనిచ్చిరి దీవనల్ వెసన్॥ ౧౩౪॥

వ॥ ఇట్లాభీలవాలగంభీర దోస్తంభ వీజ్యంభమాణుండై హనుమంతుండుగొని చనిన, భేరి మృదంగ కాహళ కఠోర భూడిభాంకార బధి

రీకృత బ్రహ్మాండ కోటకుండై గాముండును గ్రహంబులలోనఁ బ్రకాశించు ఛాసూరబింబుబునుంబోలె సకలసేనలలోనఁ దేజరిల్లుచు, రవిగ్రంకునంతకుఁ దమసానదీతీరంబున విడిసి, మఱునాఁడచ్చటవీడ్కొని, సుషేణుండు ముందఱ నడవఁ గ్రమక్రమంబున మహావనంబులును, తటాకంబులును, పర్వతంబులును, దేశంబులునుంకడచి, త్రిజగద్భయంకరంబుగా క్షీరసముద్రాభిముఖుడైరాఁదొడంగె; అంతనక్కడఁబ్రితాపలంకారమణుండగు శతకంతుండు సకలపురోహితామాత్యబాంధవ రాక్షసలోకంబు గొలువ, నిఖిలామర దిశారమణ సముదయంబు గొలువ, నభ్రంకష సింహాసనంబునఁ బేరోలగంబుండుసమయంబున॥ ౧౩౫॥

క॥ చారులు, దీగనర్కశసం| చారులు, నిజనాథహితవిచారులు, స్వకులా| చారులు, రయములు మీఱఁగ| నారయఁగా నేగుదెంచీరపుడయ్యెడకున్॥ ౧౩౬॥

క॥ అరుదెంచి రాక్షసెందుని| చరణంబులుగాంచి ముక్కి, చయ్యెననుచితం| బెఱిఁగి సభయెల్ల వినఁగను| సరగునఁ దా మిట్టులనిరి శతముఖుతోడన్॥ ౧౩౭॥

క॥ అయ్యా! మీపంపున మే | మయ్యాతావులకునేగి యచ్చటివార్తల్ | నెఱుఱునున నరయుచుండఁగ| జయ్యెన విపరీతమైన చందము వాడమెన్॥ ౧౩౮॥

క॥ రావణునిఁ దునిమినట్టి మ| హావీరుండగణితంబులగు బలములతో | దేవతలు సంతసిల్లఁగ| మీవలనన్ దాడివెడలె మేదిని యదరన్॥

క॥ మున్నిట్టికపులఁజెప్పఁగ| విన్నారము, వానికన్న విస్తారముగా | నున్నవి బలము, లొకండొకఁ | డన్నిజగంబులను మ్రొంగు నలిగినఁ గఱఁకన్॥ ౧౪౦॥

క॥ పేరుకొనియునుకవైనను, | దారావళినైన, వర్ష ధారలనైనఁ| దోరముగ నెన్నఁదగుఁగా | కారాముని బలములెన్న నలవియె మాకున్॥

క॥ అందునపొదలుచుమారుత | నందనుఁ డనువాఁడు మేరునగము

నుబోలెన్, సందడిగఁ బెరిగి సేనల నందఱ నెత్తుకొని వృత్యవై యి
టవచ్చెన్॥ ౧౪౨॥

క॥ చెప్పిన శేవరమనసున, కిప్పలుకులఁగో పమొదవు; నేమెటులైనం
జెప్పక యుండుట తగదిక, నప్పవనజు నెదురనోప రమరులుకూడన్॥

క॥ అటువంటివారె మీపై నిటవచ్చెడి శూరులెల్ల; నెవ్వరితోడం
గటకటఁ బోరఁగఁదగు? మీ కెటువలె మదిఁదోచునొక్కొ యెఱుఁగ
ముడేవా!॥ ౧౪౩॥

క॥ ఎవ్వరికిని గనఁబడకయె యవ్వీరుల నరయుచుండ నవుడొకక
పి తాఁ గ్రోవున నార్చుచు నొకగిరి జువ్వఁగ గబళించి నలిచెఁ బూ
ర్ణముగాఁగన్॥ ౧౪౪॥

క॥ వానికి నికోకటలు, నీ దానవులును దృఢముగాఁగఁ దలఁచి
మెట్లో కాని యశక్యవుఁగార్యము కానంబడె నది తరింపఁగా నెత్తె
ఱఁగో॥ ౧౪౫॥

క॥ ఉగ్రుండై యాసేనకు సుగ్రీవుండ నెదువాఁడు సొరిదిగమితో
విగ్రహముచేయఁ బొదలుచు నుగ్రునికై వడిఁబతిత్వమొప్పుఁబూనెన్॥

ఉ॥ ఇట్టిబలంబుతోడఁ బరమేశ్వరునైనను ధిక్కరింపుచున్ । నెట్టన
రాఘవుండ నెదు నిఘ్నరవిక్రముఁడెన్నిరీతులన్ । గట్టుతుదంజెలంగు హ
రికై వడి నాహనుమంతుమీఁదటన్ । గట్టిగ నెక్కి వచ్చె నవకంబుగఁ ద
మ్ములు దన్నుఁగొల్వఁగన్॥ ౧౪౬॥

ఉ॥ వారల, లక్ష్మణుండ నెడివాఁడు ధనుర్గుణటంక్రియల్ మహిమా
దారతమిన్నుముట్ట, వివిధస్ఫుటభల్ల పరంపరంబుతో । ఘోరతరాహ
వంబునను గూల్తుశతాస్యునటంచు నన్నతో । సారెకుఁజెప్పుచున్ య
మునిచందమునం గనుపట్టెనయ్యెడన్॥ ౧౪౭॥

శా॥ శౌర్యప్రాభవమేర్పడన్ భరతుఁడున్ శత్రుఘ్నుఁడున్ మిమ్ము
లన్ । ధైర్యంబొప్పనదల్చి మండుచు, వివాదప్రోధిబాణాసనా । చా
ర్యుల్ వీరని దేవతల్ వొగడఁగా, సంగ్రామముం జేయఁ దా మార్య
త్వంబులు పూని రాఁదొడఁగి రత్యంతప్రతాపంబులన్॥ ౧౪౮॥

ఉ॥ రామునిసందసుల్, పటుపరాక్రమవంతులు, దేవదత్తసం గ్రా

మజయజ్ఞ, లుగ్రరిపుఖండనశీలు, రనేకసాయక | స్తోమవిశాలతూణగ
ణశోభితబాహులు, తండ్రెగొల్చుచున్ | హామికవచ్చి రక్కుశలవాఘ్య
లు దానవవంశవర్ధనా! || ౧౫౧ ||

ఉ॥ భీషణశౌర్యుడై మన విభీషణుడు గ్నుపుంగొల్చి, మిమ్ములన్ |
దూషణచేయుచుం, గణకతో నసు రావళి తన్నుంగొల్వ, దు | ర్భాష
ల మర్త కర్త ములు పాయక తెబ్బుచు, నంతకంతకున్ | రోషము బెంచు
చు స్వలయరుదుగ్నికై వడివచ్చె నందులన్ || ౧౫౨ ||

ఉ॥ అవియటనుండని మ్లైకమహాద్భుత! మారఘు రాముముందటన్ |
నవజలదంబుచేంగటం గనంబడు తీరమెఱుంగురంగునన్ | సవినయలీల
నెన్నదగు జానకిపేరిటనొప్పుకాంత దాం | దివిరి నిజేశుతోడ నరుచెం
చుచునున్నది రాక్షసేశ్వరా! || ౧౫౩ ||

ఉ॥ ఆనునుంగొల్పు, నాసుమహితాస్య ధగద్ధగ, లాశుత్రిద్వయం, |
బానగ, వా వెడందనయనాబ్జవళద్దళ, లాసునాసికం, | బానడు, మావ
ళిత్రయము, నాకువదేశనిగన్నిగక్రమం, | బానడ, లామిటారములు,
నౌర! యుయారము దానికేతగున్ || ౧౫౪ ||

వ॥ అనిమతీయు ననేకప్రకారంబుల నెఱింగింప శతముఖుండు
ను గోపారణితలోచనుండై తనకనుసన్నయెఱింగి పనులు సలుపు ది
శారవణుల నవలోకించి || ౧౫౫ ||

సీ॥ పనిచేవ రంభ మీపాలికి ననవిని బలభేదిం బొమ్మని సెలవుచే
నెం | బచనంబుచేసితిం బాకయత్నములెల్ల నన నగ్నిం గనుసన్న నప్పు
డనిచె | గావదేమిర యింత కావరమాయని మొగిదిట్టి యమునిపై మొ
క్కలించె | సొంపారం దనమనసునవచ్చి నైరుతి వరుణులం బొండని క
రుణంబుచ్చెం | గొలువుకూటంబులూడ్చితే గోరిచూడం బంపుడనవిని ప
వనుసింబనిచి, రత్న | రాశులంపిన నలకాధిరాజుమెచ్చి | నొనరనీశాను
నొకమూల నొదుంకంజేసి || ౧౫౬ ||

గీ॥ కొలువుచాలించి రాక్షసకులవ ర్ణెం | డందటను వారిదిక్కు
లకనిచిలేచి | యంతిపురసౌధమధ్యసింహాసనమునం | బరంకం గూర్చుండ
పడవాళ్లంబనిచి యపుడు || ౧౫౭ ||

వ॥ తనప్రధానులంబిలువంబనుప, వారలును దగినవామానంబులే
క్కివచ్చి ద్వారప్రదేశంబున డిగ్గి దనుజవల్లభువకు వేర్వేరఁ బ్రణమిల్లి
యనుచితాసనంబులంగూర్చుండినం గని శతకంతుండిట్లనియె॥ ౧౫౮॥

సీ॥ రాఘవుండను మహీరమణుండు నాతోడ నాహవంబొనరిం
తు ననుచుననుజి తనుజబాంధవులును దరుచరనిచయంబు మీటి యిం
తింతను మేరలేక వచ్చుచున్నాఁడట, వారినండఱఁ దానె హనుమంతుఁ
డను ధీరుఁడచటఁదాల్చి యరుదెంచుచున్నవాఁడట, విభీషణుఁడును మ
నమర్తములు దెల్పుకొనుచు నృపుని పజ్జ రాక్షసచతురంగబలముతో
డఁ బూనియరుదెంచెనట, యేమిబుద్ధి మనకుఁ? శైవుఁడు మీచెప్పినట్ల
నేఁజేయువాఁడఁ ముట్టివచ్చినకార్యంబు మట్టుపడునే?॥ ౧౫౯॥

సీ॥ నావిని చిటునవ్వు నవ్వుచుమంతులు బలికిరి దానవభర్తతో
డఁ యుద్ధమెవ్వరితోడ నొదవునోయనుచును మామనసులనెత్తు మల
యంచుండుఁ గానిమ్ము మీపంపు నైకొనినట్టుక నరవానరాదుల నలిచి
వైచి, వంశహీను నమిత్రవాదిని నవ్విభీషణుఁ జంపి, హనుమంతుఁ జ
క్కఁజేసి, రాఘవునిదేవి జానకీరమణిదెచ్చి కానుకిత్తుము మీకు న
క్కజముగాను మమ్మెఱుంగవె? మృత్యువుఁగ మ్మఁగలము సంగరంబున
కింతవిచారమేల?॥ ౧౬౦॥

సీ॥ పెఱికితెత్తుమె శేషు భీకరదంష్ట్రులు? పుడిసిలింతుమె మహం
బుధులునెల్లఁ? బెడచేత లోచేతఁ బుడమియునాకాశమమతుమే పొడి
పొడియగుచురాల? మ్రింగివత్తుమెపోయి మృత్యువునైనను? గూలద్రో
బ్బుదుమె డిక్కుంభితతుల? బంధించివత్తుమే సవనునిఁ జలమునఁ? బ
గులవేతుమె కులపర్వతములు? తృణముమాత్రము రాముని తేజమెం
తె? వారిసైన్యంబులననెంత? వారిదెచ్చు మారుతాత్మజుఁ డననెంత?
పోరఁగూల్పఁ దమకు నిమిషంబుపట్టదు దానవేంద్ర!॥ ౧౬౧॥

వ॥ అనియిట్లు ప్రగల్భవచనంబుల దనుజేంద్రుని మనసు రంజిల్లం
జేసి మఱియును బెక్కుచందంబుల గదలు సాచుచుఁ బరిఘంబులు ద్రి
ప్పుచు ముసలంబులూఁచుచుఁ బరశువులెత్తుచుఁ దోమరంబులు సూత్ర
చుఁ జాపంబులం గుణధ్వనులు గావింపుచు శరంబులేర్చుచు మిన్నవగు

నార్యులు సనేక రాక్షసులు సమరంబున కఙ్ఠాశుచు నిచ్చిన నచ్చెరు
 వంది, యగడ్తలు చక్కంజేయించి, రసాతలంబుకుట్ట బలంబునింపించి,
 నవప్రాకారంబులు సవరింప నిశుమించి, సకలద్వారంబులఁ గార్చి
 చ్చులంబోలిన దానవులం బదికోట్లనుంచి, మొగసాల నలువదిలక్షల
 తోనుండుమని ఘోలకంతుని నియోగించి, కిన్నర గంధర్వ సిద్ధవిద్యార్థ
 ర గరుడ నిర్జరపన్న గాదుల కభేద్యంబుగావించి, కొలువుచాలించి, ప్ర
 ధానులంబంచి, తానును దనతల్లియగు చిత్రగంధిపాలికింజని తద్వృ
 త్తాంతంబంతయు నివేదించి యిట్లనియె॥ ౧౬౩॥

ఉ॥ వచ్చెడివాఁడు మర్త్యుఁడట, వానికిఁదోడట కోటిచారోగన్, |
 వచ్చి చతుస్సముద్రము లభార్యత వారట దాఁటి యీడకుం | శెచ్చెర
 నేగుదెంతురట, సేనలు దామును ఘోరమైన కాఁ ర్చిచ్చు పయింబడన్
 శలభ సేనగడంగినయట్లు కావటేకః ౧౬౩॥

చ॥ అదియును గాక పక్షి గతుఁ డారఘరాముని దేవిఁ నెచ్చితాఁ |
 దుది సుఖవృత్తి లేక విఙ్ఠియై గె; రఘూద్వహుం డిప్పుడుం దగన్, | సుద
 తిని గూడివచ్చెనట; చోద్యముగా నటుగాన వానిపెల్ల దరఁగఁజంపి సీ
 తఁగోసుదందఱు మెచ్చంగ శాశ్వతంబుగన్॥ ౧౬౪॥

చ॥ అనవిని భీతినొంది తనయాత్మ జుఁగన్గొని చిత్రగంధి యిట్లను
 వకటా! తనూభవ! దురాత్ములకై వడి నిట్టివాక్యమున్, | కనికరమింతలే
 క పలుకందగునా? రఘురాముభార్య నీ జననిసుమయ్య! యన్యసతిచా
 ద్దునఁ జూడకు మెన్నిభంగులన్॥ ౧౬౫॥

ఉ॥ రాముడు మోక్షకర్త, యలరాముని దేవి రమావధూటి, యా |
 రాముఁ జెనంకిగా నె మన రావణముఖ్యనిశాటులెల్ల సఁ గ్రామమునం
 దుఁగూలుట, పరామరిసింపుము మర్త్యవేషుండై, భూమినిఁబుట్టెఁగా
 ని రఘువుంగవుఁ డాదిని విష్ణుఁడేసుమీ॥ ౧౬౬॥

చ॥ అనిమఱియు సనేకవిధంబుల నతండవ తారంబులు సలువ విధం
 బులును, మహిమంబులును, తేకీనప్రకారంబులును, సీతీ యాదిపరం
 బ్యోతియగుటయును, తేదీయ సామర్థ్యంబును నేటింగించి వెండియు
 నిట్లనియె॥ ౧౬౭॥

గీ॥ ఘనుని కాముని మానవుఁ గాఁదలంప! వలవ; చాతఁడు పూనిన
 వార్ధులెంత? కోటలన నెంత? నీవనుమాటలెంత? అతనికవియెల్ల నడ్డ
 మే యుక్కటకట!॥ ౧౬౮॥

గీ॥ వెలయు నజునివరముల గర్వింపవలవ! దట్టిబ్రహ్మను బుట్టించు
 నతఁడె యితఁడు! అట్లుకావున నా దేవుఁడలిగనేని! పద్మజుని యీవు
 లెందుకుఁబనికిరావు॥ ౧౬౯॥

వ॥ అదియునుంగాక వరంబులనుకూలంబులైనను నీవు విరించిని
 గోరునవుడు పురుషులచేఁ జూపులేకుండ నడిగితివిగాని సతులఁ దలంప
 నేరవైతివి; అదియెప్పుడు నాహృదయంబునఁ దవలియుండు; రాముఁ
 డు సీతాసమేతుఁడై యరుదెంచుకారణంబేమొకో యెఱుఁగరాదు; ఆ
 యమ్మ మహామాయగాని సామాన్యమానవకామినిగాదు; యిక్కల
 హంబుమాని యప్పురాణపురుషుండగు రామచంద్రుని శైదురుగాఁ జని
 శరణుచొచ్చి బ్రతుకుట మహాకర్తవ్యంబని పెక్కుదెఱంగులందెలుప.
 రోగిఁ బథ్యంబు రుచింపని తెఱంగున నమ్మాటలు చెవిసోకక చూత
 మెట్లయిన నేమిభయంబని దిగ్గనలేచి చని సమరప్రయత్నంబున నుండె
 నంత రామచంద్రుండును నక్షత్రనిచయంబుల నడువఁ జెలువమరు సం
 పూర్ణులంద్రుని ధిక్కరింపుచు సకలసేనామధ్యంబున రాఁదొడంగెన
 ని విసిపింపఁ బార్వతీమహాదేవి యటమీఁదివృత్తాంతంబేమయ్యెనని నిజే
 శుండగు మహాదేవునిం బార్థింపుచునుండెనంత॥ ౧౭౦॥

గద్య॥ ఇదిశ్రీమదేయకూర్తినివాస, లక్ష్మీనృసింహ కరుణాకటాక్ష
 సంపాప్తమహాకవిత్వవిద్యాపారీణ, సుమహితాంధ్రగీర్వాణభాషా
 ప్రవీణ, సంగీతలక్షణధురీణ, సకలవిద్యన్విత్రా, త్రేయసగోత్రీపవిత్ర,
 ధర్మనార్యపుత్ర, నిఖిల మహీసురాశీర్వాద ప్రవర్ధమాన భాగధేయ,
 సకలనృపవిధేయ, వినయవిధేయ, మగ్ధననామధేయ ప్రణీతంబైన
 సీతావిజయంబను మహా ప్రబంధంబునందు
 ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.



అక్షయవిభీషణులను, సుగ్రీవాంగదప్రముఖుల నందఱ డించి, రఘువరు నకుఁ బ్రదక్షిణంబు గావించి నమస్కరించి, పురోభాగంబునఁ గరంబులు మొగిక్చియున్న మరున్నందఱునవలోకించి, తననయనంబులఁ గరుణారసహర్షంబులు దొరుఁగ సరసమధురవచనంబుల నిట్లనియె॥ ౫॥

గీ॥ అన్న పవనజ! నీమహాత్మ్యోన్నతంబు! పెంపుసొంపిక నెట్లు నుతింపవచ్చు? నేమొసంగినఁ దీతెకి నీఋణంబు? అనుచు దీవించె శుభదవాక్యముల నపుడు॥ ౬॥

సీ॥ సీతయుఁ దనవిభుచెవిసోఁక హనుమంతు నెలమిమై వీక్షించి యిట్లులనియె॥ నవ్వేళ రావణుండట్లువనంబునఁ గఠినదైత్యస్త్రీలఁ గపువెట్టి! బాధ గావింప, ఉత్పాత బాయునట్టిదుఃఖంబునవ్రాలి దేహంబుమఱచి! పాణింబులెల్ల వెల్పడు సమయంబున నరుడెంచి, రాము జయంబుఁ జెప్పి! జీవములునిల్పి, రక్కసు శ్రీవిఁజెఱచి, పతనిఁగూర్చెదననిచాలఁ బ్రతినఁజేసి, మరలఁజని నాయకునకు నేమనుటఁ జెప్పి, యభ్యిబంధించి, సకలసైన్యములఁ దెచ్చి॥ ౭॥

గీ॥ శాత్రువులనెల్లఁ జంపించి, జనవ రేణ్యు! చే విభీషణుఁ గరుణింపఁ జేసి, పవప! నన్ను నావిభుఁ గూర్చితవన్న! యెచటఁ గన్న నీవంటి బంధుండుగఁ దె మాకు?॥ ౮॥

చ॥ అనవిని మోదమంది మరుతాత్మజుఁ డాన్యపతిన్, ధరాసుతం! గనుఁగొని యేను మీమహిమఁ గా దె త్తరించితి నెల్లభారముల్; వినుతి కి నెంతవాఁడ? నవివేకిని, మర్కటుఁడన్, మహాత్మ! మీ! యనుమతిఁ జేసి యెట్టిపనులైనను సాధ్యముగా కతక్కునే॥ ౯॥

ఉ॥ ఎల్లనిలింపవర్గములు, నెల్లనిశాటులు, నెల్ల రాజులున్, | ఎల్లవ నేచరుల్ వొగడ, నెల్లమునీదుగ్రీలు సుతసిల్లఁగా, | నల్లనమీరుచూడఁజ తురబ్ధుల వాలము సాఁచి యందుపైఁ బెల్లుగ సేనలెల్ల నడిపింతుఁ, దలఁకకు రాఘవేశ్వరా!॥ ౧౦॥

చ॥ అనవిని రాముఁడిట్లనియె నద్భుతసంభ్రమముల్ పెనంగఁగా! ననిలజ! నీవుగల్గ నులుకందఁగ నేటికి! నెల్ల సేనలన్! ఘనఘుగఁ జేర్చుము

క్కదరి గ్రీకున, నవ్వలికార్యమెల్ల నే! నొనరఁగఁ జక్కఁబెట్టెద మ
దుగ్రశరంబుల నాహవంబునన్ || ౧౧ ||

ఉ॥ ఈవనధుల్దరింపఁజను నెల్లతెఱంగుల, నందుమీఁదటన్ దేవ
మునీంద్రులన్ ధరణిదేవతలున్ జయసిద్ధిగా వెసన్ | దీవెనలీయ దైత్యు
నివధించెద, మానులనెల్లఁబ్రోచెదన్; | దేవబుధప్రియాత్తునకుఁ దీరని
కార్యములెవ్వి చెప్పుమా? || ౧౨ ||

ఉ॥ ఎవ్వఁడు విప్రవర్గముల కెగ్గొనరించు నతం డిహంబునన్ | ద
వ్వగుఁ; జేయుకార్యము వృథాయగు; మోక్షఫలంబు దూరమా; |
యెవ్వఁడు విప్రవర్గమున కెగ్గొనరింపఁడతం డిహంబునన్ | మవ్వముగా
సుఖించును; గ్రమంబున మోక్షఫలంబులుంగనున్ || ౧౩ ||

ఉ॥ కాన మహీను రావలి నకారణ మీశతకంఠుఁడేఁచును | గాన
జయంబులేదు; మృతిగల్గుట సిద్ధమె యెన్నిభంగులన్; | మానిజనప్రియం
బు గరిమన్తనకెల్పడుఁ గల్గుఁ గావునన్ | దాననచేసి యుద్ధమునఁ దప్ప
దుగెల్పు మానూమ దాహ్వాయా! || ౧౪ ||

గీ॥ జాగుసేయకుమిక, సురల్ సన్నుతింపఁ | బనుపు బలములనెల్ల,
శుభశ్చ శీఘ్ర! మనెడివాక్యము నిజమని యాత్మ నిలుపు, | ప్రతినచేపట్టి
కీర్తులు బడయుమనఘ! || ౧౫ ||

మ॥ అనినన్ జువ్వున మిన్నుముట్టి ధృతిమై నందంద లంఘించి, చ |
య్యన రామాంఘ్రియుగంబునంబడి తదీయాజ్ఞావిశేషంబునం | దనపై
నిర్జరులందఱుం గుసుమముల్ దట్టంబుగాఁ గుర్వ, నొ | య్యననాఁఁచెన్ ర
విపుత్రముఖ్యకపు లాహుయంచు దీవింపఁగన్ || ౧౬ ||

శా॥ దేహంబభ్రముసోకఁకఁబెంచి సితవార్ధిన్ డాసి, సైన్యావళుల్ |
హాహాకారముసేయ, రాఘవుఁడు దా నానందముం బొంద, నుత్సా |
హంబొప్పఁగ భూరివాలమపు దుద్దామప్రతాపంబునన్ | బాహుల్ ద్రి
ప్పుడు దుగ్ధవారినిధిపైఁ బ్రత్యర్థులుల్కన్ వెసన్ || ౧౭ ||

వ॥ ఇవ్విధంబున బలవంతుండగు మానుమంతుఁడు దిగంతవిశ్రాం
తయశస్సాంద్రుండై, కృతాంతునిపోలిక సంతకంతకుఁ బంతంబున ధి

క్కరించుచుఁ దనవాలంబు యోజనశతద్వయంబు పొడువును, నేఁబది యోజనంబులవెడల్పునుంగలుగ నికిఁగించి కలశాబ్ధిపైఁ బటపి, బ్రహ్మామ రేంద్రులును, గరుడ గంధర్వ యక్ష రాక్షస కిన్నర కింపురుష సిద్ధ వి ద్యాధర బృందంబు లందంద నవలోకింపుచు నక్క-జంబుగాఁ బెక్కువి ధంబుల నుతింప, గద హస్తుండై మేరునగంబుచందంబునఁ దస్తీరంబు నఁ దోరంబుగాఁ గడలకనిల్చి చెలంగుచు నెల్లదళంబులఁ గదలుండని పెద్దయెలుంగునఁబలుక, రామభద్రుండును మహాశ్చర్యంబున సీత మొ గంబును, లక్ష్మణుదిక్కును జూచుచు ననేకవిధంబుల వినుతింపుచు, సు గ్రీవాంగద జాంబవత్సుషేణాదులు ముందఱఁదోఁకపై వీఁకనడునఁబు డమిత్రేఁడును జానకీసమేతుండై పుత్రపౌత్రసహజాదరనిచయంబు పరి వేష్టించి యరుదేర జయజయధ్వనులతోఁ జనుచుండె; వెనుకొని సకల దళంబులు రాఁదొడఁగె నాసమయంబున॥ ౧౮॥

సీ॥ వనధిలోపల గుభుల్లనఁ గొందఱుఱికి యొయ్యనఁజనిరటుచల్లు లాడుకొనుచు! గగనభాగమున నొక్కటఁ గొందఱరిగిరి మేటివేల్పుల చేత మెప్పుఁగొనుచుఁ గుప్పించి దాఁటఁగాఁ గోరికొందఱు పెల్లు లా ఘింపఁదొడఁగిరి లఘువువెఱసి | పవనజువాలంబుపైఁ గొందఱేగిరి పె క్కుచందంబులనిక్కొనుచు! రథములును, గంధకరులుఁ, దురంగతతు లుఁ బొంక మొప్పుఁగ నేగె, నిశ్శంకతోడ | నళనిఁబొగడుచు నందందనా డుకొనుచు! నడువఁజొచ్చిరి కొందఱందముగనపుడు॥ ౧౯॥

గీ॥ సీతకవ్వేశ రాముండు చెయ్యిసాఁచి | ఘనఝషగాహ కరక ట కచ్చపములఁ జూపుకొనుచును వేడకతో సుమహితాండ | జాళి ని ఘ్నరకలకలంబచటవినుచు॥ ౨౦॥

శా॥ ఈరీతిం గప్పినైన్యముల్ గొలువఁగా, నింపొందు సీతావధూ | టీరత్నంబును, దమ్ములుం, దనయులున్ రీవిం ముదంబండఁగా, | శ్రీరా ముండసమానవిక్రమమునన్ క్షీరాబ్ధి దాటవ్వలన్ | ధీరోదారత నిల్చె నిర్జరతతుల్ దీవింపఁగాఁ జెచ్చెరన్॥ ౨౧॥

ఉ॥ చేరిరి వానరోత్తములు, చేరిరి జాంబవదాది ముఖ్యులుం, | జే

రైవిభీషణుండం దనసేనలతో, సకలక్షీతీంద్రులుం జేరిరి, ఘోటకం
బులును సింధురబృందములున్ రథంబులుం జేరె, మరుత్సుతుం డొకం
డుచిక్క సమస్త దళంబులచ్చటన్ || ౨౨ ||

మత్తకోకిల || మారుతాత్తజుం డిట్టిరీతి సమస్త సేనల నొయ్యనన్ |
భూరివాలముమీదంబుచ్చి, యపూర్వవిక్రమశీలం డై | ధీరతం దనతోక
మెల్లనందీసి, పువ్వులవానబృం | దారకుల్ గురియింపనిల్చె ముదంబు నె
క్కొన నత్తఱిన్ || ౨౩ ||

చ || రఘుపతి తన్నుంజూడంకం బరాక్రమమూరయవించు, ధీరసా |
రఘునశరీరుం డైన కపిరాయండు చేరువనున్నకొండపై | లఘుగతి నెక్కి
నిక్కి కుతలంబువడంకంకనాచ్చి, దోర్బల | ప్రఘటితకీర్తి శాలియని భా
నుజముఖ్యులు సన్నుతింపంగన్ || ౨౪ ||

చ || నగుమొగమెత్తి, భానునిజెనంకంకం దొకంకంకదల్చి, బాహు
వుల్ | దగజళిపించి, యంఘ్రీలుచితస్థితం గూడంకంబెట్టి, జువ్వనన్ | న
గముపణంకంకదూంగి, వదనంబు బిగించుచు రామచంద్రు, భూ | రిగు
ణుండలంచినాంపై బలుత్రైకలనొప్పు సురాద్రికై వడిన్ || ౨౫ ||

చ || అపుడు సమస్తలోకములు నల్లలనాడె; భయంబు పెంపుడే |
నపుడు మహానిలంబు జగమంతయునిండె; దలంచుచూడంకం | నపుడు
పయోనిధుల్ గలంకె; నల్లన దేవతలాశతాననుం | డపుడె యణంగెనం
చు ముదమందుచునుండిరి మాటిమాటికిన్ || ౨౬ ||

ఉ || పావనియున్ వనేచరులు ప్రస్తుతిసేయుచుండన్నెదుక్కొనన్ |
వావిరినేగుదెంచి, తనవల్లభుం డైన రఘూద్వహున్, ధృతి | గ్రావకు
లేంద్రుంజూచి పొసగంబ్రణమిల్లి, క రాజ్జయుక్తమున్ | తీవిగఘాలమం
దు ఘటియింపంకంకజేయుచు నిల్చె ముందఱన్ || ౨౭ ||

ఉ || అంతటరాముండుం బటుదయారస ముబ్బంకం బూచి యాహా
నూ | మంతుని, శాంతునిన్, సుజనమండనచారువనీవసంతునిన్ | వింతంక
గొంగిలించి, కడువేడుక దీవనలిచ్చి, నాటికిం | ఒంతముతోడ నిల్చె
దనపజ్జను సీత చెలంగుచుండంగన్ || ౨౮ ||

వ॥ ఇవ్విధంబున రఘుకులేందుగ్రీండు సకలసేనాసమేతుండై నాఁ
టికచ్చటనిల్చి, మఱునాఁడు ఘృతసముద్రంబును, మూడవనాఁడు దధి
నిధియును, నాలుగవనాఁడు సురాఁభోనిధియును గ్రమక్రమంబున హా
నుమదాభీలవిశాలవాలంబుపైఁ గడచి, జానకియుందానును బవనసుతు
నిశిరోమధ్యంబున రథంబుపైఁ దేజరిల్లుచుఁ బ్రతాపలంకాలంకార
ప్రాకారద్వారకవాట పరిఘావమత్కార భర్తహర్త్యప్రాసాద గో
పురశాతకుంభకుంభగంభీరవారణ రథతురంగభటబృందంబులంగల వి
శేషంబులు నక్కజంబుగాఁ బెక్కుచందంబుల నవలోకింపుచుఁ జనున
ప్పుడు, సకలదిక్కులయందును బిక్కటిల్లుచు, భూనభోమధ్యంబున ని
రంతరంబుగానిండి బలంబులరుదెంచి శతకంతునిపురంబుడాసి, కాహ
శమ్యదంగ ధక్కాముఖబహువిధతూర్యనాదంబులు భోరుకలంగ, మ
నుజదనుజశౌఖామ్యగ వాహినీసమూహంబులతో రఘునాయకుండు
విడిసె; బలంబులునుం దగినయెడలనుండిరి; విభీషణ సుగ్రీవాంగద ము
ఖ్యులు రామునిచేరువనుండిరి; భరతశత్రుఘ్నులత్కణకుశలవవిజయాదు
లు సేనాసమేతంబుగా సీతంబరివేష్టించి, రామునిం గొలిచియుండిరి;
రఘువరుండును బట్టణంబు నెట్టన ముట్టడివ్రేయనూహించి విభీషణ సు
గ్రీవాంగదజాంబవన్తరున్నంద నానుజానుమతంబున॥ ౨౯॥

గీ॥ దక్షిణద్వారమున నీవు దక్షిణేశు | కరణి, వానరబలమసంఖ్యం
బుగొలువ | మెండుకొని పట్టువదలకయిండుమనుచు | నంగదునిఁబంపె
నప్పుడత్యద్భుతముగ॥ ౩౦॥

గీ॥ వివిధభంగులఁ బడమటి గవనియందుఁ | గూరభల్లూకములు
నూఱుకోట్లుగొలువ | నప్రవత్తుండవై యుండుమనుచుజాంబ | వంతునటఁ
బంపెఁబటుబలవంతముగను॥ ౩౧॥

గీ॥ అగచరోత్తములరయనూటక్చదములు | నేర్పుతోడుత మిముఁ
గొల్వఁదూర్పుడెసకుఁ | జనుఁడు మీరని గోముఖపనసవృషభ | శరభుల
నుబంపె సంగరోత్సాహమునను॥ ౩౨॥

గీ॥ అంతమిగిలిన సైన్యంబునల్లనొక్క | మూఁక గావించి వారినిమ్ము

లనొసంగి కదలుమమచును శత్రువుల్ కళవళింప నుత్తరంబున సుగ్రీ
వునునిచెనవుడు॥ ౩౩॥

చ॥ వరుస విభీషణుంగొలిచి వచ్చిన వైత్యులఁ గొమ్మకొమ్మ కొ
క్కరుఁబురికొల్పి, వారలనుగావఁ బ్రధానుఁజూపి, యెల్లభూమి వర
నివహంబులంబిలిచి వాహీనులబ్ధములైనచోట మీ రరయుచునుండఁ
డియునుచు నల్లనఁదానియమించె నెంచఁగన్॥ ౩౪॥

ఉ॥ అందఱ నన్నిదిక్కుల రయంబుగ నేర్పఱపం, గణంకతోఁ
గొందఱఁడల్లాడుచును, గొందఱు కొమ్మలు కూలవేయుచుం,
గొందరు దత్క-వాటముఁగుంజర యూధమురీతిఁద్రోయుచుం,
దఱు గర్భముల్వగులఁ గ్రొవ్వుననార్చుచునుండిరత్తఱిన్॥ ౩౫॥

సీ॥ ఆసమయంబున నవనీశుఁడగు రామచంద్రుఁ డల్లన విభీషణు
నిఁజూచి యమ్మహాకుశలుని యనుమతిఁ గైకొని మంతుకెఱిస హను
మంతుఁబిలిచి సేనలమమ్మును జేర్చితివిచట నీకృప నెల్లపనులు దిగ్విజ
యమయ్యె నిటమీఁది కార్య మేనెన్నిభంగులనైన ఘటియింపఁ జేయు
దుఁగాండములను గాననిఁతట నాశతకంతుబుద్ధి యెట్టిరూపున మెలఁ
గునో యెఱుఁగరాదు రాయబారంబు తరుచరరాజ! నీవు పోయివ
చ్చుటఁగార్యంబు పొసఁగుననుచు॥ ౩౬॥

గీ॥ ఎల్లిపుష్యమి యాత్రకు నిదిజయంబు రమణనీపేరఁ జంద్రతా
రాబలములు గలిగియున్నవి చని శతకంతుఁజూచి మమ్ము నెఱిఁగించి
చయ్యన రమ్మ పొమ్ము॥ ౩౭॥

గీ॥ వనజసంభవుఁ డొనఁగిన వరములకును మదిమదింపకు మనిప
ల్కుఁచుటి మదించి పోగనాచేతదగ్ధులైపోయినట్టి దశముఖానేక వై
త్యులఁదలఁపుమనుము॥ ౩౮॥

గీ॥ లీలఁబురుషులచేఁ జూపులేకయుండఁబ్రహ్మఁగోరితిననివాఁడుబలి
శనేని మించియిచటికి నేవరుదెంచినట్టి రాకతలపోయు మనుమయ్యె!
యొకపీఁద్ర!॥ ౩౯॥

గీ॥ వెఱచెనేనియునిప్పుడే శరణువొచ్చి మనుటమేలని యెఱిఁగి

పువనచరేశ! శరణుచొచ్చినవెనుకనా ధరణిసురలఁ జేయుదుండగములు మదిఁజేర్చననుము॥ ౪౦॥

క॥ చనుమని పంచిననలరుచు| హనుమంతుఁడు, రిపుకృతాంతుఁడు నుపమవిద్యా| ధనవంతుఁడు, బలవంతుఁడు | జనవల్లభు చరణపంకజములకు నెఱఁగెన్॥ ౪౧॥

వ॥ ఇవిధంబున నమసకరించిన నమ్మహాత్ముండు దీవింప నచట వీడ్కొని, తానరిగెడి మార్గంబుననున్న సుగ్రీవున కెఱింగించి, అనుపవచ్చిన విభీషణునునిచి, సకలవానరదానవ మానవనిచయంబులు జయజయధ్వనులు గావింప నరిగి, ద్వారంబులంబలిసియున్న మహాదానవులఁ బరికింపుచు నదృశ్యశరీరుండై నవప్రాకారంబులు గడచి, తనమహాకారంబుఁ గొందఱుగని పఱచెడి విధంబుఁజూచి నవ్వుచు, నరయవచ్చిన వారలహుంకరింపుచుం జనిచని పట్టణంబువీక్షించునప్పుడు॥ ౪౨॥

గీ॥ అలరునప్పురిరమ్యహర్ష్యాగ్రశౌత| కుంభకుంభవ్రజంబులఁగొమరుమిగులు| ప్రకటజాంబూనదాంభోజముకుళములను | సరసమగునట్టి మానససరసింబోలె॥ ౪౩॥

గీ॥ ఇట్టిపట్టణంబు నింద్రునికై వడి| నేలుచుండకీతఁడేలకొవ్వె?| ఘనతకలుగుటకును వినయంబు భూషణ| మదియులేమి జన్మహానిగాదె?॥

వ॥ అనియెగ్గింపుచు మఱియునుంజనిచని మరకత నీలప్రవాళ మాక్తికవైడూర్య పుష్కరాగాద్యనేక రత్నఖచితా భ్రంకష సింహాసనంబున నూటుతలలు, నీన్నూటుకరంబులును, మిన్నుముట్టిన పొడువునుంగలిగి, గరుడగంధర్వ సిద్ధవిద్యాధరకిన్నర కింపురుష దేవదానవోరగాష్టదిశారమణ శిరశ్శోభితంబగు తలాటంబుఁ గాలంద్రొక్కి నికుఁచుఁ, జెఱువట్టినదేవ భూదేవయోషాసముదయంబులు కన్నులనక్రవులూలు కనులుకుచుం దగినపనులుసలుపఁ, బ్రధానులుందానును గొలువున్నశతముఖు నవలోకించి మహాద్భుతంబు నొంది, రావణునకు నితనికి ననేకాంతరాంతరంబని తలపోయుట నవార్య ఛైర్య గాంభీర్య ధుర్యుండై డాసి, తదీయసింహాసనంబునకుఁ బురోభాగంబునఁ దనవాలంబు దివి

సోకక బెంచివీకంబుట్టితదగ్రంబున నమ్మహాదానవేంద్రునికంబెంబొడు
వుగాఁ గూర్చుండిననతని దారుణాకారంబు శతకంతుండుగాంచి యా
శ్చర్యంబును, భయంబును, నభిమానంబును, గోపంబును బురికొనంగఁ
జింతించి యమ్మహావీరునకిట్లనియె॥ ౪౫॥

శా॥ ఏరా! యోరి వనేచరాధమ! భయంబింతైననున్నేకపాగ్రి, కా
రంబుల్ వెసదాఁటుపెట్లు? మఱివీకందాఁటి దుర్భీషణా । కారంబా
ప్పగవచ్చుపెట్లు? తగ నల్కన్వచ్చి నాముందటన్ । ధీరత్వంబున నిల్చు
పెట్టు?లివి చింతింపన్ మహాశ్చర్యముల్॥ ౪౬॥

శా॥ ఎవ్వాఁడంపిన నెట్లువచ్చితివి? నీవెవ్వాఁడ? వెవ్వాఁకిన్ । మ
వ్వంబై యుదయించినాఁడ? విటకేమార్గంబునన్వచ్చితి? వెవ్వండ్లతటి
రూపాసంగ? మఱిపేరేమండు? విన్పింపరా! యివ్వీటంగల దానవుల్
గడునినున్ హింసింతురిట్లుండినన్॥ ౪౭॥

ఉ॥ ఎవ్వఁగొల్తు? వాతఁడననెవ్వఁడు? దోర్బలమొప్ప యుద్ధమం!
డెవ్వనిగెల్చె? సింకతఁమ నెక్కడక్కడ కేగుదెంచెనో? । జువ్వన మ
త్ప్రతాపములు చూడఁగ నూరకె నిన్నుఁబంపెనో? । యివ్విధమెల్లఁ జె
ప్పఁగదరా, దివిఁబూచెదవంతగర్వమా!॥ ౪౮॥

వ॥ అనినవిని మహాశూరుండగు మరుత్కుమారుండు నిశ్శంకనిరా
తంకమనఃపంకజుండై ప్రతాపలంకారమణుండగు శతముఖునిం జూచి
యుఁ జ్ఞాడనివిధంబున నిరాకరింపుచు నిట్లనియె॥ ౪౯॥

గీ॥ ఓరిదనుజాధముఁడ! వినరోరిరాము, । నప్రతిద్వంద్వశౌర్యు, నా
హవనినోడు, । బరమధార్మికు, జానకీప్రాణనాథుఁ, । ద్రిభువనాధీశున
ధీశులు దెలుపవినవె?॥ ౫౦॥

సీ॥ ఎఱుఁగవేరావణు శిరములుపదియును ధరణిపైఁగూల్చుప్రతా
పమహిమ? । యెఱుఁగవేకలనిలో నలఘుబలోదీర్ణు, నకుఁభకర్ణు గీట
ణఁచువిధము? । తలఁపవేయింద్రజేద్దారుణాద్రినిఁగూల్చు భూరిదోర్ధం
డదంభోళిఘనత? । తెలియనేలంకకుఁ దవిలివిభీషణుఁ బట్టంబుగట్టిన ప
టునివేకి? । నట్టిశాత్రవసంహారుఁ, డారఘూర్షు! హుండేమాస్వామి;

యతనికి నూడిగములు| సేయుచుందుము నేమొదల్చేసిపెక్కు| వనచ
రులము, మసీసు రావనచరులము|| ౫౧||

క|| నాతండ్రివాయుదేవుడు,| నాతల్లిదలంపనంజనాదేవి, మదా|
ఖ్యాతంబుహనుమఁ డందురు,| ధూతలపతిఁ గొల్తుజయముఁ బొందెడి
కొఱకై|| ౫౨||

సీ|| ఏలికపనిబూని యేలంకకరుగుచోఁ గంధిదాఁటితినొక్క కా
ల్వకరణి! వనమెల్లబెఱికి రావణుకుమారుని నక్షుధాత్రిఁగూల్చితిఁవృణ
మాత్రముగను| దశకంఠపురమెల్లదగ్ధంబుచేసితి దివిజు లోపూయని
ధృతినుతింపఁ బట్టవచ్చినవారిఁబట్టపు రాజునై పెలుచదండించితఁబెక్కు
గతుల! మరలివచ్చుచులంకిణి యురముద్రొక్క| జలధిలఁఘించి జానకి
జయముచెప్పి| నట్టిసూరుండ, నిప్పుడునట్లఁన్నుఁ బూచిపోవచ్చినాఁడ
రా నీచహృదయ!|| ౫౩||

ఉ|| వంచనలేక మోచికొని వచ్చితి సేనలనెల్ల వేగ; దాఁటించి
తి నాల్గువార్ధులును శీవిగ వాలముమీఁద; వాఁడె యే| తెంచె రఘూ
ద్వహుండు తనదేవియుఁ దానును నిన్నుఁ జంపఁగా;| నెంచఁగ నీకు
దిక్కు ధర నెవ్వఁడ? చూడుమిఁకోరిదుర్మతి!|| ౫౪||

చ|| అనవిని యప్పుడిట్లనె శతాస్యుఁ డిదేమిర యోరి! దూత నే|
మనఁ జనదంచునున్నఁ బలుమాటును రాముఁడు గీముఁడంచు న| మ్మను
జకులాధమున్ వినుతిమార్కొనిచేసెద, విట్లు వాఁడుచే| సిన పని నా
భటుండాకఁడు సేయు నిమేషములోనఁ జూచినన్|| ౫౫||

సీ|| యుద్రమానవుఁడెప్పె సుకృతాత్తుఁడనుచును బెక్కులువలికెను
వెట్టికోతి!| యెట్టిధార్తి కుఁడురా యింతినిఁదాటక నణఁచి పిన్నపుడె
స్త్రీహత్యఁజేసె| నొక పాఁశవిలువంచి ఏకలంబుగావించి యిలమహా
దేవునకెగ్గుచేసె| నాతికై నిష్కారణంబుగా నవ్వాలిఁ బడనేసే నత్యం
తపాపమొదవ| నట్టికాంతాజనాంతకు, నట్టిశైల! జాధిపదోహి, న
ట్టి మహాఘచిత్తుఁ| జెప్పనేమున్న, దింకనీవు చేరినట్టి| వార్త విన్నింపఁగ
దరోరి వదరులేల?|| ౫౬||

సీ॥ అనవిని మది నాగ్రహంబంది శతకంతుతోడ నిట్లనె మరుత్సు
తుండు గదిసి యాదిదేవుని, దేవతారాధ్యు, ననఘాత్తు, శ్రీరాఘవుని
నిందచేసితేని యాయువు ద్రుంగు నీకనుమాన మింక లేదు, దివిజులుచె
లఁగి నిద్రింతురింకను! అంతంబునకు రావణాసురుండును రామునిటువ
లె దూషించి యిలనుగూలెఁ గాన నీకును నెఱలేదు కాలమింకను! నర
వరునిచేత నీమరణంబు నిజము! దురితవర్తివి, దేవతాదోషివరయి!
నిన్నుఁ గనుఁగొన్న దోషంబు నిఘ్నరాత్త!॥ ౫౭॥

ఉ॥ నీవెటువోయెదింక? మఱి నేర్చున నీకెఱిఁగింపనేల? నీ తావి
ఘుండెల్ల సేనల ముదంబున ముట్టడివ్రేయఁబంచి, నా న్నివిధితోడ నీహృ
దయ మెల్ల నెఱింగియు వేగరమ్ము నే! నావలికార్యమెల్ల విశిఖావళిఁ జ
క్కఁగఁజేతుఁబొమ్మనెన్॥ ౫౮॥

గీ॥ పురుషవర్గంబుచేఁజావుఁబొరయకుండ! వరముఁ జేకొంటిననె
డికావరమువలదు! మించిజానకితోడ నేతెంచినట్టి రాకతలపోయుమ
నిచెప్పె రామవిభుండు॥ ౫౯॥

వ॥ అదియునుగాక ఒంధుమిత్రుల నాదరింపుచు, నాశ్రితులకు ని
ల్లమాటలిచ్చుచు, బుత్రపౌత్రుల నలవరింపుచు, నరుచిపరిహారంబు
గా భుజింపుచు నిమ్మాడుదినంబులు సుఖియింపుమని యెఱింగింపుమని
యె; వెనుక నెడగలుగనేర దెన్నిభంగులఁ దనప్రాణంబు లఱచేతనుని
చి సంగరంబున కరుగుదెమ్మని పలికె; పిదపఁ గరుణాసముద్రుండు గా
వున నేరాఁ గ్రమ్మఱంబిలిచి శతముఖుండును సంగరంబునకు భయంబు
నొంది శరణుచొచ్చెనేని కాతునని యెఱింగింపుమనియె; అత్తెఱంగిన
నీవుచేసిన గోబ్రాహ్మణమునులబాధలు ఊమియింఁచెదఁ జెప్పుమని పం
చినవచ్చితి; ఇచ్చట నిన్నుంబురికొల్పు తుచ్చరాక్షసుల నమ్మకుము; అ
తండాదినారాయణమూర్తిగాని నరుండుగాఁడు; ఇన్నియువిచారించి,
వైరంబు విసర్జించి, శరణుచొచ్చి బ్రతుకుము; అది సహింపకయున్న
యధుంబున కరుగుదెమ్ము; పురుషులచేఁ జావులేదని తలఁచితివేని రా
మదండ్రునివెంట జానకిదేవి చనుదెంచుకొల్ల భవన్నాశనంబునకుఁ గా
రణంబు; తదీయప్రభావంబు దెలిసెదనని తలంతువేని మీతల్లిఁ జిత్ర

గంధి నడుగుము; అమ్మహాదేవిచేత నీవు త్రుంగుట సిద్ధంబని యనెక ప్ర
కారంబులఁ బలికిన నులికిపడి ప్రళయకాలాగ్ని చందంబున మండుచు,
నూఱుమొగంబులు ముడివెట్టుచు, హనుమంతునిఁజంపనిశ్చయించి, దూ
తధర్తంబు విచారించి, యవ్వేళకు నదరుడిగి యాస్థానంబునంగల మ
హాదానవు లద్భుతంబున వినుచుండ నిట్లనియె॥ ౬౦॥

శా॥ ఓరీ మరకట! మద్భుజాబలము పెంపూనంగ శఁకించుచున్!
వీరంబెల్లను వీడి భృత్యులగతిన్ బృందారకుల్ గొల్వ, నా! హారాగ్నం
డగు మర్త్యుఁజెప్పుచు భయంబందందఁ బట్టించి నీ! వారూఢిన్ బహు
భాష లాడెద వహా! ప్రాణంబులే యొల్లవో॥ ౬౧॥

సీ॥ పేర్చి పైఁబడఁబూని పెరిఁగి నల్దికుల నడఁచెడు కార్చిచ్చు ను
డుపనేర్తు! సమయంబువచ్చిన జఁఝానిలమునైన నెఱి మెదలఁగనీక ని
లుపనేర్తు! నాహావంబున జయంబనుకూలముగ మంత్రసిద్ధి జపంబులు
సేయనేర్తుఁ! గడువేడక రథములఁ గరితురంగంబుల నడిపింప నేర్తు న
ర్ణవముమీఁద! నన్నియునుగాక పరమేష్ఠియిచ్చినట్టి వరములున్నవి, జ
మునైన సరకు సేయ, నట్టి యసమానబలశాలినైన నన్ను! జానకీరా
ము తెదిరింపఁజాలఁగలరే?॥ ౬౨॥

వ॥ అదియునుం గాక॥ ౬౩॥

సీ॥ మద్భీమతరనామ మహానీయమంత్రంబు సకల భూతగ్రహా
చ్ఛాటనంబు! మద్యాహుదండంబు మత్తారిన్యపకుమారాచలాభీలవజ్రా
యధంబు! మచ్చండకోపంబు మానితబ్రహ్మాండభాండంబులకు నెల్లఁబి
ళయకరము! మన్తందహాసంబు మనసిజకమలభవామరావళికెల్ల నమృ
తవృష్టి! సకలలోకంబులకు నేనెవక్రవర్తి! నట్టి నాయుద్ధతికినిచ్చి యధ
ముండైన! జనవరుండును, నబలగు జానకియును! దురము గెల్చెదరనుట
యద్భుతము గాడె?॥ ౬౪॥

ఉ॥ ఇన్నియఁజెప్పనేల? వినుమీక్షణమందున నిన్నుఁజంపి, రే! పు
న్నతవృత్తి నేగి నృపునుకకఁగించి, తదీయకోమలిం! బొన్నసుగఁధిఁ
దెచ్చి బహుభోగపరంపరఁదేలుచున్ సుఖం! బెన్నఁగఁ గందు దైత్యు

లు భళీయని నన్నుతిచేయవానరా!! ౬౫

ఉ॥ చిక్కితి వెండుఁబోయెదవు? చేకొని మ్రింగెద నిన్ను, రాము
నిన్; దిక్కిఁక నేదీనీకనుచుఁ దీవర యంబుననాగ్రహింపుచుం బెకుఁని
శాటకోటులను బిల్చి వనేచరుఁదుంపుఁడన్న, వా! రుక్కననేగుదెంచి
పటుహుంకృతిసేయుచురాఁగ నుగుఁడై॥ ౬౬॥

ఉ॥ ఓరి శతాస్య! నేనొకఁడ నూరకచిక్కితినంచుఁ బట్టఁగాఁ గో
రితి, చూచుచూచుమని గొబ్బున రాముఁదలంచి, వాయువున్ సారె
కుఁజేరి, వాలము విశాలముగా రవిసోకఁబెంచి, దు! ర్భారశరీరుఁడై
పెఁగె భగ్గున మంటలు మోముపుట్టఁగన్॥ ౬౭॥

ఉ॥ వెఱచిరి కొందఱత్తఱిని వీనిమహాకృతిఁబూచి, కొందఱుంబఱ
చిరి సందుసందులను, బల్విడి కొందఱు భీతిఁబోవలే! కఱచిరి, కొంద
ఱప్పుడు శతాస్య! మముంగరుణింపుమంచుఁ బె! ల్లఱచిరి, యిట్టిరీతిఁగ
దునాకులమొందిరి దానవుల్ వెసన్॥ ౬౮॥

క॥ శతముఖుఁడును హనుమంతుని! మతమంతయుఁ బూచి భయ
ము మల్లడిగొనఁగా! మతినడలుచుండెఁదక్కిన! హితులును నిర్విణ్ణులై
రి హృదయములులుకన్॥ ౬౯॥

మ॥ హనుమంతుండపుడుగ్రుఁడై దనుజలోకాధీశ్వరున్ దాసి, క్రొ
వ్వుననన్బట్టఁగఁబూనితిప్పుడుమదం బువ్విట్లునీ కెల? యం! చుచుఘోరాశ
నిఁబోలు ముష్టిహతిచే స్రుక్కంగనద్దానవేం! ద్రునినేలఁబడఁగూలఁగాఁ
బొడిచెరుద్రుంబోలిలీలాకృతిన్॥ ౭౦॥

గీ॥ ఇట్లుపొడిచినఁ బకితలలెల్లబగిలి! యబ్బురంబుగ నెత్తురు లుబ్బి
పాఱఁనపుడుమూఁఛిలై; నతనిసింహాసంబుఁ బూర్ణముగఁదన్నెననురు
లుచోద్యమంద॥ ౭౧॥

గీ॥ తన్నియంతటఁబోకయద్దనుజవరుని! త్రొక్కియన్నతలాటంబు
దుస్సీతివిచి! యేపుననుగొని, యెప్పటిరూపుతోడ! నచటవీడ్కొనిరఘు
పతినాత్మ దలఁచె॥ ౭౨॥

వ॥ ఇత్తైఱంగున రఘునందన చరణారవింద మకరందచిదుపరం

పరాస్వాదనానందేందిందిరుండై, మరున్నందనుండు తనకు నెదిరినదై
 త్యులంబరిమార్పుచు, సింహనాదంబు సేయఁచుఁ గపిసేనాభిముఖుండై
 వచ్చివచ్చి, పురోభాగంబున సకలదళంబులతోనున్న సుగ్రీవునింగాం
 చి, యతనికిఁదద్వృత్తాంతంబు జెప్పి సంభావనలు గైకొని, అచటవీడ్కొ
 ని, సకలకపినాయకులు దన్నెదుర్కొని గాఢాలింగనంబు గావించి పె
 క్కుదెఱంగుల నభినందింప రయంబున నరుదెంచి, అనుజత్రయపుత్ర
 పౌత్రపరివేష్టితుండై జానకియుం దానును దనరాక కెదురుచూచుచు
 న్న రఘువరుంగాంచి, వందనంబులు గావించి, అనేకవిధంబుల సన్ను
 తించి, ప్రతాపలంకాపురికిఁ దానరుగుటమొదలుగా శతకంఠుని తలలు
 పగులఁబొడుచుట తుదయునుంగా నంతయు నెఱింగించి, రేపు లగ్గకుద
 యచేయవలయుననిన, హస్తించి యక్కఱంజేర్చి సీతయుం దానును బ
 హుభంగుల దీవింపుచునుండెనంతనక్కడ॥ 23॥

క॥ దనుజేంద్రుఁడంతకంటెను॥ మునుపడఁ దనమూర్ఛ దెలిసి, ము
 నుకొని సింహా॥ సనమును బొడియగుటకు పఱి । తనదు తలాటంబుఁ
 బోవ దానికినడలెన్॥ 24॥

క॥ అడలి తనయ్యగు గెలంకుల॥ నడలుచుఁ గనుపట్టు బలునిశాటుల,
 హితులం,॥ గడుమంతుల నొగి మొగములు॥ ముడిపడఁగాఁ బూచి భ
 యదముగ నిట్లనియెన్॥ 25॥

క॥ ఓయి సచివేంద్రులారా! । మాయురే! యిపు డొక్కకోఁతి
 మాత్రమెయిట్టుల్ । శేయఁగ నిందఱు నేమియఁ । శేయఁగ లేరైతి, రే
 మిసేయుదుఁ జెప్పుఁడా?॥ 26॥

క॥ ఏలాగునమ్ముదును మీ! ఏలాగున బిఱుకులగుచు నెట్లుండఁగ? నె
 నేలాగు రాముఁదునుముదు? । నేలాగున బంటులుగను నేలుదుమిమ్మున్?॥

క॥ అనిమనమునఁ గోపంబును, । ఘనతరశోకంబుఁ బెనఁగఁగాఁ,
 జింతాంభో! ధిని మునుఁ గుచున్న దనుజేం । ద్రుసెఁ గనుఁగొని మంతు
 లెల్లఁ దొడిఁబడి కినుకన్॥ 27॥

క॥ ఏమప్పుడ యేవఱుచో! నామర్కటం దేగఁగాక, నటుచూ

దుము తే। ద్రామునిఁ జంపి, మఠాతని। కోమలిఁగొనివచ్చి నీకు గొబ్బు
ననిత్తుమ్॥ ౨౯॥

క॥ మాయట్టిమంతులుండఁగ। నీయదవదయేల నీకు? నిప్పుడె మ
మ్ముం। బాయక పంపుము, యుద్ధము। చేయుదు మెడపకను నీదు చిత్త
ము రాఁగన్॥ ౩౦॥

క॥ వనజజుఁ డొసఁగిన వరముల। ఘనత విచారింపఁ దగదె? కదిసి
ననీకున్। వనచరులన, నరవరులన। విను తృణమాత్రంబుగాదె వివరిం
పంగన్॥ ౩౧॥

క॥ సురలెల్ల నీకు వెఱచుచు। సౌరిదిగ సెవింతురనఁగ, సురలు ప
నుపఁగా। నరుదెంచు బేలరాముని। సరకుంగాఁ గొనఁగఁదగునె? సంగ
రధుర్యా!॥ ౩౨॥

క॥ దనుజేశ! నీవుగడఁగినఁ। గనుఁగొనఁగా మృత్యువైనఁ గళవళ
పడు, న। వ్వనచరులును గినచరులును,। మనుజుఁడు గినుజుండు నిన్ను
మార్కొనఁగలరే?॥ ౩౩॥

క॥ అనిమంతులు బహుభంగులఁ। దనమదిఁ బురికొల్ప, నసురధ
వుడు మహారో । మనయనమనస్కుఁడై య । ద్దనుజుల మన్నించి చని
యెఁ దల్లియెదుటికిన్॥ ౩౪॥

క॥ చనితల్లికి సాష్టాంగం। బానరింపఁగఁ జూచి పుత్రు, నొయ్య
నవిలస। ధ్వునగాతుని, నుతమితునిఁ। గనుఁగొని దీవించి చిత్రగంధిట్ల
నియెన్॥ ౩౫॥

గీ॥ అన్న! నీమొగమదియేమి విన్ననగుచు। నున్నదిప్పుడీ? వెన్నఁడు
నుల్లమునను। వంతఁజెందవు, నేఁడిది వింతవొడమె। నేమి యెఱిఁగిం
పు నాతోడ నెద్దియైన?॥ ౩౬॥

సీ॥ అలిగెనో యుష్కదహంకారములు చూచి యుగ్రిఁడై యిపు
డు మృత్యుంజయుండు। మునులనేఁచితివని వనజసంభవుఁ డొండె శపి
యింఁచెనో కడుసాహసమునఁ। గింకరుల్ దానును శంక లేకకృతాంతుఁ
దురువడి దండెత్తెనో కడంగి। వరశరణాగతవజ్రపంజరుఁడగు రామఁ

డేతెంచెనో భీమముగను! వీక నెఱింగింపు, విన్నయందాక నాకుఁ గ
దువులోపలఁ జెయివెట్టి కలచినట్టు! లున్నదిప్పుడు నీమోము విన్నదన
ము! గన్నయప్పటినుండి యక్కజము గాను॥ ౮౭॥

సీ॥ నావిని శతకంతుఁడనియెఁ దల్లికి హనుమంతుండువచ్చిన మా
ర్గమెల్ల, వచ్చి రామునిఁజెప్పి వాదించు తెఱఁగును, వాదించి కఱఁగిం
చు వైఖరియును, బట్టంగదైత్యులఁ బంపు వెట్టుటయును, బంపు వెట్టిన
వారిఁ బదరుటయును, డంబుగాఁ దనదు రూపంబు చూపుటయును,
జూపి తన్నొగిఁబొడుచుటయుఁ, బొడిచి తనదుసింహాసనము గూలఁద
న్నుటయును, బూని బిరుదుతలాటంబు వోవుటయును, వాఱలి వనచ
రుఁడేగిన మహిమములును! జెప్పినను విని, తల్లి మూర్ఛిల్లి తెలిసి॥ ౮౮॥

గీ॥ అన్న శతముఖ! మీతంఁడి యద్భుతంపు! వార్త నారదుచే విని
వచ్చి మున్ను! నాకెఱుంగింప నెఱుఁగుదు, నీకునట్టి గోప్యమంతయు
నెఱింగింతుఁ గోరివినుము॥ ౮౯॥

వ॥ జ్యోతిర్తయమగు నొక మహాశక్తి చతుర్దశ భువన నాయక
యై ప్రవర్తింపుచుండి, తనస్వరూపంబగు ఓంకారస్వరూపంబున బ్ర
హ్మవిష్ణుమహేశ్వరుల నుదయింపఁజేసి జన్మపోషణలయకారులం గమ్మ
నినియోగించి, వారలకు సుఖంబులు గఱపుమని తనకళలచేమువ్వరు క
న్నియలంబుట్టించి, అందుశారదయను చెలినజునకు, లక్ష్మీయను తరుణి
నచ్యుతునకు, గౌరిగను నారి శివునకు దయచేసి ప్రపంచంబు నడుపు
చు, నందుఁదనపూర్ణకళయగు లక్ష్మీనింబిలిచి యతిరహస్యంబుగా నిట్ల
నియె; త్రేతాయుగంబున నీదుభర్తయగు విష్ణుండు రాముంఁడై రావణు
వధార్థంబునకు నటంపఁగలఁడు; తత్కాలంబున నీవు జనకునకు నుద
యించి జానకీనామంబున రామునితో మెలంగఁగలవు; రావణుమరణా
నంతరంబున శతముఖుండను నొక్క రాక్షసవరుండుపుట్టి పురుషులచేఁ
జావులేకుండ బ్రహ్మచేవరంబులుగొని తరుణులం దృణీకరించు; తన్నిమి
త్తంబున రామునివెంటనీవు చనియఁగనికి శక్యంబుగానిసమయంబున శ
స్త్రాస్త్రంబులుధరియించియుద్ధంబు చేయుము; అట్టియెడ నేవచ్చినీయం

దునావహించి నీచేతశతముఖునిం జంపించెదఁ జనుమనిపంచిన భవ
న్నాశనంబునకుఁ గారణంబగుచు సీతయననుదయించినయది యనివఱి
యునిట్లనియె॥ ౯౦॥

సీ॥ సృష్టిపైవిష్ణుండు దుష్టనిగ్రహమున కై రాముఁడైపుట్టెనమరుల
లర। వలనొప్పనవిష్ణువత్సలంబునఁ జెన్నొందుశ్రీదేవిసీతయయ్యె। స
రవినాతఁడువూనుశంఖచక్రంబులు భరతశత్రుఘ్నలై పరఁగిరిప్పు। డా
శౌరిపర్యంక మైయుండు శేషుండుసౌమిత్రియనమించె జగమునందుఁ।
గానరాముండు మనుజుండు గాఁడు, చూడ। నతఁగొలిచెడు కపులెల్లన
వరవరులు। గానిశౌఖ్యామృగంబులుగావు, నీవు। వారితోడుతవైరంబు
వలవదుడుగు॥ ౯౧॥

గీ॥ బ్రహ్మదేవునివలనలోఁబడినయట్టి। వరముమాత్రన గర్వింపవల
వ,దట్టి। బ్రహ్మ సీతంఁడెపుట్టించెఁ బరఁగఁ, గాన। మించి తనతండ్రిపూ
న్కిఁదప్పిఁచఁగలఁడె?॥ ౯౨॥

గీ॥ కానరాఘవునెదురశక్యంబు గాదు। తవిలివారలపైవిరోధంబు
మాని। శరణుచొరుము, దు రాత్ములఁజూడఁబోకు,। జగతిబెబ్బులిపైఁగో
లఁజూఁపఁదగునె?॥ ౯౩॥

సీ॥ అని రామువిక్రమం, బతనితమ్ములలాగు, తనయలవిధమునుఁ, ద
రుటిసీత। మహిమంబులును, హనుమంతు తెఱఁగును, సుగ్రీవుఘనతఁ,
దత్తుతులగతియు,। బలములచలమును, గెలువ రాకుంటయుఁ, బెలుచ
విభీషణుభేదములును,। దమనిజశక్తియు, ధర్మసఁఘటనయుఁ, బాడి
యుఁ, గీర్తి సంపాదనమును। దెలిపియును, బుజ్జశించియుఁ, బలువిధము
ల। మనసుఁగలఁచియు, నీతి గావనియు, భయము। లొదవఁజేసియు, బ
హుగతులూరడింప। నాగ్రహింపుచునుడుగక యసురవలికె॥ ౯౪॥

ఉ॥ రాముఁడువిష్ణుఁడంచును బరాక్రమఁ డంచును నెన్నఁజొచ్చి;
తా। రాముఁడువిష్ణుఁడైనవన రామను రావణుఁడుగ్రహూరుఁడై। ప్రే
మసుగొంచుఁబోవఁగ నభేద్యశరంబులఁగూల్ప రా దోయా। రామునిచా
పనైల్రణి, పరాక్రమముంగనవచ్చెనిందులన్॥ ౯౫॥

ఉ॥ చొనుపఁగ విష్ణుఁడేడ? మనుజుండననేడ? మృషోక్తి చేత నా।
మనసు కరంగఁ బల్కినను మర్త్యునకై భయమంద నేర్తునే?। యనుపమ
యుద్ధమందు సురలౌనని మెచ్చ నృపాలుఁజఁపి, యా। తని తరుణీలలా
మను సతంబుగఁ కైకొనుదెల్ల కాలమున్॥ ౯౬॥

చ॥ అనుటఁ బ్రధానులన్, దొరల నాప్తుల మంతుల నకటకక
డన్। ఘనముగనుంచి, మించి పటుకాండపరంపర లేర్చి, సాహసం। బు
నఁ జతురంగముల్ బలిసిపొంగుచునుండఁగ, రాముఁదల్చుచుం। గనలుచు
నుండె దండి శతకంతుఁడు చండత రాగ్నికై వడిన్॥ ౯౭॥

శా॥ రాముండుంబటుభేరి కాహశమహా రావంబుమీఱఁగ, నుద్దా
మస్తైర్యగుణాభి రాముఁడగుచుం దర్పించి, సైన్యంబులన్। వేమారుంబురి
కొల్పి, సారెకును మార్వీనాదముల్ పెల్లుగా। భూమింబికటటిలంగఁజే
సి, దినరాట్టుత్రాదులంబిల్చుచున్॥ ౯౮॥

శా॥ లగ్నల్వట్టుఁడుపొండుపొండని మహోల్లాసంబునంబంప, వా।
రగ్నాధధ్వని మెండు గావినిమ హోగాగ్రాకారులైకొమ్మలున్। నుగ్గుల్ సేయు
చు, నయ్యగడ్డలును మిన్నుల్ మట్టఁగాఁబూడ్చుచున్। లగ్నల్వట్టిరిజేవ
సంఘములు చాలఁబొంగిదీవింపఁగన్॥ ౯౯॥

చ॥ జడిగొని పర్వతంబులఁ గుజంబులు దెచ్చి కణంగి కోటలం।
బొడిపొడిచేసి, యందుగల భూరినిశాచరకోటులన్ ధరం। బడపిడికిళ్ల
చేనడఁచి, బాణపరంపర నుగ్గు చేసి, బ। ల్విడిని వనేచరుల్ దనుజవీరుల
తో ననిసేయఁబూనుచున్॥ ౧౦౦॥

వ॥ మఱియుననేక ప్రకారంబుల సకలకపివరులును లగ్న యగ్గలం
బుగాఁబట్టుచుండ వారితోడనే విభీషణు సైన్యంబులు వనచరభల్లూక
శార్దూలరూపంబులం దలపడిరి; మనుజబలంబులును బట్టణ ప్రాసాద
తోరణకుడ్యాదుల నమోఘబాణంబులం బఱపినేలంగలుపుచునుండిరి; శ
తకంతునిబలంబులు నింతింతని గణుతింప నలవిగాకుండఁ గదిసిపూర్వప
శ్చిను సముద్రంబుల తెఱంగునఁ గోలాహలంబు సేయుచుఁ బిడికిళ్లం
బొడుచుచు గదలనడఁచుచుఁ గఠినపదంబులందన్నుచు దీర్ఘదంతంబులం

గజచుచు మోచేతులందాటింపుచు బలువిధంబులఁ బెనంగుచు గజంబు
 లకుంభస్థలంబులు పగులమోదుచు హయంబులంబడవచ్చుచు రథంబు
 లుభగ్నంబులుగావింపుచు రథికులంగూల్చుచు సారథులంద్రుంపుచు భ
 టులనందఱందెంచుచు నపారయుద్ధంబుగావింప, వనచరభల్లూకశా
 ర్దులనుజబలంబులెల్ల విఠిగిపాఠి, క్రమ్మఱంబురికొనిదైత్యులమీదం
 గడిసిగదలుద్రుంచియు ముసలంబులుపొడిగావించియుఁ జాపంబులు వి
 ఠించియు నఱచేతులంజఱచియు గళంబులుద్రోకియు నింగికిముట్టని
 క్కియు నఖంబులఁజీరియుఁ గుంభికుంభంబులంబగులఁబొడిచియు నలు
 కలు మీఠియుఁ బ్రతిపక్షులం దఱిమియు వాలంబుల మెఠిమియు ముష్టి
 హతులంగ్రుమ్మియు వాలరోమంబులఁజీమ్మియు గుఱంబులనదిమియు గుం
 జరంబులంద్రుంచియు రథంబుల నుగ్గుచేసియు రథికులంద్రోచియు సా
 రథులంజంపియు శరంబులంద్రెంచియుఁ బెక్కచందంబులనుక్కు మెఱ
 సియకకపివరులుపోర, వారలంగనిహార్పించి, రామలక్ష్మణభరతశత్రు
 ఘ్నులును దనుజులపై నందందనలిగి యాగ్నేయసాయకంబులు పఱపినఁ
 గూలునేనుంగులును నేనుఁగులతోడనే వ్రాలు హయంబులును హయం
 బులతోడనే పొడియగు రథంబులును రథంబులతోడనే మడియు రథికు
 లును రథికులంగని పొరలు సారథులును సారథుల దురవస్థలంజూచి త
 లంకు భటులును విఱుగువిండ్లును నుఱుచుగు శరంబులును బఱియలగు
 గడలును దునియలైపడిన ముసలంబులును భిన్నంబులగు పట్టినంబులును
 నుగ్గులగు ప్రాసంబులును దుత్తుమురులైన శూలంబులును బడిన భిండి
 వాలంబులును దన్నకొనెడి దైత్యులును జచ్చినవారిదాపునఁ జచ్చినయ
 ట్లకదలకయుండు రాక్షసులును గతజీవులైన దనుజులును జొత్తుపాప
 లవలె నెత్తుటంజొత్తిల్లు నిశాచరులును నవయవంబు లేర్పడక తునిసిన
 నక్తంచరులును శోణితప్రవాహంబులును బ్రవాహంబుల నీదులాడు
 భూత భేతాశశాకీనీఘాకీనీగణంబులునుం గలిగి మైదహెలారాత్రంబులు
 చరణతలఘట్టనోద్ధూత ధరాపరాగంబుచేఁ ద్రికాలంబులును, సూర్య
 చంద్రికాజాలంబులు నేరుపఱపరాకుండఁ బోరి కవులు సంహనాదం
 బులుచేసిన, దేవతలును వ్రుష్పవర్షంబు గురియించి యభ్రతలంబుననిల్చి

యాశ్చర్యంబునొందుచుఁ జూచుచుండిరి; బ్రహ్మదేవ్రండును బ్రళయ స
మయంబు గాఁబోలునని కాలంబు లెకింపుచునుండె; ఏనును రజతప
ర్వతగహ్వారంబున నీతోడంగదలకయుంటినిచెప్పినఁ బార్వతీదేవి మ
హాశ్చర్యమానసయై యటమీఁద నక్కలహం జేసుయ్యెనని వినుచుండె
నంత॥ ౧౦౧॥

క॥ హతశేమలై నదానవు! లతిరయమునఁ గడుభయాత్ములై నల్లిశ
లన్! గతిచెడి యటచుచుఁబాటిరి! మతిసంతసమంది కప్పులు మలయుచు
నార్వన్॥ ౧౦౨॥

క॥ గిటగిటనునుచును నెత్తుట | దొటదొప్పగదోఁగి, యపుడు తొ
ట్రీపడం గాఁ! గటకటయనుచును, గుండెలు! తటతటనదరంగ, వివిధ
దైన్యములాదవన్॥ ౧౦౩॥

సీ॥ అడెవచ్చె నగచరు, లిడెడాసిరనుచును, గడుశరీరంబులు గం
పమొంద! నల్లదేకొల్లగా భల్లూకతతిమిలచి పొంచి యున్నారంచుఁ
బోకమరలి! మేదినీధరములుఁ బాదపంబులుఁ దమమీఁద వచ్చెనటంచు
మెలఁగి తొలఁగి! యెండుఁబోవుద? మింక నేదిదికకని తమదేష్టలు జటి
గి మూర్ఛిల్లి, తెలిసి! పుడమిమీఁదను జదికిలఁబడుచు, నప్ప! టికిని లేను
చు, నులుకుచు, తీవిమెరసి | కొలుపులోపలఁ గూర్చున్న ఘోరవిమత
లుంతనస్రాభవుని, శతకంఠుఁగనిరి॥ ౧౦౪॥

శా॥ ఇమ్మాడ్కిన్ శతకంఠుఁగాంచి, మదిలో నేహ్మన్ భయంబుం
దగం! క్రమ్మన్ సాగిలిమొక్కి, యక్కపుల రాకల్ వల్లి వీక్షింపుడున్, |
దిమ్ముంశేకొని పిల్చినంబలుక, కెంతేభిన్నులై సారెకుం! దమ్ముం గావు
మటంచు నిల్చినను దద్దెక్కోదుఁ దాశ్చర్యంఁడై॥ ౧౦౫॥

గీ॥ ఓరి దానవులార! మీకల్లములను! పగవనేటికి నేనుండ? వలవ
దుడుగుఁ! డేమివృత్తాంతమంతయు నెఱుఁగఁజెప్పుం! డిప్పుడే చని విద
లింతు నెల్లరిపుల॥ ౧౦౬॥

గీ॥ అనుచుఁ బలుమలు నుడువఁగా నపుడుకొంత | మాట పొందె
జీఁగియును, నేనుఁకయతని! కభిముఖంబులతో నిల్చి, యఖిలచుంత్ర! ప

రులు విన నిట్లు పలికిరి వానితోడ॥ ౧౦౭॥

సీ॥ దనుజేంద్ర! మేము మీపనుపునఁజని లగ్నపట్టిన వనచరప్రకర
ములును! బెక్కువిధంబుల నుక్కునఁబో రాడి నెఱితప్పి మఱిచాలనేలఁ
బఱచి! వెండియుఁ బురికొని విపులవాలంబులఁజుట్టియు ముట్టియు నె
ట్టుకొనుచుఁ గఱచియుఁ జఱచియుఁ గఠినశైలంబుల నడచియుఁ బొ
డిచియు నలుక మెఱసి! యుండునంతటఁ, బ్రళయకాలుండు నోలె! రా
ఘవుండగ్నిబాణపరంపరలను! గప్పినను మనసైన్యంబు గలఁగి తలఁగి
పాటఁ గాలేక దగ్ధులై పడిరి యచట॥ ౧౦౮॥

సీ॥ స్తనితభాషుఁడుచచ్చె; శార్దులవదనుండు మడిసె; రక్తాక్షుఁ
డు మహినిఁగూలె; గతజీవుఁడయ్యెఁ బింగళనేత్రుఁ; డవనిపైఁ గూలె
నగ్నిముఖుండుఁ; గంజరాంగుఁ డీలైఁ; గరాళుండు నిలఁగుఁకెఁ; గ
పిలదంతుఁడుచచ్చె; శూలుండు పుడమిఁగలిసెఁ; జిత్తుండు గరక-శ
గాత్తుండు మొదలైన బంటులు పీనుఁ గుపెంటలైరి; | యేము గొందఱ
మిటకు నీకెఱుఁగఁజెప్పఁ జావునకుఁదప్పిరాఁగనీజాడఁగంటి, | మసురవి
లయంబు సమకూఱె నకట! మీకు! నేమిచెప్పుదు మవ్వార్త లేము నా
డివి॥ ౧౦౯॥

చ॥ అనవిని యట్టహాసము రయంబునఁ దానొనరించి, నేతదోఁ
గిన యనలంబుచాడ్పునను గెంటకమండి, సమస్తలోకముల్ | మునుకొ
ని మ్రొగఁబూను పెనుమృత్యువురీతిని హుంకరింపుచుం, | దనదుప్రధా
నులన్ హితులఁ దప్పక కన్గొని వారికిట్లనెన్॥ ౧౧౦॥

ఉ॥ వింటిరెమఁతులీలార! మనవీటి నిశాటులఁ బంపి, కోఁతులం
గంటక మొప్పఁజంపి, నృపకాంతుని రాముని నేలఁగల్పి, నా! కంటక మె
ల్లఁబాపి, కలకఁరిసి, బల్లవపాణి, జానకీన్! వెంటనె తోడితెండనుచు
వేగనపంపిన శౌర్యసీనులై॥ ౧౧౧॥

చ॥ మడిసిరి దైత్యులంచు, నొగిమాతులీల మానవ వానరావళిన్!
విడువక చంపివచ్చి, రికవీరల నేమనువాఁడ, నిప్పుడే! తడయకపోయి
రాఘవునిఁ దమ్ములతోడుతఁజంపి కోఁతులం! బొడవడఁగించివత్తు; నిక
బూమెలుగాదె బలంబుఁబంపనన్॥ ౧౧౨॥

చ॥ కదలఁడు నాసహాయమున గంధగజాశ్వరథాదులేర్పడన్ | వ
దలక శత్రులందునిమివత్తము; వచ్చి ధరాసుతామణిన్ | గొదకొని తె
త్త మిట్టియెడఁ గోతులు గీతులు నాకునడ్డమే? | కదసమునందెదిర్చిన
నుఖండలుచేతు సురేంద్రుఁడైననున్ || ౧౧౩ ||

చ॥ అనవినిమంతులెల్లఁ బటుహుంకృతిమీఱఁగ లేచినిల్చి యో | ద
నుజవరేణ్య! నీవనుపఁదారొకన రాముఁడనంగనెంత? పె | ల్లనలమునై
నమింగెదము, యాజినివృత్తువునైననోర్తు, మ | వ్వనచరులేమిలెక్క?
జయవర్ధన! ఘోరతరారిమర్దనా! || ౧౧౪ ||

సీ॥ భండనవేది యేర్పఱచి, పతోక్రీడాగ్ని దరికొల్చి, పటుశర
స్తంభమునను | బరఁగ విభీషణుఁ బశువుగబంధించి, కపిసమిధల నవక
ముగవేల్చి, | చెలఁగుచు నసిపత్రస్పృశ్యవంబుల నేర్చి, రక్తమాజ్యంబు
గా రమణచేసి, | తనయసహోదరతతులతో రామునిఁ బూర్ణాహుతి
గ వేల్చి, భూరిజలధి | నవభృథస్నానములుచేసియలరుసోమ | యాజివై
యుండుమీవు, మేమపుడు హేమాత | లనఁజెలంగుదు, మీయుద్ధమనుమఖం
బు | చేసినను గానిత్రిజగత్ప్రసిద్ధి గాదు || ౧౧౫ ||

మ॥ అనియిక్కైవడిచుంతులొడఁగఁ, దదియ్యాలాపముల్ మెండు
గా | వినిదైత్యేంద్రఁడుమిన్నముట్టి, సకలోర్విభాగముంగంపిలన్ | మను
జేంద్రుంద్యుణలీలఁదుంతునని దుర్భాగంబునందలెచ్చె; నెం | దునొగింజచ్చె
డివారికన్యజనవృత్తుల్ గానఁగావచ్చునే? || ౧౧౬ ||

మ॥ మఱియుం బెక్కువిధంబులం గనలుచున్ మత్రేభముం బోలె
మై | మఱచెం బ్రోద్ధతుఁడై నిలింపతతికల్తాటున్ భయంబందఁగా | శిర
ముల్ నూటిట దివ్యసన్నకుటముల్ చెన్నొందఁగఁబూని భా | సురమా
ర్తాండశతంబురీతి ముఖముల్ సొంపార భాసిల్లఁగన్ || ౧౧౭ ||

ఉ॥ ఆరయనింద్రపావకయమాసురపశ్చిమరాజ్యురన్త హేమా | దా
రకు బేరముఖ్యభయదస్ఫుటఘోరతరంబు గండపెం | డేరము వామపా
దమున రీవిగఁబెట్టి, కరంబులన్నిటన్ | భోరున నస్త్రశస్త్రములు పూని
రణంబునకుత్సహింపుచున్ || ౧౧౮ ||

చ॥ దనుజులునూఱుకోట్లుతనుదట్టముగాఁ గొలువంగ, దివ్యకే। తన
మణిచక్రసోడశ సుధాకరవద్వివిధాతపత్రవే। గనయసహస్రచిత్రతుర
గప్రకటా సమసూతఘంటికా। స్వనయుతవిస్ఫురద్రథము చయ్యననె
క్కెడగంబుకంపిలన్॥ ౧౧౯॥

ఉ॥ అప్పుడువారిధుల్ గలఁ గె, నష్టదిగంతమదేభయాధముం। దెప్పి
ఱిలేకమూర్ఛితై, మదిన్భయమందుచులచ్చివిష్ణుఁడున్। గుప్పునఁగొఁగిలిం
చె, నదిగోమనపాఁలిఁటి మృత్యువండఱం। జప్పొరిసేయవచ్చెనని చయ్యన
డాఁగిరిదేవసంఘముల్॥ ౧౨౦॥

చ॥ పదువురుమంత్రులన్ యములభంగిని దండములుగ్రచిత్తులై। వ
దలకపూని, భేరులరవంబులుమిన్నులు మట్టగంధదం। తిదశక రాజినె
క్కి, నలుదిక్కులవ్రయ్యలుగాఁగ నార్చుచుం। బొవలుచునాశ తాననుని
భోమనఁగొల్చిరి తేజరిల్లుచున్॥ ౧౨౧॥

చ॥ హరిరఘురాముఁడంచును, రమామణిజానకియంచు, వానరుల్।
సుకవరులంచు; గెల్పులికఁ జొప్పడవంచు, రణంబు సేయకే। మరలుమ
టఁచుఁడల్లిపలుమాఱును దూతలఁబంప, నాత్మలో। నిరుపమవిక్రమస్ఫు
రణ నెట్టుకొనన్ వినఁడ య్యెనత్తఱిన్॥ ౧౨౨॥

క॥ నానాముఖములనఱచెడి। సేనామధ్యమునఁ జంద్రశేఖరుమా
డ్కిన్। మాసుగ శూలము ఘజమునఁ బూనుక రణకాంక్షవెడలె భు
వనములుకన్॥ ౧౨౩॥

సీ॥ ఆవేళఁగంకగృధ్రావళిపురిపచ్చియాడఁ గాఁదొడఁగె శతాస్యు
మీఁదఁ,। గరము నెత్తురువానగూరిసె సేనలమీఁదఁ, బిడుగులువడఁజొచ్చెఁ
బుడమివణఁక,। వఱ మలంతఁతకువాపోయెఁదలలెత్తి, వెసఁగొన్ని గొడు
గులువిఱిగిపడియె,। నెదురుగానే తెంచెనేవు మైఁబెనుగాలి, మురువేదితు
రగముల్ వేఁతలుడిగెఁ,। గడువిలాపించియొటలె నాకాశవాణి,। చెలఁగి
యడ్డంబుగావచ్చెఁజెవులపోతు,। మఱియుముందటనొక మహామలిన మై
న। విధవరాలేఁడై బోయిన విభునఁ దలఁచి॥ ౧౨౪॥

మ॥ అవియెల్ల స్వేగఁ గాంచియున్ వికృత కోపావేశుఁడై పూని

శా॥ తివిధుల్ దానొనరించి, మానసమునన్ ధీ రాత్తుండై, భేరికా! వివి
ధానేకమృదంగనాదము మసెలూర్విం బిక్కటిల్లంగ ఖై రవమూర్తి ప్ర
తిబింబమై తరుచరవ్రాతంబులన్ డగ్గఱెన్॥ ౧౨౫॥

శా॥ ఈరీతిం గడుడగ్గఱం గళులు దైత్యేంద్రున్ విలొకించి, గంభీ
రంబుల్ విడి హస్తకీలితధరాభృత్పావప్రశేణిని స్సారంబొప్పగవైచి,
దానవమహాసైన్యంబు పెల్లార్వఱగ! మేగల్ దప్పి వణంకుచుం బఱచి రె
మ్మైదూలి యాడాడకున్॥ ౧౨౬॥

సీ॥ గిరిగహ్వరముల కేగిరిమోహారంబులు విడిచి కొండలు కపులడరు
కొనుచు! రూపముల్ దాచి విరూపముల్ గైకొని వ్రాలిరి కొండలు వసుధ
మీంద! దండముల్ గొనియుఁ దద్దండముల్ పనికిరావని కొంచునురులవి
నుతింజనిరి! రామచంద్రుండెపరామరి సించునటంచు నల్లనశరణిరికొం
ద! టిట్టితెఱుగునవానరు లెల్లదిశల! బఱవ వారలఁగనుఁగొని భానుసు
తుఁడు! వారలకు రాముఁగేల నొయ్యారముగను! జూపి యిట్లనె సైన్య
ముల్ చోవ్యపడఁగ॥ ౧౨౭॥

సీ॥ ఈరఘునాయకుం, డినవంశరత్నంబు, జగదేకవీరుండు, శౌర్య
ఘనుఁడు, వరశరణాగతవజ్రపంజరుఁడు, దానవసంహారుఁడు, ధరా
నాయకుఁడు, జానకీహృదయరంజనచరిత్రుఁడు, పవిత్రుఁడు, వీకచాబ్జ
నేత్రుఁడు, కృపాత్ముఁడ! డీశతకంఠునిసిప్పుడేత్యణలీల మడియింపుచున్నాఁ
డుమనకునితఁడు! దావుఁబ్రావునుదల్లియుఁదండ్రీయగుచు! నుండమీ కెల
భీతిల్లియుఱుకుచుండ! రండురండురయంబున రాముకడకు! ననుచుమఱ
లింఁచెదనదు సైన్యములనెల్ల॥ ౧౨౮॥

మ॥ మఱలింపంగపి సైన్యముల్ గిరివరత్నా జవ్రజంబుల్ మహాకరయు
గ్గంబులఁబూని, పెల్లుగజగత్కంపంబు గానార్చి, యో! ధరణీనాయక!
మమ్ముఁబంపుమసురన్ ధాత్రీస్థలింగూర్చి మీ! చరణంబుల్ గనుఁగొందు
మంచును రణోత్సాహంబునన్ బల్కఁగన్॥ ౧౨౯॥

శా॥ రాముండున్ ముదమంది, వచ్చెడిమహారత్నోగణాధీశ్వరో! ధ్వా
మప్రాభవమున్, శతద్వయవిదోద్దండప్రచండత్వమున్, మోముల్ నూ

ఋను, దన్తుఖి ప్రక ర సంభూ తానలజ్వాలలున్ | వేమాఋంగని కోపమున్
భయము నావిర్భూత మైచూచుచున్ || ౧౩౦ ||

మ॥ నరనాథుండు విభీషణుం బిలిచియన్నా! యీమహాకారుఁడీ శ్వ
రుఁడో? చండకృ తాంతుఁడో? మనలఁడో? చర్చింపఁ గామృత్యునో? | ధర
మైనెవ్వఁడు వీఁడు? పీనిఁగని చిత్తుంబంతయున్ భీతిలెం, | గర మొప్పునుపిం
పుమా యెఱిఁగెదన్, గర్వంబుపోకా డ్యెదన్ || ౧౩౧ ||

మ॥ అనినన్ దేవ! మహానుభావ! వినువీఁడాభీలతన్ డైర్యశౌ | ర్యన
యుం డైనశ తాననుండు, బహుమా యావర్త నుం, డస్త దీ | యనితాంతా
పుండు, వీని యుద్ధమునఁబో రాడంగ శక్యంబుగా | దుసరే శాగ్రణి! యెట్లొ
కాని వర రాధ్యుర్వారుఁ డీతంఁడెలన్ || ౧౩౨ ||

మ॥ దనుజాధీశుని యంగమందుఁగల రక్త వింతయిద్దాత్రిపై | నొ
నరంగాఁ బడెనేని నూర్వురుశ తాస్యూల్ సంభవంబై రణం! బునకఱ్ఱాడు
దు ర్తిదు కేమి తెఱుఁగో? పోరాడ నెట్లొర్తురో? వనచారుల్? వనజాతజా
తు వరగర్వంబెట్లు నాశిల్లునో? || ౧౩౩ ||

గీ॥ ఇతనిచేతనుమనబలంబెల్లఁద్రుంఁగు | నితనిఁగెలువంగఁజొప్పడదె
వ్వరికిని | నుర్వింబురుషులకితఁడ జేయుండు గాన! నెట్లు జయమందనో మ
నకెఱుఁగ రాదు || ౧౩౪ ||

వ॥ అనివఱియఁ బెక్కుచంపంబుల విభీషణుండు శతకంఠుని ప్ర
కారంబులెఱిగించి నృపవరా! యుద్ధంబుసేయునెడ నద్దానవేంద్రుని
పై నాగ్నేయబాణంబులేవఱక యేయుచుండుము; గానంజేసి రక్త బిం
దుపులు ధరంబడనేరవు; అందువలన ననేక శతకంఠోద్భవంబు మిథ్య
యగునని యెఱిగించి, తత్తత్ప్రధానుల మహిమంబు లెఱిగించి,
వారిపారికిందగిన శూరుల నేర్పరించి, యింకనాలస్యంబు దగదనుటం
డెప్పి, హనుమంతుని వీక్షించి మహాత్మా! యిట్టిసమయంబున నెట్లై
నంగెలుపు సమకూఱంజేయి మదియునుంగాక నాపైని దానవుంఁడె
ప్పుడు విగ్రహింపుచునుండుఁ గావున నన్ను నేమఱక కాపాడుమనిన
నొడంబడి రాముని సాన్నిధ్యంబున వాలంబు ద్రిప్పుచునుండె; భరతశ

తుఱ్ఱు లత్తణ కుశలవ విజయసుగ్రీవాంగదులును మిన్నవగుల నార్చు
 చుఁ బరివేష్టించి యుండిరి; రాముండును ధనుగ్గుణటంకారరవంబుల ది
 శలు బగిలింపుచు నమోఘశరంబు లేర్పరింపుచు సీత కభయంబు దెలు
 పుచు, లత్తణుం బురికొల్పుచు ననేకవిధంబుల విజృంభించుచునుండె;
 అంతనుభయబలంబులుండలపడి శరవర్షంబులు గురియింపుచు, శైలం
 బులు టువ్వుచుఁ, బాదపంబులనడఁచుచు బహుగతులంబోరఁజొచ్చిన,
 దేవగంధర్వ విద్యాధర గరుడకిన్నర కింపురుషాదు లభ్రతలంబున నిల్చి
 యమ్మహాకలకలంబాకర్ణింపుచుఁ జూచుచుఁ బరమాశ్చర్యంబు నొందు
 చుండిరి; బ్రహ్మదేవుండును మనంబున వగచి, యిట్టివరంబులేలయెసం
 గితి వద్దు రాత్తునిచే నఖిలకపి నర రాక్షస ప్రళయంబు సమకూఱుచున్న
 యదియని యింద్రాదులెగ్గింప విన్నవై యుండె; ప్రళయకాలావసా
 నంబున నొదవు సకలభువన సంహారంబు ననుకరించి యుభయకటకం
 బులయందును భీభత్సంబై యుండెనంత॥ ౧౩౫॥

సీ॥ ఈపాటిమాంసంబు లెన్నఁడు లేవని యేచియుప్పొంగు పిశా
 చములును! చాటించి దాఁటించి మేటియై యాడకాడకుఁ దాండవ
 ములాఁడు ధాకినులును! ధాకినీగణముల దాసి మెదడు ద్రావి యోకిలిం
 పుచుఁ జను శాకినులును! శాకినీకులముల దీకొని నెత్తుట నోలలాడి చను
 భేతాశతతులఁ గదిసిపురివిచ్చియాడెడి కాకములును! గేరికాకులగమ
 కించు గృధ్రములును! గలిగి, కావిరి దిశలెల్లఁగప్పి, దివము! సంధ్య
 యును లేయుఁ దెలియనశక్యమయ్యె॥ ౧౩౬॥

శా॥ ఆరీతిందమనైన్యముల్ ధరణిపై నందందఁ గూలంగఁ, దాఁ
 గూరకోధమనసుకండై దివిజులాఘోషింశఁ గాలానలా! కారంబొ
 ప్పఁగ దీర్ఘజిహ్వఁ డురుసంగ్రామంబు గావింపుచో! నారూఢిం గపి
 సేనపైఁ గవిసె నుద్యత్ప్రాభవంబేర్పడన్॥ ౧౩౭॥

చ॥ కవిసిన నుగ్ర రాక్షసునిఁ గన్గొని రాము ననుగ్రహంబునన్! వివి
 ధశరంబులేయుచును వేగమునన్భరతుండొగిన్న హిమా! గ్రవిశిఖమానిశా
 చరుఁడుగ్రక్కన నేసినదానినొంచి, బై! రవరవ మేర్పడంగఁగి రాక్షసుఁ
 గన్గొని యప్పుడిట్లనెన్॥ ౧౩౮॥

ఉ॥ ఓరినిశాచరుండ! వినుముగ్రీరణంబుననిల్చినేర్పుతోఁ, యోరుము చూచెదన్, యముని ప్రోలికి నిన్నుఁ దృణాకృతి న్న పాపా । దార శిలీము ఖంబుల హతంబుగఁజేసి, వ నేచ రావళిం! జేరి ముదంబునెకొక-నఁగఁజే తు నిమేషములోన నిచ్చటన్॥ ౧౩౯॥

చ॥ అనవినిదీర్ఘజిహ్వంబు దురాగ్రహంబుడై భరతున్, ధనుర్గుణ! స్వనబధిరీకృతాఖిలదిశావలయుంగని యోరి! చూడరా! మనుజులూధ మాధమ! సమర్థునకున్ బహుభాష లేల రా? కనదసి ధార చేఁగ దిసిఖండలు చేయుదునిన్నుఁబూడరా॥ ౧౪౦॥

చ॥ పడిననినుంగనుంగొని నృపాలుండు రాముండువచ్చెనేనియ! ప్పు డమినిఁగూల్తు, నందులకుఁబోర విభీషణుండలై నేనిబాల్విడి మెడఁద్రొక్కి-చం పెద నవీనబలంబున, వానికై యజుం! డుడుగకవచ్చెనేని తగనుక్క-ణఁ గించెద నొక్క-వ్రేల్పిడిన్॥ ౧౪౧॥

ఉ॥ నావిని రాఘవానుబుండు నవ్వుచు నొక్క యమోఘ బాణ మా! దేవతలెల్ల దీవెనలుతీవ్రముదంబున నిచ్చి మెచ్చఁగా! వావిరినారిఁ బూని, బలవర్ధనుడై తగనిండఁదీసి, యా! రావముమీఱనేసె బవరంబు న దైత్యునిజిహ్వాదెవ్వఁగన్॥ ౧౪౨॥

శా॥ జిహ్వసప్తమునొంది దానవుండు కస్తిం దోఁగి, యుద్ధక్రీయా! టంబుంబుడై ప్రళయాగ్ని కైవడిని వైరంబొప్పఁగా మండుచున్! సింహ ధ్వాసముచేసి, యబ్భరతుపై శీఘ్రంబునంజండకా! ద్రాహ్వస్త్రంబొగి నేయఁబూనిన, నతండాభీలశౌర్యంబునన్॥ ౧౪౩॥

శా॥ ఆటోపప్రబలప్రతాపచటులోఁగ్రాకారుండౌచు,న్నిరా! ఘా టాక్నేయశరంబునం దను మసీకాంతుండు మెచ్చఁగన! క్తాటాధీశుని హస్తముల్ దునిమె, ధైర్యప్రోఢిమన్ వేల్పులున్! సూటిన్ సన్నుతిసేయ, వానరబలస్తోమంబు పెల్లార్వఁగన్॥ ౧౪౪॥

ఉ॥ నాలికయుం గరంబులుఁ దృణంబులరీతినణంగఁ, బావక! జ్వాల లుచూపులం దొఱగఁ జయ్యనమండుచు, నట్టహాసమా! భీలతఁ జేయు చున్, భరతుఁ బెల్లుగఁమ్రొంగెదనంచుమృత్యువుం! బోలిమిపాపాగ్రతంగవి

సిపొంగివనేచరులెల్లభీతిలన్ || ౧౪౫ ||

ఉ || అర్కకులేంద్రుఁడున్ దనుజునల్లనఁజూచియ మోఘవృత్తి మ్రోగ
రకశభల్ల మొక్కటిముఖంబున మంటలుగ్రమ్మఁబూనుచో మార్కొని
యార్చియేసినను, మత్తనిశాచరు మస్తకంబొగిం బేర్కొనిత్రుంచినేలఁ
బడ బిట్టుగఁ ద్రోచె భయప్రదంబుగన్ || ౧౪౬ ||

గీ || అట్లుభండనముననవనిపైఁబడుదీర్ఘు | జిహ్వపాటుఁజూచి శిఖి
ముఖండు | కణఁగివిలయకాలకాలభైరవుఁబోలి | బలిమిమెఱసికలిసె భ
రతుమీఁద || ౧౪౭ ||

గీ || అన్నమీఁదఁగవియునట్టిదురాత్మునిఁ జూచిబలములెల్లఁ జోద్య
మఁద | శత్రుభీష్టుఁడైన శత్రుఘ్నుఁ డొగి నేసె | నర్థచంద్రబాణ మతని
మీఁద || ౧౪౮ ||

గీ || శిఖిముఖండుదానిజీర్ణంబుగావించి | యతనిమీఁదఁబఱపె నైం
ద్రశరము | దాని నడువఁ ద్రుంచి దైత్యుపై నురగాస్త్రం | మేసె దను
జసేనలెల్లనులక || ౧౪౯ ||

మ || సరగన్గారుడబాణమేసి యురగాస్త్రం బుచ్చిపోఁజేసి, యీ |
శ్వరబాణత్రయమూఁచి దుర్మదమునన్ శత్రుఘ్ను పైనేయ, నా | శర
ముల్ దేహముగాడిసొమ్మసిలి గర్జాతర్జనల్మీఱఁగా | ననుదారఁగపితృ
త్తుఁడై ప్రళయకాలాభీలతం బొంగుచున్ || ౧౫౦ ||

మ || సరనాథానుజుఁడంత నుగ్రుఁడగుచు న్నారాయణాస్త్రంబు
విం | టరయంబొప్పఁగఁబూని నిర్జరులు మిఁటన్ సన్నుతింపంగ, నా | బృర
మేపారఁగనార్చి వేయ, నది యాభూమంతటన్నిండివి | స్ఫురదగ్నిప్రక
రంబులీనుచు రిపుతో భంబు గావింపుచున్ || ౧౫౧ ||

మ || చనుదేరన్ భువనంబులెల్లనడఁచెన్, సప్తాచలంబుల్ భయం | బు
ననందందవణంకె, నింకెసకలాంభోధుల్, గతుల్ దప్పర | య్యనచంద్రుల్,
వెసఁమొగ్గెదిగ్గజచయం, బేపారఁగాలాగ్నిచ | య్యననావిర్భవమయ్యెఁ
దచ్చటులదివ్యాస్త్రప్రయోగంబునన్ || ౧౫౨ ||

గీ || అమ్మహాకాండమీక్షించి యనురవరుఁడు | బిట్టువఁగఁకుచు నటు

మొటవెట్టుచుండ | వచ్చిచిచ్చులుగురియుచు వానిశీరము | ధరణిఁబడఁ
ద్రోచెచైత్యులుతల్లడిల్ల || ౧౫౩ ||

గీ || శిఖిముఖుఁడుగూలుటకు వానిసఖుఁడుకీనుక | నుగ్రుండైస్థూలకం
తుండత్యగ్రశూల | మవుడు హస్తంబునను బూని యమరులడల | రూఢిఁ
బో రాడఁగవి సెశత్రుఘ్నుమీఁద || ౧౫౪ ||

సీ || స్థూలకంతుని బాహుశూలంబు వీక్షించి లక్ష్మణుండతనిపై లా
వుమెఱసి | యడ్డంబువచ్చిసాయక పరంపర లేయ నసురమహారోషమంది
కినిసి | యాలంబులోఁగూలుమనిశూలపుడేసె, నేసినభువనంబులెల్ల వడఁ
కె, | భూనభోమధ్యమద్భుతముగా ననలంబునిండె, భయంబందెన్యపవ
రుండు, | నల్పుడెడఁజొచ్చిహనుమంతుఁ డాత్రెశూల | మెల్లసైనికు లల
రంగ నేపుమెఱసి | పద్మజాండంబు పటపటఁ బగులనార్చి | విపులబాధు
ర్యుడై పట్టి విఱిచివైచె || ౧౫౫ ||

గీ || వరుస నమృతంబు గురిసిరి వాయుసుతుని | మీఁద నమరులు; దీ
వించె మేదినీశుఁ; | డపుడు సౌమిత్రి సంభ్రమంబంది మాకుఁ | బాణ
బంధుండవగుదని ప్రస్తుతింఁచె || ౧౫౬ ||

గీ || వెండియును లక్ష్మణుఁడు మహోద్దండఁడగుచు | గౌశికుఁడు
దనకిచ్చిన కాండమొకటి | వింటనంధించి వెల్లార్చి విపులరోష | మొద
వ నాస్థూలకంతుని నుర్విఁగూల్చె || ౧౫౭ ||

గీ || స్థూలకంతుఁడు గూలినఁ జూచి కుపితుఁ | డగుచు యోజనహ
స్తుఁ డాహవమునందు | మెఱయ సౌమిత్రినొగింబట్టె మెదలకుండ | నత
నిచేతులు దెగవేసె నకుఁశుండు || ౧౫౮ ||

గీ || హస్తముల్పోవ యోజనహస్తుఁడవుడు | కుశునిమ్రొంగెదననిమ
హారోషమెసఁగఁ | దివిరి వక్త్రంబు దెఱచి యేతేరనల్పు | డరయఁ దూ
ణీరముగనేసె నకుఁశుండు || ౧౫౯ ||

గీ || మించిపదములు వేగమె తుఁగించివైచి | యఖిల వానరసేన లం
దందనార్వఁ | దనదుచాపంబునను మహోద్దండశరముఁ | దొడిగియోజ
నహస్తుఁఁ బుడమిఁగూల్చె || ౧౬౦ ||

చ॥ కనలుచు నక్కుశాహ్వాయునిఁ గాంచి దురాగ్రహుఁడౌచు దు
ర్ముఖుం॥ డనియెడువాఁడిటోరి మనుజాధిపనందన! నన్నుఁజూడరా॥ తు
నిమెదనిన్ను నిట్టెయని తోరముగా నరుదేర వానిఁ గ ॥ న్నొని లవుఁడు
గుఁడై పటపె ఘోరశరంబులు చిత్రవైఖరిన్॥ ౧౬౧॥

ఉ॥ అప్పటిబాణముల్ నడుమనన్నియుఁద్రొంచి లవాఘ్యమీఁదటన్॥
గుప్పున నగ్నిసాయకము గూరతనేసిన దాని లీలతో॥ నప్పుడు వారు
తాస్త్రమున నట్టెయఁగించి నిలింపులెల్ల బా॥ గొప్ప జయధ్వనుల్సలు
ప నుగ్రశిలీముఖముకకటేర్చుచున్॥ ౧౬౨॥

వ॥ అద్దానవుని హస్తంబులుఁ జరణంబులు ఖండించి పిదప లీలమై
వానిమస్తకంబును ఖండించె; వానిమరణంబు గనుఁగొని కోపతాపం
బులుమీట శూర్పకర్ణుండును, రక్తాక్షుండును, పింగళాక్షుండును, గ
జోదరుండును, త్రిముఖుండునుంగదిసి యొక్కపెట్టునఁ గుశలవులఁజం
పంబూనిన నెఱింగి వారలమహిమాగ్రంబులుసూచి రాఘవుండు ప్రళ
యకాలాంతకుపగిది హుంకరింపుచు నందఱకు నన్నిసాయకంబులుబట
పి తలలుద్రొంచెనంత॥ ౧౬౩॥

చ॥ పదువురుమంత్రులు స్మృపులపాలును, భృత్యులపాలునైనఁ,
దా॥ నదవదనొంది రోబుచు శతాస్మ్యుఁడు మృత్యువుఁబోలి నిక్కచుం॥
బ్రదరపరంపరల్ కడు నభస్థలమున్ భువియున్ మహానలా॥ స్పదముగ
నిండనేసె బహుభంగుల వానరులెల్లఁగూలఁగన్॥ ౧౬౪॥

వ॥ మఱియును బిటుతివియక నూఱుబాణంబుల నంగదుంగూల్చి,
యిన్నూఱుశరంబుల సుగ్రీవునొంచి, యేనూరు శిలీముఖంబుల భల్లూక
పతిని మూర్ఛిల్లఁజేసి, అఖిలవానరులను క్షణమాత్రంబునంజచురివైచి,
క్రమ్మటదేశాధీశులంగదిసి కొందఱఁ బదతలంబున హతంబు గావించి,
యందఱి నొక్కపెట్టునఁ దనవక్త్రగహ్వరంబులం జొనిపి, మఱియును
హత శేషులగు మనుజవనచర బలంబులఁబోకార్చి, విభీషణునవలోకించి
వీనికతంబున రావణ కుంభకర్ణ మేఘనాద ప్రముఖానేక దానవ ప్రళ
యంబు సహకూతఁ, గులదోపియైన వీనిం దెగటాచ్యేదనని బ్రహ్మ

స్త్రంబు సంధించి సకలలోకంబులు దల్లడిల్ల నార్చి పేర్చి యేసిన నది
 విలయానల కీలాక రాళంబును, మృత్యుంజయ ఫాలనేత్ర సంఘాత మ
 హోగ్రంబును, వీరభద్రకోపంబును, కాలభైరవోగ్రంబును గూడ నై
 క్యంబునొందినవిధంబునం జను దెంచెనొక్కొయని గరుడ గంధర్వ కిన్న
 ర కింపురుష సిద్ధవిద్యాధ రామరలోకంబులు హాహాకారంబులు సేయఁ
 జిచ్చులుగురియుచు వచ్చి విభీషణు నవయవంబులు బంధించి నేలంబడఁ
 దోచె, నంతియకాని రాఘవు కరుణొకటాక్షప్రభావామృతసంసిక్త శ
 రీరుండగుటంజేసి చంపనోపదయ్యె; అవిభీషణునైన్యంబులు నాడాడం
 బుచిడాఁగిరి; వెండియు నమ్మహాదానవుండు కుశలవ విజయ భరత శ
 త్రుఘ్న లక్ష్మణులతోడంగూడ రామునివధియింపంబూని యొక్క పెట్టు
 నధనుశ్శతంబులు ధరించి, బాణసహస్రంబుల హనుమంతుని వివశుఁగా
 వించి, శరవర్షంబు గురియుచు నట్టహాసంబు సేయుచునరు దేర సీతామ
 హాదేవి యతని భీషణగమనప్రకారంబు నిరీక్షించి, తనయాదిచుహామ
 హిమంపాకన్సించి, శతకంఠునికిందప్ప నెవ్వరికిం గాన రాకుండఁ గనుప
 ట్టిన, శతముఖుండును నరవరునిఁజంపెదనని యార్చుచు దాసి పురోభా
 గంబుననున్న జానకింగమంగోనునవసరంబున నవబ్రీహ్మలును, పదునొ
 కొండురు రుద్రులును, పన్నిద్దఱు సూర్యులును, తేతాగ్నులును, ము
 ప్పదిచూడుకోట్ల దేవతలునుగనఁబడిన భయంబంది, యిదిసాపాలిఁటి
 మృత్యువుగాని యాఁడుడానిమాత్రంబుగాదని నిశ్చయించి, తానరుదే
 రఁ దనశల్లి రణయాత్రకు ననుగ్రహంబు సేయకుండుటకును, క్రమం
 బున దుర్నిమిత్తంబులు కనఁబడుటకును, సంగరంబునఁ దనప్రధానులు
 బలంబుతోఁగూడ భస్మంబునొందుటకును జిత్తంబు వికలంబైన నేఁటికి
 యుద్ధంబు సేయందగదు, రేపుచనుదెంచి సహోదరసహితంబుగా
 రామునిందెగటాచ్యేదనని ప్రతాపలంకకరిగె; రామచంద్రుండును వి
 షణ్ణహృదయుండై విభీషణు బ్రహ్మస్త్రబంధవిమోచనంబుగా బ్రహ్మ
 మంత్రంబులుచ్చరింపుచు, మూర్ఛిల్లిన కపులం దనహస్తస్పర్శచే నలవ
 రింపుచుఁ, దమనిమిత్తంబునకై వచ్చిన దేశాధీశులం గని వగచుచు, రే
 పు మగుడి దనుజుండరుదెంచునెట్లొకోయని చింతింపుచు, సీతకు సంగర

చాతుర్యంబులు దెలుపుచు, హనుమంతుని వినుతింపుచునుండెనని మహా
 దేవుండెఱింగించిన విని పార్వతీవేది శిరఃకంపంబు చేసి మహాత్మా! శ
 తకంఠుండు మఱునాండరుడెంచి నృపులతో నెట్లుపోకె? సీత యేరితి న
 తనిహతంబుచేసె? నెఱుంగించి సంతుష్టంగావింపుమనిన నటమీది వృ
 త్తాంతంబు పురహారుండ్రదిజకు వినిపింప వినదొడంగెనంత॥ ౧౬౫॥

క॥ కదనామరవరతనయా! । సదమలచారిత్ర! రాజసన్నతగా
 తా!॥ మదననిభరూప! సంతత । మదశాత్రవహరణ! పోచమత్సార
 మశా! ॥ ౧౬౬॥

౧౬౬॥ ఇదిశ్రీమదేయకూర్తినివాస, లక్ష్మీనృసింహకరుణాకటాక్ష
 సంప్రాప్తమహాకవిత్వవిద్యాపారీణ, సుమహితాంధ్రగీర్వాణభాషా
 ప్రవీణ, సంగీతలక్షణధురీణ, సకలవిద్యన్తి తా, త్రేణుసగోత్రవిత్రి,
 ధర్మనార్యపుత్రి, నిఖిల మహీసురాశీర్వాద ప్రవర్ధమాన భాగధేయ,
 సకలనృపవిధేయ, వినయవిధేయ, మర్దననామధేయ ప్రణీతంబైన

సీతావిజయంబను మహా ప్రబంధంబునందు

తృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.



నీతలలవనిఁగూల్చె | డాసి యడలిరి నాదుకోడండువినుము | యిట్లు క
లఁగఁటినిఁకమీఁద నెట్లొకాని || ౫ ||

సీ || ఏఁగన్నకలసత్యమింతయేకాని తప్పఁగనేరఁడెల్లింటిబవకమున
ను | సీతామహాదేవిశితశరంబులచేతఁ బడునప్పుడైనను దలఁచుబుద్ధి | నీ
సేనలన్నియు నిమిషమాత్రంబున ధరఁగూలునప్పుడైనఁ దలఁచుబుద్ధి | ప
టువిశిఖంబుల బలువిడి నీతలల్ దండించునప్పుడైనఁ దలఁచు బుద్ధి | యొ
క్కకపమాతుఁడెచ్చట నుక్కుమెఱసి | రూఢిఁ బిడికిటఁగదిసి నీతొమ్మఁ
బొడిచి | నీదుసింహాసనముగూల నిలిచితన్ని | యరిగె నదియొనఁ దలఁచ
వేమందునిన్ను || ౬ ||

సీ || మర్కటాలికి వశమా సముద్రంబులు నాలుగు దాఁట నేనాఁ
టవైనఁ? | నరులకుశక్యమా నవ్వుచు నీలంక యగ్గలంబుగఁ బెనులగ్గప
ట్టఁ? | భవదీయ దానవాపారబలంబుల నలవియే పరులకు నవనిఁగూ
ల్పఁ? | సురసంఘములనెల్ల చెఱువట్టిన నిన్ను నెదిరింపఁదరమె మఱెవ్వ
రికిని? | గానరాముండు విష్ణుండుగఁదలంపు | నెలఁత సీతను మాయ
గా నిశ్చయింపు | హనుమఁడీశ్వరుఁడని బుద్ధియందునిలుపు | మనుషు శ
రణని రఘురాము మఱువుచారుము || ౭ ||

వ || అని మఱియు ననేకవిధంబుల భయంబు వృట్టించినంగనలి తోఁ
కద్రొక్కిన భుజంగంబుతెఱంగున, దండతాడితంబైన కంఠీరవంబు
చందంబున, ఆఙ్ఞాహుతంబైన ప్రళయాగ్నిమాడికా మండి మిట్టిపడి,
మొగంబులుముడిపెట్టుక, కన్నులనిప్పులురులఁ, దల్లివియని యిమ్మాటల
కు సహించితింగాక యొండానులైనం దెగఁజూడనే, స్త్రీబుద్ధిః ప్రళ
యాంతకమనుసామెత నిజమయ్యె; నీబుద్ధి వినియెడు వెట్టియునుంగలఁ
డే? యని యచటవీడ్కొని ప్రళయప్రచండ మహెలార్దండ సస్తార్చివి
ధంబునంగాలుచుఁ బటహాదిరవంబుల బ్రహ్మాండంబు ఘూర్ణిల్ల మఱు
నాఁడు సూర్యోదయకాలంబున రథంబుపై నెక్కి, కొంతచిక్కిన సై
న్యంబులంగొని విలయకాలాంతకువిధంబునఁ గదలి రాఁదొడఁగెనంత
నిక్క-డ || ౮ ||

గీ॥ రామచంద్రుండు నలసుమిత్రాతనూజుఁ | బ్రేమతోడుతఁజూచి
విభీషణారక- | తనయ పవనజ జాంబవత్ప్రభృతి తరుచ | కేంద్రు లెల్ల
ను వినుచుండ నిట్లులనియె॥ ౯౯॥

ఉ॥ నిన్న శతాస్యుఁ డిచ్చటికి నిక్కుచువచ్చి యనేక సేనలం | బ
న్నుగ సంహరించి మనపైఁ జనుదెంచిన, వానియుగ్రతం | గన్నులఁచా
టఁజూచి యొక్కైవడి నుంటిమిగాని, వానితో | నున్నతవృత్తిఁబోరుట
కు నోడఁగ మైతిమి నీచవర్తనన్॥ ౧౦॥

ఉ॥ ఎంకటివానికైన నొక యెక్కుడు దాడిని నొక్కవేళలన్ | విం
క్షు బుద్ధిచంచరిలు విశ్వములో, నటుగాన దైత్యుఁ డ| త్యంతరణోత్స
వంబున తయఁబున వాఁడొగివచ్చె, వానితో | నెంతయఁ బోరఁగావ
లయు నెల్లను రావళి సంతసిల్లఁగన్॥ ౧౧॥

ఉ॥ నావిని లక్ష్మణుండనియె నవ్వుచు నీగతిఁబల్కునేలకీ నా | లావు
ను దైత్యులావును బరామరిసించెదుగాక దివ్యచా | ణావళి నద్దురాత్ము
ని రయంబునఁగూల్చెద, లేనినాఁటికిన్ | వావిరివానిచేత నిలవ్రాతెదఁగా
క తలంకనేర్తునే?॥ ౧౨॥

సీ॥ అను లక్ష్మణునిమాట కనుకూలముగ భరతుండు, శత్రుఘ్నుం
డు దండనిలిచి | చూడమీ దేవ! మాసుమహితవిక్రమంబని చాపములు
పూని రాక్షుణంబ | కుశలపులిద్దలు ఘోరయుద్ధము సేయ నఱ్ఱాడఁగాఁ
జొచ్చి రలముకొనుచు | సుగ్రీవుఁ డారాముఁజూచి సేనలతోడఁ దలంక
కనిలిచె నంతకునిఁదీతి | నంతహనుమంతుఁ డప్పుడత్యంతశౌర్య | వంతుఁ
డై మిన్నుముట్టుచు వచ్చిరాముఁ | గంజదళనేతు) నీకేల కళవళింప |
నాశతాస్యుని దృణలీల నవనిఁగూల్తు॥ ౧౩॥

గీ॥ అనుచు సన్నద్ధులగుచు శంఖాద్యనేక | తూర్వనాదంబులఁదం
దఁ దొడిఁబడంగ | రథములెక్కిరి తను మనోరథములెక్కు | భాతి నా
ర్జుచు శత్రుగర్భములు వగుల॥ ౧౪॥

సీ॥ రాముండు చటులవిక్రమశీలుఁడై వేగ హనుమంతు భుజముల
యందు నిలిచి | జానకీదేవీఁ బశ్చాద్భాగమునఁ బొందుగానిల్వి, భేదము

ఘనత మొరయంఁ గడు ధనుర్గుణవిటంకారమూల్ దికుటలు జగతీచిక్క
టిలంగ సలువుకొనుచుఁ, బవనజుషణుఁగునఁ బరఁగ విభీషణుఁబొంచి
యుండఁగనియమించి, 'హర్షా మననుసురతతి' జయజయధ్వనులు సే
యఁ, గవులు పెల్లార్వ బ్రహ్మాండఘటము వగులఁ గరలి శతకంధరుని
వీలొకించుకొనుచు ధరణిజకుఁజూపుచును బ్రహ్మోదముననుండె॥ ౧౫॥

ఉ॥ అంత శతాననుండు విలయాంతకుకైవడి హుంకరింపుచుం
బంతముతోడవచ్చి పటుబాణపరంపరచేఁ గపింద్రులన్ వింతఁగఁ గూ
ల్ప, వారలును వృక్షమహీధరసంఘముల్ వెసన్ వింతఘటింపవైచిన
ను, వాడవిచూర్ణముచేసె వ్రేల్కిడిన్॥ ౧౬॥

చ॥ మఱియును మూడుబాణముల మైందుని గీటుణఁగించి, యుగ్ర
తన్ శరనవకంబుచే శరఘుఁజయ్యనఁగూల్చి, పదింటనీలునిన్ ధరఁబడనే
సి, గోముఖునిఁ దప్పకయేడిటసంహరించి, తా నరుదుగఁబద్మొకొంట
ను గవాక్షుని మూర్చ్ఛలఁజేసి వెండియున్॥ ౧౭॥

సీ॥ దశకద్వయంబునఁ దారకుఁబడనేసి, మొససిజ్యోతిర్ముఖముప్ప
దింటఁ దివిరిఖండించి, యాద్వివిదుని నలువది శితవిశిఖంబుల హతుఁఁ
జేసి, యిషుపరంపరలచే ఋషభుని వెసఁ ద్రుంచి, గవయుని డెబ్బది
కాండములను జక్కుగావించి, పెంపెకటచునొకనూలు శరములనం
గదుఁ జమర్చవైచి, జాంబవంతుని మున్నూటు సాయకముల నులువడి
నిగ్రుచ్చి, ధాత్రిపైనొరఁగఁజేసి, గంధమాదనముఖమహాకపుల వేయి
మార్గణంబులుపఱగించి మదమణించి॥ ౧౮॥

గీ॥ పరఁగనాచ్ఛుచునిన్నూటు బాహులందు నస్త్రశస్త్రాశ్రిధరియిం
చి యమరులడలఁ గడఁగి రాముని వెదకుచుఁ గదలిరాఁగ సల్పుడెడఁ
జొచ్చిసుగ్రీవుఁ డడ్డు పడియె॥ ౧౯॥

మ॥ వడివాలంబున వానిచేతులఁగఁ బంధింపఁగఁ బూని, యి
ళ్ళుడమెల్లన్వణఁకంగ సార్చుచు బలస్ఫూర్తిం జనుండేర, నేర్పడనద్దా
నవవక్రవర్తి కినుకంబాటించిసుగ్రీవునిం బడఁగూలన్ వెసఁదన్నె రాఘ
వమసీపాలుండు చింతింపఁగన్॥ ౨౦॥

ఉ॥ రామఁడు, నవ్వభీషణుఁడు, రామనితమ్ములఁ, బుతుగ్రీలు, న్న
సీ॥ జామణియున్, మరుత్సుతుఁడు సంగరవీధినిఁ దక్క-వానర॥ స్తోమ
ములు న్న రావళియుఁ బూర్ణములైరి, వెలుంగుచిచ్చుపై నామినెదిర్చిచ
చ్చు శలభావళికైవడి నొక్కపెట్టునన్॥ ౨౧॥

ఉ॥ వెండియు నాశతాననుఁడు వేగనరామనిపై రథంబును । ద్దం
డతఁ దోలసారధినిఁ దప్పకతిట్టుచు, హుంకరింపుచుం॥ గాండపరంప
రిల్ ధరణిఁగల్పుచు, గుండెలువ్రయ్య నార్చుచున్॥ దండిగరాఁగ, లక్ష్మ
ణుఁడు దైత్యునిపై నెదిరెన్ మహూగ్రుండై॥ ౨౨॥

చ॥ ఎదిరిన రాఘవానుజుని యేళునురూపును బాణతూణముల్ । స
దమలశౌర్యమున్ విమలచాపమునుంగని, యొక్కతీక్షణ ప్రదరము విం
టఁబూని యలకద్దభవాండము వ్రయ్యనార్చుచో వదలకరోషభీషణ
వివాదముమీఱఁగ నప్పుడిట్లనెన్॥ ౨౩॥

గీ॥ పాటిపొమ్మారియెట్లకైన, బవరమందు॥ నెదిరిమద్బాణములకు
సహింపఁగలవె?॥ యిట్టేచంపెదనినుఁ జలపట్టియింత॥ నందనునిషల్లిత
ల్లియెన్నఁటికిఁ గాంచు॥ ౨౪॥

సీ॥ ఏఁడిరాలంకపైనేగి దశాస్యుని ధాత్రిపైఁగూల్చు ప్రతాపఘను
డు?॥ ఏఁడిరాబాణంబు లేర్చియార్చుచుఁగుంభ కర్ణునిఁజంపు విక్రవధు
రీణుఁ?॥ డేఁడిరాకోపోగ్ర హృదయుండై యనినగ్నివర్ణునిఁజంపిన వరబ
లుండు?॥ ఏఁడిరామున్ను మహేశ్వరచాపంబు భిన్నంబుగావించు భీమ
శౌర్యుఁ?॥ డతనిపైఁ గానినాదు సాయకములేయ,॥ శరధిఁజొచ్చినఁ,ద
లచూపవెఱచియున్నఁ,॥ గొమ్మమఱువునదాఁగినఁ, గోరివిప్రుఁడైన,గి
రినున్నఁ బోనీయకవనిఁగూల్తు॥ ౨౫॥

వ॥ అనిననంత॥ ౨౬॥

చ॥ దనుజకులాధమాధమ! వృథావచనంబులు పలకనేల?లా॥ వు
న నెదిరించినిల్వము, మహూగ్రశరంబులచేత నీతలల్॥ గనియుసేతుఁ
బూడు, సురకాఁతునివజ్రీనిఁ గెల్చుమేఘనా॥ దునిఁదృణలీలఁ జిత్రముగఁ
ద్రుంచుటెఱుంగవె యాజివ్రేల్చిడిన్॥ ౨౭॥

చ॥ అని చటులొగ్రబాణముల నాశతకంతునినేసె, నేసినం గనలు
చు నాశరాగ్ను లధికంబుగఁ గాల్పఁదొడంగె, నందులన్ మనమున నా
గ్రహించి గరిమన్ వరుణాస్త్రము లేసి తచ్చరా గ్నిని శమియింపఁజే
యెచు, ననేకశిలీముఖసంచయంబులన్॥ ౨౮॥

ఉ॥ నేలయునింగియున్ దిశలునిండఁగనేయఁ, దదాశుగానల గ్వా
లలుచుట్టుముట్టుకొని చయ్యన నయ్యరదంబు దగ్ధమై కూఁఁగఁజేసెఁ,
జేసిన నకుఁతికశౌర్యచునస్కుఁడైకడున్ నేలకు డిగ్గఁగానుటికి నిల్చికు
రించె మహాస్త్రవర్షముల్॥ ౨౯॥

చ॥ అవినడుమన్ హతంబుగ రయంబునఁజేసి, సుమిత్రపట్టిని ల్లవి
రశలీలనొక్క చటులాస్త్రమునం దునియించి యొక్కటన్ వివశునిఁజే
యె, మూర్ఛిలి వివేకముదూఁఁగ వ్రాలివెండియుం బ్రవిమల వృత్తిమై
దెలిసి బాణపరంపర లేర్పరించుచున్॥ ౩౦॥

ఉ॥ వేటొకవిల్లుస్సూని యొకవింతరథంబున నిల్చి, వేగబృం దారకు
లుత్సహింప, నలదానవసేనలు చంచలింప, దుర్వారపరాక్రమస్ఫుర
ణ రాముఁడుచూచి ప్రియంబునొంద, రత్నోరమణున్ రథంబుఁ బటు
చూర్ణముచేసె జగంబుగఁపిఁన్॥ ౩౧॥

ఉ॥ అందుకు డానవుండు విలయానలమున్నలె మండి, వేటొక
స్యందనమెక్కి చాపములు చయ్యన నూటొగిఁబూని యార్చి, సంక్రం
దనముఖ్యదేవతలు కన్గొని భీతిలుచుండఁ, గోపముం గ్రంధుకొనంగ
నూఱువిశిఖంబుల లక్ష్మణుగ్రుచ్చెఁ జెచ్చెరన్॥ ౩౨॥

గీ॥ లక్ష్మణునిగాడి, మఱియును లఘుతరముగ | ధరణివెసఁదూటి,
యలరసాతలము సోకి, మరలఁ జనుదెంచి శతకంతు మహితతూణి |
మధ్యమున నిల్చె దైత్యులు మలసియార్వ॥ ౩౩॥

గీ॥ వెండియును శశకంఠుఁ డుద్దండుఁడగుచు | శక్తివైచిన సౌమి
త్రిజలదరింప వచ్చి, విలుఁద్రుంచి, దేహంబుసొచ్చి చింప | వ్రాలెన
రదంబుపైనప్పుడాలమునను॥ ౩౪॥

గీ॥ హామహూదార! లక్ష్మణ! యకట! యంచు | సీతయును రా

ముఁడును శోకసింధువునను | దేలి, రదిచూచి భరతుండు దివిరి యాశ |
తాస్యుపైనేసె వివిధసాయకములపుడు || ౩౫ ||

ఉ || ఏసిన నుగ్రిఁడొఁచు దనుజేంద్రిఁడు నబ్బరతాహ్వాయున్, ర
ణో | ల్లాసునిఁజూచి, చూడుమదె లక్ష్మణుపాలికి సిన్నుఁబంపెదన్, | భా
సురసాయకంబులను భగ్నముసేయుదుసంచుఁబేర్చి పె | లేసె సహస్ర
బాణములు హెచ్చుగదికుఁలు పికఁటెల్లఁగన్ || ౩౬ ||

క || ఆయమ్ములు తృణలీలల | వేయమ్ములఁ ద్రించి వైచి, వేగన దై
త్యుం | గాయమ్ము పగిలి పెకఁటెలు | గాయమ్ములు గనఁబడఁగఁ గాండ
ములేసెన్ || ౩౭ ||

క || వెండియును దోడఁదోడనె | కాండపరంపరలు దొడిగి, కరము
ఁగల కో | దండములు నూలు వ్రయ్యఁగ | దండిగబిట్టేసె సకలదనుజు
లు పఱవన్ || ౩౮ ||

క || ఆతనిశోణితకణములు | భూతలమునఁ బడకయుండ, భువన
మునిండన్ | ఖ్యాతిగ మహాగ్నికల్పా | ఖ్యాతశరంబులను నేసి యాలము
చేసెన్ || ౩౯ ||

చ || అనిగనిమండి దానవకులాధిపుఁడొండుశ రాసనంబులన్ | వివిధ
శిలీముఖంబులను వేగనపూని, యమోఘవృత్తిమై | భువివణకంఁగనార్చి,
రఘుపుంఁగువఁ డద్భుతమందఁ, దద్రథం | బవిరళలీల దగ్ధముగ నల్పుడు
చేసె మహోగ్ర బిత్తుఁడై || ౪౦ ||

చ || మఱియును వేయిబాణములు మార్కొనియేసి శ రాసనంబు
న | చెరువుగఁద్రొంచి, సూతుని నశింఁగఁజేసి, మదిఁచితోడనే | సుర
వరులెల్లనుల్కఁబటుశూఁము కేలనమర్చి యోరి! యీ | సురుచిరధా
రచేతఁ బటుచూర్ణ ముగాక తలంగిపాఱరా || ౪౧ ||

చ || రయముగఁబల్కివైవ జగమంతయుఁ గంపమునొందె, వార్ధు
లున్ | సరగఁగలంగె, మిట్టిపడె శైలములన్నియు, రాలె ఋక్షముల్, |
వెఱవెఱనొందె లోకములు, నింతగఁ గావిరిగప్పె, చంద్రభా | సూరు
లటుతోవధప్పి రతిచంచలవైఖరిఁ దద్భయంబునన్ || ౪౨ ||

సీ॥ ఈరీతి నదిరాఁగ నేళుమై నమ్మల వానలు నిగుకించె దానిమీఁ
 దా నవితుఁచి శూలమత్యంతరయంబునఁ జటులమై యరుదేర శక్తివై
 చె॥ నదితుఁచి మండుచు నదిరాఁగ మదిలోనఁ డలఁకక నిశితకుంతల
 మువైచె॥ నదితుఁచి వెండియు గొదకొని యేతేరఁబూని కతారినిబొ
 డిచె భరతుఁడ॥ డక్కతారిని నణఁగించి చక్కఁగదియ॥ నుగుఁడై ము
 ష్టిఁబొడువంగ నుక్కుమెఱసి॥ యదియుఁ గైకొన కాశూలమెదిరి య
 వయ॥ వములు భేదించి, లీలమై వసుధఁగూల్చె॥ ౪౩॥

సీ॥ హఠమ్మఁడా! యని భూతలాధీశుండు సీతతో నడలి నిశ్చేష్టుఁ
 డయ్యె॥ నలవిభీషణుఁడును హనుమంతుఁడును బాష్పనివహనిర్గతరక్త
 నేతులైరి॥ చిక్కిన దానవ సేనలన్నియు మిన్నుపగుల నార్చిరి మేటిమ
 గలరీతి॥ నింక నెవ్వఁడు దన్ను నెదురునోయని శతకఁతుఁ డుండెను ర
 ణోత్కఁతుఁడగుచు॥ నంతశత్రుఁఘ్నుఁ డంతకాలాగ్నివోలె॥ మలసి త
 నకన్నుగవఁబెనుమంటలెగయ॥ మెఱసి చిచ్చులవానలు గురిసికొనుచు॥
 సరభసంబున కానవేశ్వరునిఁగదిసె॥ ౪౪॥

చ॥ కదిసినవానియుగ్రమును గర్వము ముబ్బును శౌర్యధైర్యముల్॥
 కదనమహోత్సవంబును వికాసము హాసమఁ జూచి, దానవుం॥ డ
 దనమహాగ్నికల్పవిశిఖా వళిఁజూపములందుఁబూని, యాత్రిదశులుతల్లడి
 న్ననతితీవ్రతనేసె రఘూద్వహనుజున్॥ ౪౫॥

ఉ॥ ఏసిన యమ్ములందునియనేసి, ధనుర్గుణటంక్రియల్ మహోల్లా
 సతనిండ, సంగరవిలాసమునన్ రిపుమీఁదనుగుఁడై॥ భాసురసాయకా
 ల్లి బహుభంగులనేసి, శతాస్య నందుచే॥ వాసిగఁ జిక్కుపాటు లొద
 వంగఁ బెనంగఁ బురారికైవడిన్॥ ౪౬॥

సీ॥ ఇట్టివేళనే తుఁగింతు నింకవీసిననిదాసి నారాయణాస్త్రమున్న
 తినిదొడిగి॥ యోరిదానవ! చూడరోరి యీశరమున లవణాసురుఁడు
 మున్ను లావుదూలె॥ పాత్రీపొమ్మోరి యీచాణంబుచే మల్లి బ్రతికి
 పోఁగలవె యేర్పడఁగ నీవు॥ ఇదితరించెడివెఱవిప్పుడే యూహింపుమని
 యార్చివ్రేసిన నవనివణఁకె॥ వారినిధులెల్లఁ బొడలివండులయ్యె॥ దిగ్గ
 జంబులు నటునిటుఁదిరిగిపడియె॥ దారుణాఁగులు భూనభోతరము

నిండె! శతగళుండును దానిపై శరములేసె॥ ౪౭॥

ఉ॥ వానిని నెల్లఁదుఁచి, సురకర్ణము లుత్సవమంద డాసి, యా
ద్దానవహోక నాయకుని దారుణభాసురమస్త కాగ్రసం । స్థానకీరీటసం
ఘములు ధాత్రిపయింబడఁద్రోచి, వెండియున్ । వాని శరాసనంబులు
రవంబులుమీఱఁగఁదుఁగిం చె నొక్కటన్॥ ౪౮॥

ఉ॥ అంతియకాని యాజలరుహాసనుఁడిచ్చినదీవెనం దదీ । యాంత
మనొందఁజేయఁదగదవ్యె; బలాఢ్యులుచేతఁబట్టినన్ । ఎంతటివాఁడు
పోరిన నదెక్కడనెక్క? ధరాతలంబుపై । నెంతయు భేదకార్యమున
నెత్తులు గూలినఁ దూలఁ గాకొగిన్॥ ౪౯॥

గీ॥ అట్లుభంజించి నా రాయణాస్త్రచుపుడు । మరలివచ్చుచు శత
కంఠమహితరథము । ఘనులు దివిజులు జయజయధ్వనులుసేయ । దగ్ధ
ముగఁజేసి పొడిహోనఁ దరలకుండె॥ ౫౦॥

గీ॥ అందుకత్యంతకపితుఁడై యసురవరుఁడు । నూఱుకరములఁ బ
టుగదల్ నూఱుపూని । యార్చివైచివ నన్నియు నతిరయమున । వచ్చి శ
తుఁగ్గుఁదాఁకె భూవరుఁడు వగవ॥ ౫౧॥

గీ॥ అట్లు సకలగదాతాడితాంగుఁడగుచుఁ । దూలివణఁకుచునెత్తు
టదొప్పదోఁగి । మెదలఁ గాలేక శల్యముల్ వదలియపుడు । రథముపైవ్రా
లే హా! రామ! రామ! యనుచు॥ ౫౨॥

గీ॥ ఇట్లు మువ్వరు తమ్ములు నిలనుగూలఁ । గొంచి రాముండు మ
ది లయకాలుగతిని । యశతాస్యునిఁ బరిమార్చ నపుడుతలఁచె । నంత
లోఁగుశుఁడసురకు నడ్డు పడియె॥ ౫౩॥

గీ॥ పడినవానియలక పాటించి, దానవ । భర్త కినిసి యెదుబాణ
ములను । బూనియేసె, వానిభూపాలతనయుండు । తొడరిచేసెనపుడు
తునియలుగను॥ ౫౪॥

ఉ॥ వెండియు నన్నిశౌచరుఁడు వింతగ నక్కఁ శుమీఁద నల్కమైఁ ।
గాండపరంపరంబులను గప్పిన నవ్యెడఁజొచ్చి, యలవుం । డండజ
వాహురీతి దనుజావలినెల్లను ద్రొంచి, భండవో । ద్దండతరాశుగంబు
అను దానవనాయకుఁగ్రచ్చెఁ జెచ్చెరన్॥ ౫౫॥

చ॥ శిశువులటంచునుంటి, ననుఁజేకొని మ్రింగఁకఁబూని వచ్చునా
ప్పశుపతియుగ్గ మో? విలయభైరవయుగ్గ మో? మృత్యుయుగ్గ మో?
యశనులయట్లు దాఁకి వివిధాస్త్రములేసిరటంచు విస్ఫుర। ద్విశిఖములే
సె, నేసిన నవిఁబొడిచేసి కుశుండు వెండియున్॥ ౫౬॥

ఉ॥ క్రీష్ణుఁడ నగ్నికల్పమగు కాండశతంబు శరాసనంబునన్। సమ్మ
దవృత్తిఁబూని, నృపచంద్రుఁడు రాముఁడు సత్యశీఁబడై యిమ్మహి
మిఁచెనేని దనుజేంద్రుని హస్తశతద్వయంబు వై। రమ్మనఁద్రుండుఁగా
కని తిరమ్ముగ నార్చుచునేసెఁ జెచ్చెరన్॥ ౫౭॥

చ॥ ధరణివడంకె, వార్షిధులు తల్లడమండె, గులాదులెల ది
గ్ధిరముగఁ బెల్లుగఁ దిరిగె, దేవతలన్ భయమంది, రెల్ల ది క్కరులు
నుమ్రొగ్గె, సంతశతకఁతుఁడు చూచి యమోఘవృత్తిమై। శరనిచయం
బులేసె నతిసాహసలీలల హుంకరింపుచున్॥ ౫౮॥

చ॥ దనుజుఁడొనర్చు బాణములు దక్షిణమందునఁద్రుంచివచ్చి, జు
వ్వన ననలంబు లోకమున నొక్కటనిండి, తదీయహస్తపంక్తిని విద
ళించెఁ, దోడనె యెదిర్చి లవుండనలాస్త్రసంఘముల్। కనలుట నేసి ర
క్తములు గఱకయుండనొనర్చె వ్రేల్కిడిన్॥ ౫౯॥

చ॥ కరములు వ్రాలినన్ దనుజకాంతుఁడు బ్రహ్మాండలంకె, దల్చి
నం। గరములు వెండియున్తోలచె గ్రక్కన, మొల్చినవెంటనే ధనుర్గు
రుఁడనమించి యుగ్రతరఘోరశరంబులు పావకార్చులే ర్పఱపుచునే
సె, నేసినను బాలురుమాఁచ్ఛలనొందిరందులన్॥ ౬౦॥

చ॥ మఱియును శబ్దభేదులగు మార్గణసంఘములం 'దదీయ పీ'
వరభుజయుగ్గ మేయ నిరువంకలగాడి, మహాద్భుతంబుగా! నరవరుఁ
డున్ మనఁబున ఘనంబుగఁ గంపిలుచుండ, దేవతల్ హారహారయంచుఁ
ఱుడ విగతాయువులన్ వెసఁజేసెనుగ్రతన్॥ ౬౧॥

మ॥ తనపుత్రుల్ తనతమ్ములున్ దనుజుచే ధాత్రిస్థలింగూలినం। దన
నేత్రంబుల నశ్రువుల్చెదరఁ, జిత్తంబందులన్మండుచున్ । ఘనతన్ వా
యబుమీఁదనెక్కి, తనవెనకన్ సీత శోభిల్లుఁగా। దనుజాధీశుని డాసె
నెల్లసురబృందంబుల్ విలోకింపఁగన్॥ ౬౨॥

మ॥ దనుజేంద్రుండునుడాసె రాముని మహిమాద్దండప్రతాపంబు
నన్ | వనధుత్ పిండలివండులయ్యె, నచలవ్రాతంబులుం దూలెం, జా
య్యన ధాత్రీస్థలిగుంగె, దిక్కరిసముహంబుల్ వెసన్ మొగ్గె, దిగ్గ
నంబుట్టెన్ ధరనొక్క మోత, యజుండుం గాలంబులెన్నెన్ మదిన్॥ ౬౩॥

ఉ॥ రెండుపయోధులో? తలంప రెండుకులాదులొ? రెండుచిచ్చు
లో? | రెండుమదించునేనుండులొ? రెండుమృగేంద్రములో? యటంచు
నిం | ద్రుండును, రుద్రుండున్, వరసరోజభవుండును గూడి యద్భుతా
భండమనస్కులై దివిసెం గన్గొనుచుండిరి మాటిమాటికిన్॥ ౬౪॥

వ॥ ఈక్రమంబునం జూపవిద్యా గురుండగు రఘువరుండును, త్రి
లోకకంటకుండగు శతకంతుండును మహాయుద్ధసన్నద్ధులై కదిసిన మే
రునగంబునుంబోలె హనుమంతుండట్టిసమయంబునం దనవాలంబు రామ
చంద్రునిముందట నడ్డంబుగా నిలుప, నదిదనుజవరుండేయుశరంబులకు గు
ఱియనంజెలంగె; విభీషణుండును మానవ దానవ నాయకులు పెనంగు
నెడ రామునిశరంబులచే నసురరక్తంబుచెదరి క్రిందంబడకుండ నడుమ
నడుమ నాగ్నేయ వాయువ్యాస్త్రంబు లేసెదనని పావని మఱువునని
చ్చి యుద్ధసన్నద్ధుండయ్యె; అంతవిలయసమయ మహానల కీలాక రాళం
బు చాడ్చున నూటు మొగంబుల మంటలొదవ ననేక సాయకంబులు నృప
వరునిపైఁ బ్రయోగింప నవియెల్లను హనుమదాభీల విశాలవాల వజ్రప
ర్వతంబు సోకి తునియలయ్యెనంత॥ ౬౫॥

మ॥ పటుకోదండము వంచి రాముండమరుల్ భాసిల్లిదీవింపవి | స్ఫు
టనారాచములుని యార్చి యల రక్షోనాథుపై నేయ, నా | చటులా
స్త్రంబులునింగిముట్టి తగనాశ్చర్యంబుగా నాటి, యె | కటనన్నింబటు
చూర్ణ మయ్యె దనుజాంగప్రాభవం బేమొకో!॥ ౬౬॥

॥ ఒక్క దివ్యాస్త్ర మత్యుగ్ర శరాసనంబునం బూని రఘురా
ముండొనరనేయ | నదిభటునకు నైదు, హయమునకిటువది, కరికిబంధుర
గతిగలితశతము, | సారథికిన్నూటు, చక్రంబులకు వేయి, పొలుపొరు
కేతనంబునకులతు, | రథికునకటువది లక్షలునై భూమియంతయు నిండ,

నత్యంతశీఘ్ర! 'మన్నియును గూడ' దనుజేంద్రుఁడంతవేగ! నడుమనే
 త్రుంచి, కుపితుఁడైపుడమివణక! రాముపైనేయుచాణపరంపరలును!
 దక్షణంబునవాలంబు దాఁకివిటుగు॥ ౬౭॥

ఉ॥ వెండియు దానవేశ్వరుఁడు విండ్లొకనూలు కరంబులందు ను!
 ద్దండతఁబూని, సాయకశతంబు దిశల్ వణకంగనార్చియు గ్రుండయి
 రాముమీఁదఁ బురికొల్పిరయంబున నేసె, నేసినన్! దండకలోకమెల్ల వి
 విధస్థితినిండె మహాగ్నిపెల్లుగన్॥ ౬౮॥

శా॥ అక్కండంబులు కొన్ని వాయుజమహూగ్రాభీలవాలంబూ
 గిం! జక్కందాఁకిహతంబునొందె, మఱివీకంగొన్నిభూపాలకుం! బ్ర
 క్కల్వ్రయ్యఁగ దూఱిపాతె, నతివైరంబొప్పఁగాఁ గొన్ని పెం! పె
 క్కన్వచ్చివీభీషణుదగితె దేవేంద్రాదులీక్షింపఁగన్॥ ౬౯॥

శా॥ రామత్కాఠిపుండందుకున్ మర్తిమహూగ్రంబొప్పఁగాఁగరగ్రా
 శో! ద్దామాభీలశరంబులేర్చి, గుణమున్ దర్పొద్ధతిన్మీటి, సం! గ్రామం
 బందుల రాముఁడుండవలె, లేకన్ దానవుండుంటకు! న్నేమంబొప్పఁగ
 సిద్ధమొందవలె, వర్ణింపంగ రెండుండునే?॥ ౭౦॥

మ॥ అనుచున్వింటనమర్చియార్చి నిజబాహుశక్తి నుంకించిచ! య్యఁగ
 బెల్లెసినఁ, దచ్చిలీముఖము లత్యంతప్రచండాకృతిన్! దనుజాధీశుని గా
 డి, యవ్వల వినోదంబొప్ప గాఁదూఱి, వే! గనయచ్చేరువనున్న కొండ
 పగులంగాఁదాఁక నుగ్రంబుగన్॥ ౭౧॥

శా॥ అంతన్మారుతిచెంత నిల్చి, పటురోషాయత్తుండై వింటన!
 త్యంతోగ్రానలపాణముల్ దొడిగి, యాచైత్యేంద్రురక్తఁబిలం! బంతం
 బొప్పదొరుంగకుండఁబటపెన్ బ్రహ్మాదులాశ్చర్యులై! వింతఁజూడఁగన
 వ్యభీషణుఁడు హృద్యీధిన్ముదంబందుచున్॥ ౭౨॥

శా॥ దానంజేసిస్వదేహారక్తమిలమీఁదం జెందకున్నన్, హారి! ధ్వా
 నంబొప్పఁగ నట్టహాసమొదవన్ దర్పంబుమై నార్చుచున్, మానంబుల్
 చెదరంగఁదిట్టుచును, దుర్భార్గంబునన్హాపరా! ధీనా! యోరివిభీషణా!
 తునిమెదన్ దిక్కెదివీక్షింపరా॥ ౭౩॥

వ॥ అనిపెల్లార్చినమంత్రకంబుగ మహూద్యచ్ఛక్తి సంధించి, యా
ద్దనుజాధీశకులాపరాధు నిలమీదంగూల్చిరమ్మంచువై। చిన, నంతంతకు
జిచ్చులీనుకొనుచున్ శీఘ్రంబునంబోయిగ్ర। కునబంధించెవిభీషణున్ సు
రవగుల్ ఘోషింపఁగాఁజెచ్చెరన్॥ ౭౪॥

సీ॥ అదిచూచి రాఘవుండనలాస్త్రములు వైశేఁ గంటకుండగు శ
తకంతుమీద। నవిదుఁచిదానవుండైంద్రాస్త్రములువైచె నవిదుఁచి
సృష్టఁడేసె నహిశరములు। నవిదుఁచి వాయుబాణావళి దనుజుఁడే
సిన నవిదుఁచి యజ్ఞనవరుండు। నారాచతతులేసె నగుచు నద్దానవభ
ర్తకథంబెల్లభస్తముగను। విరఘుండైయంశవేటొక్క యరదమెక్కి।
పృథివివఱఁకంగ విండైకుటవెట్టఁబూను। నతనిచాపంబులును విశిఖాలి
వలన। ఖండఱఁగజేసె భండనోద్దండఁడగుచు॥ ౭౫॥

సీ॥ చాపముల్పోయినఁగోపగించి శతాస్యుఁ డులువడి మండుచు
సున్నయట్టి శూలంబు కరమునఁ జోద్యంబుగాఁబూని బ్రహ్మాండ మం
తయుఁ బగులనార్చి। కనలుచు జనవల్లభునిఁ జంపుమనియేసె, నేసినజల
నిధులెల్లనింకెఁ, గులగిరులదఁ, దికుటలు వ్రయ్యలగుచుండె, నింద్రా
దులద్భృత హృదయులైరి, యంత నదిడాసి విలయకాలాగ్నిరీతి। మం
డుచునురాఁగ నాహనుమంతుడపుడు। వాలవల్లార్చి వచ్చెడి శూలము
గ్ర। వృత్తి వెసఁబట్టి నడిమికి విఱుచుచుండె॥ ౭౬॥

సీ॥ హనుమఁతుఁడందుచే నదవదపడుచుండ, నిదిసమయమురా
మునిలనుగూల్పి। ననినొక్కగదతోడనడిచె గుప్పున దానితాఁకుసకొక్కిం
త తల్లడిల్లి। మనుజవల్లభుఁ డాత్మఁగనలుచు సర్ధచంద్రాస్త్రశతంబు శ
రాసనమున। సంధించిదేవతా సముదయంబులభక్తి యుసరనాపైఁగ
ల్లి యుండేనేని। వానిహస్తంబులునుదలల్ వసుధఁగూఱఁ। గాకయని
వైచెదైత్యుండు గళవళింప। నమరులద్భృతమంది హాహాయనంగ। ఖం
డతైకూఱఁ దలలునుగరశతములు॥ ౭౭॥

సీ॥ కూలికృష్ణుఱుదొంటి పోలిక మొలచెను గరములుఁ దలలు న
క్కజముగాఁగ। నాశతాస్యునిరక్త మవనిపైఁదొరఁగిన మొనసినూర్వు

రు శతముఖులుపుట్టి యెక్కడఁజూచిన నక్కడనటువంటి వికృతదై
 త్యులువెల్లి విరిసియుండఁ నన్నిదిక్కులఁబోర నందుకురఘురామఁ డం
 దందఁబోరుచు నడలుచుండఁ నంతహనుమంతుఁ డాశూలమవుడుద్రుం
 చిఁ సీతనెక్కడఁదగులునో శితశరమ్ము లనుచు వాలమ్ముచుట్టరాఁదిగిచి
 యుండెఁ నగుచుసురలుబృ గా మేరునగమురీతి॥ ౭౮॥

ఉ॥ రావణకుంభకర్ణుల శరంబులఁగూల్చితినంచు, చమ్ముదుఁ రాభవ
 మునంబెనంగ వెసఁ బాల్పడి, తెందుల కేగువాఁడవీ? వేవిధినైననిన్నుఁ
 దునియించి భవత్తునుమాంసఖండముల్! వావిరిమై భుజింతు, విఁకవా
 ర్థులుసొచ్చినఁ బోవనిత్తువే?॥ ౭౯॥

గీ॥ కొందఱిట్లనితిట్టుచుఁ, గొండఱిగిసాయకఁబులఁగప్పుచు, శౌ
 ర్యమహిమఁ చూడుమనుచును నెక్కడఁజూచిననుశ! తాస్యమయ మ
 య్యో నటసురలకట!యనఁగ॥ ౮౦॥

గీ॥ అవుడు నిర్విణ్ణుఁడై చాపమచటవైచిఁ చేతులాడకమిగుల నిశ్చే
 ష్టుఁడగుచుఁ నప్పిభీషణునీక్షింప నతఁడుశక్తి బద్ధుఁడైయున్నఁబవనజుఁ
 బాటఁజూచి॥ ౮౧॥

శా॥ ఏవందంబునఁగెల్చువాఁడ? నిక నేనేలాగునంద్రుంతు?నీ! నీచా
 త్తుండెచటంగనుంగొనినఁ దానేయున్నవాఁ, డేగఱిన్! భూచక్రంబున
 'నిక' నెల్లమునులంబోషింతు?నేలాగునన్! నాచేతన్మనఁగోరువారునె
 పమొందన్ హేతువయ్యంగదా॥ ౮౨॥

వ॥ అనియనేక ప్రకారంబుల విచారింప మగనవగవుఁ గనుంగొని
 సీతామహాదేవి తనయాదిమరూప మహిమాసామర్థ్యంబులపొసి, త
 నచేతనంతయు సాధ్యంబగుట సిద్ధంబుగఁడెలిసి, కరంబులు మొగిడ్చిర
 ఘుకులసుధార్ణవ సంపూర్ణి మాచంద్ర! మదీయప్రాణనాథ! రఘునాథ!
 భవన్తహిమంబునఁగొంత సేపునేను మీచేతివిల్లును బాణంబులును బూ
 నిరిపులతోడఁ బోఁడెదను; ఆఁడుదాననని యనుగ్రహంబు గేయకుండు
 ట దగదు; యిట్టిసమయంబున మీకునలయిక డీటుదనుకను దివిరివివిధ వి
 శిఖపరంపరలచేఁ జెనంగెద, నావిన్నపఁబాకర్ణింపుమని పెక్కచందం

బులఁ బాఠ్యింప రావభద్రుండును దనమనంబున నద్భుతంబు నొంది,
 మున్నుదనతోడ వసిష్ఠుండెఱింగించుటయును, జానకి తన్ను నెలవు ద
 యచేయుమని నేఁడుటయును, మొదటవిరించి గోరునెడ స్త్రీలఁదలఁప
 కుండుటయు ననేకప్రకారంబులఁ దలపోసి, దనుజుండు మడియుట సి
 ధ్ధంబని మసంబునం దోచిననలరి, బాణాసన బాణతూణీరంబులుదీవిం
 చియొసంగిన, నవ్వేళ నవ్విచులాంగియును బరఁజ్యోతి స్వరూపంబుగై
 కొని, హనుచుంతునిభుజంబుపై మిన్నుముట్ట నెలిచి, తన మహాతేజంబు
 భూనభోంత రాళంబు పరిపూర్ణంబుగా నిండ మహోద్ధండ కోదండం
 లాకొడి, సకలబ్రహ్మాండభాండంబులఁగూర్చి ల్ల గుణ టంకారంబులుగా
 వించి, తనమహామాయ నాకర్షించిననది పొడచూపిన నీవు దనుజుని ర
 క్తబిందుపరంపరలు ధరఁదొరంగక యుండ నెవ్వరికి నదృశ్యంబవై నా
 లుక యెటుచూచిన యోజనంబునేలఁ బఱపియుండుమని నియోగించిన,
 రాఘవుండాశ్చర్య మానసుండై చూచుచుండ, నమోఘబాణపరంపర
 నిఁగడించి శతముఖులనండఱ నొక్కదిక్కునకు వాయువ్యాస్త్రంబు
 లందోయుచు, మహోద్ధండ ప్రచండ భండనంబు గావించిన నద్దాన
 వ నాయకనిచయంబును దదీయతేజో విశేషంబువలనఁ జేతులాడక చూ
 చికొనుటండి రాసమయంబున॥ ౮౩॥

గీ॥ విల్లుజల్లిపించి, కరకశభల్లశతము! పూని, దేవతలెల్ల నద్భుత
 మునొండఁ బద్మజాండంబుపటపటం బగులనార్చి, మెలమిఁ దనపతివి
 నుచుండ నిట్టులనియె ॥ ౮౪॥

గీ॥ మూమూర్తులకును నేనెమూలదుంప! నగుదునేని, శ్రుతుల్
 సత్యమగునయేని, పుడమినిజశతకఁతుఁ డొక్కఁడునుదక్క! నున్నశ
 తముఖహీనమై యుండుఁగాక॥ ౮౫॥

గీ॥ అనుచు వైచిన నందఱ నాక్షణంబు నీటుగావింప, మాయమై
 పోరుమాని! చనిరి, వెండియు దానవచక్రవర్తి, సీతపైనేసె నుద్దండశిత
 శరములు॥ ౮౬॥

గీ॥ ఇవ్విధంబునఁదనరక్త మిళనుదొరఁగి, యుండుఁబుట్టినశతముఖు

లఱఁగ,నందు! వలననిదిమాయగాఁబోలు, వనితయైన! నిట్టితఱఁగునఁ
బోదురే బెట్టిదముగ? || ౮౭ ||

గీ|| అనుచుఁగ్రమ్మఱజానకి నరయుచుండ! విష్ణుఁడును, బ్రహ్మయు
ను, నలవిశ్వపతియు, విలయపావకుఁడును, మహావిధియుఁగానఁ బ
డిననదిదూచి మది భయపడియెనసుర || ౮౮ ||

ఉ|| రామునిపేరి బాణముల రాక్షస నాయకు మీఁద నార్చియూ!
రామచేలంగివైచిన, నరాతిభయంకరమై కణంకతో! వేషఱుఁ బోయి
దానవుని విండ్లొగిఁద్రుంచి, కిరీటపంక్తులన్! భీషము మీఱదుల్చి, సరి
పెట్టెఁడదీయ శరీర తేజమున్ || ౮౯ ||

ఉ|| ఎచ్చటఁజూడనచ్చటనె యెమ్మినిమృత్యువుఁ బోలి, సీతదా! మ
చ్చర మొప్పనిల్చితను మార్గణపంక్తుల నొంపఁబూనఁదా! నచ్చెరువంది,
యాహారిహారాదులకైన వశంబు గాదుగాఁ జెచ్చెర నిమ్మహామహిమ
చేఁ దనకున్ మరణంబు చొప్పడున్ || ౯౦ ||

చ|| అనుచురథంబుపైనిలువ, నద్దనుజాధిపుమీఁద నలకపై! ననల
శిలీముఖంబులు సహస్రశతంబులువైచె, వైచినన్! దనుబాఁడు సొమ్మసిల్లి
యరదంబునమూర్చిలి వ్రాలె, వ్రాలినన్! గనుఁగొనిసూతుఁడున్ రథము
గ్రక్కునఁదోలె రణంబు పాయఁగన్ || ౯౧ ||

సీ|| పుష్పంబులఱచేతఁ బూననేరనిజెలి యిమహారంపరఁబూన నె
ట్లునేర్యె? జిల్కపల్కులకు బిట్టుల్కుకోమలి యిలయెల్లభీతిలనార్వ
నెట్లునేర్యె? నేఁదకకనన్యల నీక్షంపనేరని యితింసేనలఁ గూల్ప నె
ట్లునేర్యె? వినవిననడువంగ నసియాడుకొమ్మ నేఁడెడసి యుద్ధము సే
యనెట్లునేర్యె? ననుచురాఘవుఁ డద్భుతహర్షవార్షి! నోలలాడుచు,
హనుమంతువాలమహిమ! వినుతిసేయుచు, నాతనివీపుమీఁద! నుండె
జానకిపైఁ బ్రేమనిండుకొనఁగన్ || ౯౨ ||

ఉ|| అంతటదానవుండును రయంబున మూర్ఛయుఁడెఱి, సారథిన్!
వింతఁగఁజూచియోరి! పరవీరులునవ్వ రథంబుఁడెత్తురే? యెంతటివా
రలైనఁ బరమేష్ఠియొసంగిన యవ్వరంబుచే! నింతయునజ్ఞానంకఁ గలరే?
మహిఁగూలుదురింతె కాకొగిన్ || ౯౩ ||

చ॥ అనవినిసూతుడిట్లనియె నకట! నాధుండు దండలేనిచో! ఘనవిశిఖంబులన్ మనలగ్రకున శల్భములుచ్చిపాజుగాఁ | గనలుచు నేయుజానకినిగాంచి సురల్ వినుతింప, నట్టిచో! దనుజకులాధినాయక! రథంబుమఱల్పకయుంట ధర్మక్షే! ౯౦॥

వ॥ అదియునుంగాక॥ ౯౧॥

చ॥ వెఱచినయట్టివేళ, మఱివితగఁ గైదువు చక్కఁ బూనఁగా | మఱచినయట్టివేళఁ, బలుమాటునరాతికి వెన్నుఁజూపుచుం | బఱచినయట్టివేళ, నగుబాటుఘటింపఁగఁ జేరిపూరిదాఁ | గఱచినవేళలందు నెడగల్గరథంబు మఱల్పుటొప్పగున్॥ ౯౨॥

చ॥ అనుడుతదీయనీతివచనాలికి నుత్సవమంది, వానికిన్ | ఘనతననే కవస్తువులు గ్రక్కనచక్కవనిచ్చి, నేటికా | జనకజతోడఁబోరుటకు శక్యముగా, దటుగానరేపున | య్యననరుడెంచి గాముని శరావళిచే నణగింతువేగనన్॥ ౯౩॥

ఉ॥ భోరునఁ బోవనిమ్ము మనభూరిరథంబు గృహంబు చేరఁగా, | నారఘురాముదేవి వినుమల్లదె చంపఁగఁ బూనివచ్చె, నా | క్రూరశలీముఖంబు లలకోపలిపైఁబని సేయ, వెట్లుగాఁ | గారణమున్నదో? యనుచుఁ గుందుచునేగె శతాస్యుఁడింటికిన్॥ ౯౪॥

శా॥ ఆరీతిన్ శతకంధరుండు దనగేహంబొప్పుగాఁ జేరి, యా | కారంబెల్లనుజూచిభీతి నతిదుఃఖప్రాప్తుఁడై మీటి, సాం | పారన్ జానకి వృత్త్యువైదగు మహోగ్రాగ్నేయ బాణంబులన్ | వైరంబొప్పఁగ వైచేనోయనుచు గర్వంబెల్లఁ దూలెన్ వెసన్॥ ౯౫॥

వ॥ మఱియు ననేకమార్గంబుల జానకి దివ్యతేజోమహిమంబును, శరంబులవేగంబును, బాణసంధానచాతుర్యంబును, ఉపసంహార చమత్కృతియును నుగ్గడింపుచు, నెక్కడఁగనుఁగొన్న నక్కడఁబరఁజ్యోతిస్వరూపంబగు సీత గనఁబడిన భీతిల్లుచుఁ, దనకు నింకమరణంబుసిద్ధంబని నిశ్చయింపుచు నెజ్జపయింబొరలుచుండు తనయుని విలోకించి తల్లియగు చిత్రీగంధి డగ్గటి, తనకరంబునఁదద్దా త్రింబునివిడి, రక్తప్లుత ని

మోన్నతంబులై యపరిమితశరంబులునాటి యందువిఠిగయున్నఁగ
 మంగొని విలపించియిట్లనియె; అయ్యా! నెయ్యంబున నేఁబలుకువచనం
 బులు వీనులంజోరనియ్యక యింతచేసికొంటివి; ఆయమ్మయెక్కడనలు
 గునక్కడ నిర్తూలంబగు; ఎక్కడఁగరుణించిననక్కడఁగ శ్యాణపరంప
 రాభివృద్ధియగు; అప్పురంజ్యోతిమాయకు బ్రహ్మారుద్రేంద్రులలోనెకా
 ని వెలియై ప్రకాశింపనేరరు; భూనభ శ్చైలసముద్రాద్యపారస్థావరం
 బులును, మృగాండజోరగ పిపీలికాద్యసంఖ్యజంగమంబులునుగలుగుబ్ర
 హ్మాండంబులు నూఱుకోట్లు పుట్టుచుగిట్టుచు నమ్మహాశక్తియందు నటిం
 చు; ఆదనుధ్యవిలయంబులు నమ్మహామహిమంబునకుఁ గనఁబడవు; సీహ
 మొదట విరించి పురుషులచేఁజూపులేకుండ వరంబులొసంగునపుడు దే
 వతలుగినిసి యిట్టివరంబులొసంగిన నద్దానవుండు లోకంబులబాధపె
 ట్టు, నింతవత్సలత నీకుందగదనిదూఱిన నతండులజ్జించి శతముఱుండు
 పురుషులందడలెకాని తరుణులందలంఁక, డటుగాన మిమ్మును గోచా
 హ్మాణుల నెప్పుడుచెనంకు నప్పుడే జానకీదేవి తనతొంటిదివ్యరూపంబున
 వధించు, నిందులకు సందియంబు లేదనిపలికె; అదిగావునసీతయుఁ జిద్రూ
 పంబగు మాయగాని సామాన్యకన్యక గాదు; ఎట్టిచందంబున నమ్మగువ
 చేభవన్నాశంబుసత్యంబు; ఇటమమ్మును, పుత్రమిత్ర కళత్రములను మ
 నుపంజూచెదవేని, సీతారాములకు శరణుచొచ్చి తల్లిదండ్రులు మీరు,
 మీరుదప్పమాకునితరులులేరు రక్షింపుమనిపలికి, సకలభోగంబులందేలు
 చు బ్రతుకుమని పెక్కుచందంబులంబలికిన నప్పలుకులు ములుకుల చం
 దంబునఁ గర్ణరంధ్రంబులుసోఁకిననులికిపడి తల్లితో నిట్లనియె॥ ౧౦౦॥

సీ॥ ఏనల్లిచూచిన నినుఁడు బెట్టిదముగాఁబూని యెండలుగాయఁ
 బొదలవెఱచు! వలసినప్పుడెకాని మలసియెచ్చటనైనఁ జెలరేఁగి యన
 లంబు మెలఁగ వెఱచు! నామభృత్యులరీతి నాకులందఱుఁ గనుసన్నలఁబ
 నులెల్లఁ జరుపుచుండు! రఖిలజీవులనేర్చు యముఁడు నాముందఱఁ గో
 లకాఁడైయుండు వేళయెఱిఁగి! వృత్యువునకేను మృత్యువై మెఱయు
 చుండు! మఱియు నాయందుఁగల మహామహిమశీవున | కైనఁ జొప్ప
 డ దట్టి నరాధముఁడు! నతివయును గెల్వఁగలరె? యేనఱఁతుఁగాక॥

గీ॥ రేపుచని శాశ్రవుల నెల్ల నేపుమాపి వత్తుఁగా కొండువార్తలు
వలవదుదుగు మియటంచును దనతల్లినింటికనిచి నెలఁతయునుదాను
నారేయి నిద్రచెందె॥ ౧౦౨॥

సీ॥ అక్కడ రఘురామఁ డనుజులఁ దనయులు సొరిదిఁ గూలినఁ
బూచి ణోకమంది యేమనిచననేర్తు నింటికి? వీరల నెచ్చోటఁబాడఁగం
దు నెప్పటట్లు? కుశుఁడెన్నటికినన్నుఁ గొమరొప్పవీక్షించి వేడుకఁబ్ర
తిభాషలాడుచుండు? లవుఁడెన్నటికిఁగల్గు లక్షణవఁతుండు బాలుఁడు
నామీఁదఁ బ్రాణపదము? అనుచునొఱలంగ, సీత నాయకునిఁ బూచి
యేడసోదరు? లధికులకేడసుతులు? రణగతులుమాని యిట్లొఱలంగఁద
గునె? అనఘ! సంసారములు మాయలనఁగ వినవె?॥ ౧౦౩॥

సీ॥ అనుచుఁ దానును రామఁడాహనుమంతుండు నవ్విభీషణుకడ
కరిగియతఁడు మమునమ్మివచ్చి యిమ్మాడ్కిని బద్ధుఁడై యున్నాఁడు
రక్షింపకున్నదోష మని, శక్తి శరమున నలుకమై ఖండించి మొనసీయా
తఁడుచెందు మూర్ఖుఁడెలుపఁ దెలిపిన నతఁడును ధీరాత్ముఁడై లేచి
వారికోమలపదవారిజములఁ బడిన దీవించి, యతనితో బవరభూమి
చూడవలెనని దివెలొగ్గి సొరిదిఁబూని కపులఁజూచుచు నంతంతఁ గ
దలుచుండఁ బరఁగ భల్లూకపతి గానఁబడియె నచట॥ ౧౦౪॥

సీ॥ ఆతనిదాసి రామానుమతంబునఁ బవనజుఁ డల్లనఁ బలుకరిం
చె జాంబవంతుడ! నన్ను సరవిమై నెఱుఁగుదే? యోవుదేలేచిరానా
క్కడెసకు? నావిని మారుతనందనుండీతఁడు గాఁబోలునని ధృతికలి
గితెలిసి హనుమంత! రమ్మ రామావనీనాథుండు బరిణామమునఁ దన
భామతోడ నున్నవాఁడె? విభీషణుఁ డున్నవాఁడె? బ్రతికియున్నాఁ
డె పవనజ! భానుసుతుఁడు? పరమబంధుండవగు నీవు పలుకరించి న
పుడెబ్రతికితి నీకృపఁ గపివరేణ్య!॥ ౧౦౫॥

సీ॥ కన్నులశరములు గాడి యొక్కింతయుఁ దెఱవశక్యముగాదు,
తెలివిపడదు వీనులువిన రావు, వివశత్వమొదవెడు దేహంబు మరణ
సందేహమునను, లోలమై పలుక నాలుక రాదు, నోటనుడడిలేదు, లే

చినంబడుదుమరలఁ గావున, శరములు గాడియున్నవిమేన నన్నియుఁ
దివియుమాయన్న! యనిన! రాముఁడన్నియుఁదీసి కరంబులందు! దేహా
మెల్లనునివిరి చింతింపనేల? నేనురాముఁడనన, లేచినృపునిపాద! వన
జములమీఁద నందందవ్రాలితెలిసె॥ ౧౦౬॥

వ॥ మఱియుంబరికింపుచుఁ జనియెడు సమయంబున॥ ౧౦౭॥

సీ॥ కొండలవలెనేలఁ గూలినమదగజ ఘనకదంబములు మేఘములు
గాఁగ! మోఁకాలిబంటితో నేకమైయాడాడఁ గనుపట్టుమెదడు పం
కంబుగాఁగ! నలుగులతాఁకున నిలఁబడు మాంసఖండములు దామింద్ర
గోపములుగాఁగ! బలువిడినెడనెడఁ బాతెడిరక్తంబు లంబుష్టుశ్రవ
హంబుగాఁగ! వాహినులగుంపు శరములవానగాఁగ! మొనలహుంకృ
తులవి యుఱుములునుగాఁగ! వర్షకాలంబుచాడ్పున వారికన్ను! గవల
కునుదోఁచె నప్పుడక్క-జముగాను॥ ౧౦౮॥

ఉ॥ అంతటఁ దెల్లవాతె, విలయాంతకు కైవడి నాశతాస్యుఁడ!
శ్యంతపరాక్రమంబున మహాగ్రహుఁడౌచు రథంబుమీదని! శ్చింతగ నె
క్కి, బాణములుచేకొని, దుశ్యకునంబులట్టిచో! నంతకునంతకుం బొడ
మనందుకులోఁగక వచ్చెఁజెచ్చెరన్॥ ౧౦౯॥

ఉ॥ సీతయువిల్లునమ్ములును జేకొనిరాఘవు నాజ్ఞఁబూని,విఁ ఖ్యా
తపరాక్రమంబున మహాహవదీక్ష వహించి,యామరు! జ్ఞాతుభుజంబు
లన్నిలిచె; జానకిచెంతను రామచంద్రుడుం! బ్రీతిదలిర్ప నుండెను, విభీ
షణుఁడుంజనె వారిపొంతకున్॥ ౧౧౦॥

చ॥ ఆపుడుసమస్తలోకములు నచ్చెరువండెఁ, గృశించెదానవుం,
డపుడుపయోనిధుల్ గలఁగె, నప్పుడు పర్వతముల్ చలించె,నా! రపమ
నిమృత్యువచ్చటఁ బరామరిసింపుచు నుండె, బ్రహ్మాయుం! గుపిత మన
స్కుఁడయ్యె నదిగో!విలయంబని మాటిమాటికిన్॥ ౧౧౧॥

ఉ॥ సర్వ సుపర్వులున్, సకల చారణులున్, వరకెన్నరేంద్రగం! ధ
ర్వులు, సిద్ధసాధ్యులు ముదంబున సభ్రము నుండి వారిదో! ర్గర్వము,
బాణనైపుణియు, గాఢతరప్రతిభాషలున్, దయా! ఖర్వమనస్కులైని
లిచి కన్గొనుచుండిరి యద్భుతంబుగన్॥ ౧౧౨॥

ఉ॥ జానకి వారిజూచి దనుజప్రభుఁడ్రుంపఁడ్రుణంబునాకు, ని
ద్దానవనాధుతోడ వివిధస్థితిఁబోరఁగఁ జూడఁగోరిఖి స్థానమునన్నిలిం
పులు విశాలతనల్లదె యున్నవారు, నేఁది బూనితదీయ చిత్తములు పొం
గఁగఁబోఁడెదఁ జిత్రవైఖరిన్॥ ౧౧౩॥

చ॥ అనిశరసంఘమేయ, దనుజాధిపుఁడన్ని శిలీముఖంబులం దుని
యఁగనేసి, వాయుజుని దుష్టతరాగ్రహ వృత్తిఁజూచి, యీ వనచరఁ
జంపినన్ మనుజు వల్లభుఁడున్ సతియున్నశింతురొ య్యననిజమంచు ని
ఘరమహాస్త్రములేర్చి శరాసనంబునన్॥ ౧౧౪॥

ఉ॥ ఇగ్గతిబాణముల్ దొడిగి యెమ్మెదలిగ్వుఁగ నార్చుచున్, సుధా
భుగ్గణమెల్లనద్భుతము నొందుచుఁజూడఁగ నేసె, నేసినన్ దిగ్గున సీశ
చూచి నతితీవ్రశరంబుల వానినెల్లఁదా నగ్గులమైనకోపమున నల్లనఁడె
వ్వఁగనేసెనుగ్రతన్॥ ౧౧౫॥

ఉ॥ అందులకున్ మహాద్భుతము నందుచు శాత శిలీముఖంబులం
గ్రిందుకొనంగజానకిని గ్రక్కుననేసిన, నెల్లదేవతా బృందము లుత్స
హింప నతిభీషణబాణ పరంపరంబుచే ముఁదుగఁదుగ్రించె దచ్చర స
మూహములన్ రఘురాముఁడుబ్బఁగన్॥ ౧౧౬॥

చ॥ అవియునుగాక ఘోరవిశిఖావళి వింటనచర్చి యార్చి పేర్చి,
వికృతదైత్యనాయకు కిరీటములుంబటుచాపముల్ కడున్ భువిఁబడనే
సి, చండతరభోగి శరంబుల వానితేజము గ్రవిధినణంగఁ జేసెనతిగా
ధతర ప్రతిశౌర్యకోపయై॥ ౧౧౭॥

ఉ॥ చాపములుంగిరీటములఁ జాలశరీర విశాల తేజమున్, ఏపును
బోయినన్, రఘుకులేంద్రుని దేవిపయిన్ మహాహవా టోపక దాచయం
బునుగడున్ వడిఱువ్విన, నగ్గుదాళిను ద్విపితసాయకంబుల ధృతిం బొడి
చేసె సురల్ నుతింపఁగన్॥ ౧౧౮॥

వ॥ వాటియు దర్పంబున॥ ౧౧౯॥

ఉ॥ అంతటిలోనసీత విలయానలకీలయపోతెనాత్మలో, నెంతయు
గోషమెత్తి, దనుజేంద్రు శిరంబులు గూలుఁగావుతన్ వింతగ నంచునే

సె నొకవిష్ణుశరంబున, నేయనెల్లరా | ప్లాంతములందుఁ బిక్కటిలన
గ్నిపరంపర లీనుచున్వడిన్ || ౧౨౦ ||

చ|| చనిశతకంధరుండలలు చయ్యనఁద్రుంచి, తదీయ హస్తముల్ |
తునియలుచేసివచ్చె, నటుతోడనె శచ్చిరముల్కరంబుబున్ | ఘనతరలీల
మొల్చె, నవిగాంచిధరాసుత వెండియున్రయం | బునబడఁనేసె, నప్ప
టికిభోరునమొల్చెను మస్తహస్తముల్ || ౧౨౧ ||

ఉ|| ఎప్పుడు విల్లుబూనునొకొ? యెప్పుడు నిక్కుచు నెక్కు పెట్టు
నో? | ఎప్పుడు తూణమందునొకొ? యెప్పుడు బాణము లేర్పరించునో |
యెప్పుడు పూనునోశిరము? లెప్పుడు ద్రుంచునో? యెప్పుడాతలల్ | ను
ప్పునమొప్పునో? యనుచుగోరి సురల్గనుచుండి రద్దివిన్ || ౧౨౨ ||

క|| నక్తంచరలోకేంద్రుని | రక్తమునిలమీఁదటను దొరంగక యుం
డన్ | యుక్తమగు నపుడుమాయా | శక్తివెసం ద్రావుచుండెఁ జయ్యన
నడుచున్ || ౧౨౩ ||

క|| ఇవ్విధమునఁబో రాడఁగ | నవ్విమలశరీరి జనకజాత్యజఁబూడన్ |
మవ్వముగనబాఁడు, రుద్రుఁడు | నవ్వుచు డివినుండిరపుడు రమణులతో
డన్ || ౧౨౪ ||

ఉ|| అప్పటికిన్ ధరాసుత రయంబున దానవనాథ మస్తముల్ |
గుప్పునఁగూలనేసె, నవిగొబ్బిన వెండియు మొల్చె, మొల్చినఁ | దప్పక
మల్లఁ దాఁ దునిమె, దాకొనిక్రమ్మఱమొల్చె, దామఱిం | జప్పుడుగాక
యుండ శితసాయక ధాటినిఁ గూల్చెఁజెచ్చెరన్ || ౧౨౫ ||

ఉ|| ఖండలుసేయగా, మొలవఁగాఁ, దలకాయలు తండ తండమై |
కొండలరీతిఁ బ్రోవులయికోరిమఱిన్ దివిసోకియిమ్మహీ | మండల మెల్ల
నిండిన, రమామణిజానకి చూచియద్భుతా | ఖండవిచారయై, యప్పుడు
కాండములేయకమాని యాత్మలోన్ || ౧౨౬ ||

చ|| శిరములుద్రుంచివేసరితిఁ జేకొని చండత రాస్త్రకోటిచేఁ, | గ
రములుద్రుంచివేసరితి కాండములున్ సరిపోయె, దానవే | శ్వరుఁ డిలఁ
గూలుటల్ మఱొక జాడలుచొప్పడ వేమిచోద్యమో? | వరముల సత్వ
మొకొ? గెలువన్వశమేమియుఁ గాదికెట్లొకో? || ౧౨౭ ||

చ॥ అని దనుజేంద్రుడేసెడి శరావళికిన్ హనుమంతువాల మొయ్యన సరికట్టుచేసి, మనుజుధివు రాముని బల్కరింపుచుం దనమహిమంబు దివ్యులు ముదంబున సన్నుతిసేయుచుండఁగా మనమునఁజింత నొందఁగ రమామణి సీతను గాంచి యాడకున్॥ ౧౨౮॥

ఉ॥ హారవ రాహి రాజ తుహినాచల తారక శైలమల్లికా । శార దనీరదస్ఫురితచందనకుందనిభప్రభాంగుఁ, డా । నారదసంయమీంద్రుఁడు మనంబునఁబొంగుచు సీతపాలికిన్ । ధీరదయార్ద్రవృత్తిఁ జనుడెంచె రఘూద్వహుఁడుత్సహింపఁగన్॥ ౧౨౯॥

ఉ॥ సీతకు, లోకమాతకు, విశేషదయారస పోషితాశీత । వ్రాతకు, ధీసమేతకు, శివస్తవపూతగుణౌఘశౌర్యవి । భ్యాతకు, వీతభీతకు, మహాఘనుభాపరిభూతఖండ భ । ద్యోతకును న్నమసకరణమొయ్యనఁ జేయుచుడాసె, డాసినన్॥ ౧౩౦॥

ఉ॥ రాముఁడు నమ్మనీంద్రునకు రాజితబుద్ధి నమస్కరించి, మీరేమికతంబునిచ్చటికి నెచ్చగుచచ్చిక నేగుడెంచి? రు । ద్దామపరాక్రమంబొనవ దైత్యుఁడు పోరఁగఁజొచ్చె, ఘోరసం । గ్రామముమించె, నిల్వనెడగల్గదు, యేగుటు చెప్పు మొప్పుగన్॥ ౧౩౧॥

చ॥ అనివిని మాని గోప్యముగ నారఘురామునితోడ డాసి యిట్లనునకటా! శతాస్యుని శరావళిచే నని నెంతపోరినం దనరఁగనేలఁ గూలునె? వృధాశ్రమమింతియెకాక, వీనిగొ । బ్బునఁదునియింపఁగా నుపమ భోరునఁ జెప్పెదఁజిత్తు గింపుమా॥ ౧౩౨॥

గీ॥ వీనినాభినిజుట్టు రాఁబూని, యల వి । శల్యసంజీవకరణ లతుల్యముగను । గలిగయున్నవి, తద్వస్తుఘనతఁజేసి । తలలుఁ గరములుఁచె గియును మొలవఁదొడఁగె॥ ౧౩౩॥

గీ॥ బలిమినటుగాన నాగ్నేయచాణమేసి । తత్తదుగ్రోషధులనెల్ల దగ్ధములుగఁ । జేసి, బ్రహ్మాస్త్రముననొండె, వాసిగల్గు । శక్తి చేనొండె దైత్యుని సంహరింపు॥ ౧౩౪॥

గీ॥ నెలఁత పోరంగనుండుట నెపమటంచుఁ । దలఁపకుము, సీతచేఁ

గాని దైత్యుడణగఁగఁ దిట్టిగోప్యంబుజానకి కెఱుగఁ జెపుము! భామ
చేఁ గూల మున్నుశాపంబుగలదు॥ ౧౩౫॥

సీ॥ అది యెటువలెనన్న నతిశీఘ్రవృత్తిమై నెఱిఁగింతువినుము మ
హీతలేశ! తనప్రభానులు గొల్వదైత్యేంద్రుడఖిలదిక్కులుగెల్వ నరి
గ నుక్కునను దొల్లి! యరిగినమస్తా మరాదుల సుక్రించి మరలివ
చ్చుచుఁగణ్యమానివనముఁ జొచ్చికలంచుచో శోధించి, యమ్మునికూరి
మిపట్టనిఁ గోరిచూచి! పొలఁతిచక్కదనమున కద్భుతమునొంది! మద
నచలితాంగుడై తాను మదినిఁగలఁగి! యంతకంటకు విభ్రమాయత్తుఁ
డగుచుఁ జెలఁగి విమలాంగియనుదానిఁజేరి పలికె॥ ౧౩౬॥

సీ॥ వనటనొందఁగనేల వరసౌధములఁగల్గుతూఁగుటుయ్యలందు
దూఁగరాదె? కందమూలములేల కడు ఘృతప్లతముగా మించుదేరఁ
గ భుజియించరాదె? నారచీరెలివేల సారమాణిక్యంపుఁ బట్టుపుట్టు
బులు గట్టరాదె? నేలవ్రాలఁగనేల పూలపాన్పులపయి లీలనాతోఁ
బవ్వలింపరాదె? యేల ననుఁ బూడ? వీవనంబేల? యిట్టి జోలెకాఁ
డైన తిరిపపు జోగియేల? యఖిలలోకంబులకుఁ బతివైననన్నుఁ గదిసి
వర్తింపఁ జెల్లదే? కమలనయన!॥ ౧౩౭॥

సీ॥ అననిని విమలాంగి యడలుచు, నోరిచైత్యాధమ! యిట్టివాక్య
ములుచగునె? పరసతీజనములఁ బరధనంబులకుఁ దానాశించువానికి
నాయువణఁగు, గురుధర్మసోనియై నరకంబుసిద్ధించుఁ, జేసినపుణ్య
ముల్ చెడుఁ, దలంప! మాతండ్రికణ్వుఁ డీమాటలువినెనేని కదిసిటుభ
స్కంబుగాశపించు! నోరి! కావరమునఁ బరనారిఁజెనకి! మడిసిపోయి
న కుజనులమాటవినవె? పొమ్ముపొమ్మింటి కిందు హతమ్ముగాక! తరుణి
తోనేల యిట్టిమదంబు కుమతి!॥ ౧౩౮॥

వ॥ అని మఱియుం జతురోపాయంబుల ధర్మంబు దెలిపియు, మ
ర్తంబుగలంచియు, వెఱపించియు, పాటగాదనియుంజెప్పి యతనితమ
కంబునకు భయంబంది నలుదిక్కులు బరికింపుచునుండ నుద్దండుండగు
శతముఖుండుగదిసి, సకలైశ్వర్యహీనుండగు నొక్క పేదతనసిం జెప్పి

వెఱపించినం దలంకుదునే? యని మదనకదనమునకు నొదవిన తహత హాన్ బలిమిమైఁ బైఁబడిపెనంగి, శతముఖంబులఁ జుంబనంబులు గావించి యత్యంత ప్రయాసంబుగాఁ గూడిన, నదిసద్యోగర్భయై బాలకుంగని యమ్మహాదనుజుని దేహాంబు తనపయింబడుటంజేసి తద్భరంబున శరీరంబువిడిచె; తదనంతరం బాకణ్వుండును సమిధల నిమిత్తంబున నరణ్యంబునకుఁ జనినవాఁడై తనపట్టియొంటినున్నదని రయంబునవచ్చి, యచ్చోట విహారింపుచున్న శతముఖునింగని భయఁబునొంది పర్ణశాలకరుదెంచి, అందుశిశువావురని యొఱులంగనుంగొని, యవ్వల శవంబై పడియున్న కన్య నవలొకించి శోకింపుచు దనతపోమహత్వంబున నంతయుండెలిసి, కోపంబున శతకంఠునింజేరి, ఓరీ! యిట్లు దుర్మదంబున నరుదెంచి నాపెంపుడుకూఁతు నితైఱంగున మానభంగంబు గావించి, ప్రాణంబులుం గొనియున్నవాఁడవు గాననింతిచేసిట్లు నీతలలు తునియైతైమరణంబు నొండఁ గలవని శపించె; అంతశతముఖుండు నేడచేడియలని తనపురంబునకరిగె: అదియునుంగాక పరమేష్ఠినిశరంబులు వేఁడునప్పుడు స్త్రీలచేతఁ జూపులేకుండ నడుగఁడయ్యె; ఇప్పుడు తచ్చాపం బనుకూలంబయ్యెఁ గావున నాదిపరంజ్యోతియగు జానకిచే నవశ్యంబునుగూలు; ఆలంబునకు నీదేవిం బురిగొల్పుమని హితోపదేశంబు చేసియంతర్ధానంబునొందె; రామచంద్రుండును బరమాశ్చర్యచిత్తుండై నీతకుఁ దద్వృత్తాంతంబంతయు నెఱింగించి, యింక జాగు సేయక దనుజునిఁబరిమార్చుమని పురికొల్పిననలరి, భేరీమృదంగ తూర్యాది నానావిధంబులగు వాద్యంబులు వినోదంబులుగా నఖిలభువనంబులును నిండ నుద్దంఱు ప్రచండ భుజాదండంబునఁ గోదండఁబంది, యనలకల్ప కాండపరంపర లేర్చి, హయంబులఁగూల్చి, సారథినివ్రాల్చి, కేతనంబులు పొడిచేసి, చక్రంబులు విక్రమంబునఖండించి, పలకలలు కమై వ్రక్కలుగావించిమఱియును॥ ౧౩౯॥

చ॥ బలువిడిఁ గర్కశక్రీకచ భల్లశతంబరివోసి, వానిచే తులఁ దలలున్ ధరాస్థలిని దోడనెగూల్చి, శరీకమెల్ల వ్రాక్కలుగనొనర్చియొర్చినను, గర్వముదూలినశంబుగాక చరి చలముననున్నఁ గాంచి, యుల

జానకి యుగ్రత మిన్ను ముట్టుచున్ || ౧౪౦ ||

మ॥ అనలాస్త్రంబరివోసి యేసె, నదిహాహాకార మొప్పంగఁజి
య్యనజీవంబులు సంహరింపుచు మహాశ్చర్యంబు గా వానినా భీతిఁ దా
ముండు మహాకాషధీలతలు నాభీలంబుగాఁ గాల్చి గొల్చున భస్తంబు
గఁ జేసివచ్చెను సురల్ భూషింపఁగాఁ జెచ్చెరన్ || ౧౪౧ ||

శా॥ బ్రహ్మాస్త్రంబరివోసి దిక్కటములభ్రంబున్ వెసన్నిండఁగన్,
బ్రహ్మాండంబువణంక, నద్రులుచలింపం, గావిరుల్ మీఱ, నా బ్రహ్మాం
ద్రాదులు దల్లడిల్ల, శివుఁ డోపంజాలవంచుం బరబ్రహ్మాంబున్ వినుతిం
ప, సీత బలశుంభద్వృత్తిమైనార్చుచున్ || ౧౪౨ ||

గీ॥ ఆవనిపైనే వతివ్రతవైతినేని, యరయ రాముండు ధర్మాత్ముఁ
డయ్యెనేని, వేదములు సత్యమగునేని, వీఁడునిమ్మ హాస్త్రమున దగ్గుండ
గుఁగాకయనుచు నేసె || ౧౪౩ ||

గీ॥ అప్పుడాదివ్యసాయక మతిరయమునఁ జిచ్చులీనుచఁజని, వా
నిచేతులెల్ల ద్రుంచి, యొకతల చిక్కఁదుండుడుకు మెఱసి కడమతలలె
ల్ల దృణలీలఁ బుడమిఁగూల్చె || ౧౪౪ ||

చ॥ మఱియును శక్తివైవ నదిమండుచుశీఘ్రతనేగి, దేహామ బ్బు
రముగఁజించి, యున్నతల భోరునఁ గూల్చినఁద్రుంగి, యమ్మహా సుర
వరుఁ డుగ్రవజ్రమునఁ జోద్యముగాఁబడుకొండవోలె ని ద్ధరఁబడె, ద
ద్భరంబునకుఁ దల్లడమందె ఘణింద్రుఁడత్తఱిన్ || ౧౪౫ ||

సీ॥ అప్పుడుగురియించి రమరులుకుసుమంబు, లప్పుడువిమలంబుల
య్యెదిశలు, నప్పుడు తగనాడి రప్ప రాంగనలెల్ల, నప్పుడు రవిచంద్రుల
లరుచుండి, రప్పుడుచేసె సింహధ్వానమాసీత, యప్పుడు రాముండు
హర్ష మొందె, నప్పుడు నారదాద్యభిలతాపసులును జనుదెంచి రచటి
కిసంభ్రమముల, జానకీదేవియును రాముచరణములకు నొరఁగె, నొ
రఁగిననకుకన నొనర జేర్చి నీకతంబునవైరంబు నేఁడువాసె, గఁటిఁ
గీర్తులటంచు నక్కడఁజెలంగె || ౧౪౬ ||

ఉ॥ శంకలు మాని యబ్జజుండు జానకిపాలికి నేగుదెంచువోఁ

బొంకముగానుతించి, మఱిభోరున నొక్కవరంబువేడుమో! పంకజ
నేత్ర! యన్నఁదనభర్తయనుజ్ఞను జేసి వారితో! నుంకువమీఱనిట్లనియె
నుల్లమునన్ ముదమందుచున్ వెసన్ || ౧౪౭ ||

క॥ మాకొఱకు నఖిలన్యపతులు! దాకొని సైన్యములువచ్చి వైత్యు
నిచేతం! బాకటముగఁబడి రిటు, మీ! రేకంబుగ వారినెల్ల నిండు ముద
మునన్ || ౧౪౮ ||

ఉ॥ వారలనిచ్చి వెండియును వారిజనేత్రనుఁ గోరుమన్న గం! భీర
తఁబొంగి, వానరవిభీషణసైనికులన్, మఱిందులన్, వారకపుత్రపౌత్రుల
ను వైశమునన్ బ్రతికింపుఁడంచు వి! స్తారమృదూక్తి వేడినను జయ్యనని
చ్చిరి దేవసంఘముల్ || ౧౪౯ ||

చ॥ సకలధరాధినాథులును, సైన్యములున్, భరతాదిసోదరుల్, స
కలకుమారకుల్, దనుజసంఘములున్ మహాజ్వల! ప్రకటశరీరులై మ
నిన, బాగుగ దేవతలెల్ల వారిపై! సుకరముగఁ గురించి రతిచోవ్యము
గా నమృతంపు వర్షముల్ || ౧౫౦ ||

గీ॥ అంతహతశేషులైన వారాశతాస్యు! మరణమెఱిగింప మూ
ర్ఖిల్లిమహినివ్రాలి! తెలిసియాచిత్రగంధి యొత్తిలి విలాప! మొదవఁగో
డండ్లు తనవెంట నొఱలవెడలి || ౧౫౧ ||

గీ॥ కదనమంతయుఁ జూచుచుఁగదలివచ్చి! తలలుదివిసోకఁగఁబ
డి వెలయుకొండ! వలెనుగూలిన తనయు, నవార్యలోక! కంటకుండై
న యాశతకంఠుఁగనియె || ౧౫౨ ||

వ॥ కని యనేకప్రకారంబులఁ గోడండ్లును దానును నతనిపయిం
బడి మోదుకొనుచు, నేలలుదడుపుచుఁ, దమకుదక్కెదియనుచు, సీతను
దూఱుచు, బాష్పంబులు రాల్పుచు విలపించి మఱియును బుత్రశోకంబును
దరింపఁజాలక తొమ్మును శిరంబును మోదుకొనుచుఁ జిత్రగంధి యుట్ల
నియె || ౧౫౩ ||

సీ॥ సురవర్గములనెల్లఁ జెఱలువట్టిన నీమహాజ్ఞ! దానెచ్చటనఱఁగఁ
బండ్రె? దిక్కరిఘటముల వ్రక్కలుగా వించునీభుజాబలముయేనీటఁగల

సె? మొగమెత్తి కనుఁగొని ముక్కంటినైనను వెఱపించులావు నేవీటఁబో
యె? నీతపంబునకు విధాత్యఁ డిచ్చినయట్టి వరములమహిమ యేవఱ
దఁగలసె? వెలయ రాఘవృఁడాదిమ విష్ణుఁడంటి. సుదతిజానకి యప్పరం
జ్యోతియంటిఁ, గపులు సురలంటి, జయములు గలుగవంటి, నకట! ఏ
ననేరవైతి వేనుండుఁ? దనయ!॥ ౧౫౪॥

గీ॥ రాఘవునిజంప జానకీరమణికివు! తలఁతువెప్పుడు మదినివైధవ్య
మొదవ! నది మృషావాదమై, నీనిజాంగనలకు! నహహ! వైధవ్యమొద
వె నటంచు మఱియు॥ ౧౫౫॥

ఉ॥ రాయనుఁ, బోకుమంటిఁ గద రాయను, నిన్నికఁబాసియోర్వ
లే! రాయను, హాశతద్వయక రాయను, మమ్మిటుబాధపెట్టితే! రాయ
ను, నీతనూఱుఁగన రాయను, నెక్కఁడఁ గందురాకుమా! రాయను, న
ల్లనేలవినరాయను, హాశతకంధరాయనున్॥ ౧౫౬॥

ఉ॥ మాయను మోసపెట్టితివి మాయురె! నీకిది ధర్మమానె రా!
మాయను, నయ్యొనాదు ఫలమాయను, దానకలోక సార్వభౌ! మా
యను, డాయవిత చలమాయను, నేటికిఁ జేసితంతభా! మాయను,
దుర్లభంబులనుమాయను, బాపురె! దైవమా! యనున్॥ ౧౫౭॥

గీ॥ అనుచునొఱులంగ వారల ననునయించి! రాముఁడెట్లనె నేలవి
లాపమొంద? నాహవంబున నెచట జయాపజయము! లందఱకుఁగల,
విహమునిత్యంబుగాదు॥ ౧౫౮॥

గీ॥ ఎవ్వఁడనిలోన నాతోడ నిట్లుపోరె? నెవ్వఁడనిలోన మాచేత
నిట్లుగూలెఁ? జెల్లునితనికి రణమున విల్లుపూన! నరయ నెన్నిటవైనఁ గృ
తార్థుఁడితఁడు॥ ౧౫౯॥

గీ॥ అనివిభీషణుఁబంపించి యగ్నివిధులు! సలుపనియమించి, తీరిన
సమయమందు! నాశ తాస్యని తనయు, మహాగుణాధ్యు, నీల కేతనుఁ
డనువాని నృపుఁడుకృపను॥ ౧౬౦॥

గీ॥ డంబుగానప్పురికిని బట్టంబు గట్టి! పెక్కుభంగుల దీవించి! పే

మనిగుడ| రషణ నగణితతూర్య నాదములు మ్రోయః| క్షేతివరుండరు
దెంచె దేవతలకడకు|| ౧౬౧||

చ|| సురలును, మానులున్, నృపులు శోభిల దీవనలిచ్చి మెచ్చుచో|
నరిగిరి; రాముఁమంబటురయంబున మారుతిఁజూచి, క్రమ్మటన్| శరధు
లుదాఁటఁజేయుమని చయ్యనవేడిన, వాయుజుండువే| ఛైరఁదనతోఁ
కపైనడపె సేనలనందఱ నొక్కపెట్టునన్|| ౧౬౨||

ఉ|| తమ్ముఁదానుసీతయును దానవమాసవ వానరాళియున్| స
మ్మదలీలనశ్వములఁ జారుమదేభ రథాదులింపుమై| గ్రమ్ముకొనంగ నె
క్కి, శతకఁతుచుపొూగ్రధాప్రకారముల్| పేర్తిగ నుగ్గడింపుచు, వి
భీషణభానుజు లుత్సహింపఁగన్|| ౧౬౩||

ఉ|| మానవనాయకుండును గ్రమంబున సేనలుగొల్వఁ దానయో|
ధ్యానగరంబుఁజేరి, తనతల్లులఁ గాంచి నమస్కరించి, య| జ్ఞానకిచే
యుపొరుషము సర్వముఁజెప్పి సుచంతమంత్రులౌ| నౌననిసన్నుతింప,
ముదమారవిభీషణుఁ బిల్చియిట్లనున్|| ౧౬౪||

చ|| పెనఁగితి వాలమందునను బెక్కువిధంబులఁ, జాలఁ జాలనా|
మనసునవచ్చెనీదు మహిమా విజయంబులటంచు మెచ్చి, స| త్కనకవి
భూషణాంబరనికాయ మొసంగి ముదంబుమీఱనం| పినఁ, దనసేనతో
దుత విభీషణుఁడుంజనె నంతనత్తఱిన్|| ౧౬౫||

చ|| రవితనయాంగ దాదులను రమ్మనికొఁగిటఁజేర్చి, మీకృపా| ప్ర
విమలదృష్టి చేసి నగుబాటుఘటింపక యుండ దైత్యునిన్| భువి నడఁగిం
పఁగాఁగలిగె భోరుననంచు, నమూల్యవస్తువుల్| సవినయ వృత్తిమైనొ
సఁగి చయ్యనఁబంపె దయామనస్కుఁడై|| ౧౬౬||

చ|| సకలధరాధి నాథులను సంభ్రమ మొప్పఁగఁబిల్చి, సూన్యత|
ప్రకటతరోక్తులన్ వివిధభంగుల నాదరణంబుచేసి, వా| రక సెలవిచ్చి
న స్మృతులు రామునకుం దగమ్రొక్కితాముద| పృకబలమెల్లఁ గొల్వఁ
గ నపారరణక్రియ లుగ్గడింపుచున్|| ౧౬౭||

చ॥ పిదపమరుత్సుతున్, సమరభీషణు, నీతిగుణౌఘభాషణున్, స
దమలభూషణుబిలచి, సారైకుఁగౌఁగిటుఁజేర్చి, ప్రీతి దు! పగదనధురీ
ణ! శత్రుమదఖండన! నీనుహిమంబుఁజేఁజుమీ! యదవద వాసి దైత్యుని
శ రావలిచే నణఁగించి మించుటల్॥ ౧౬౮॥

ఉ॥ నీనుదిలోనికోరికలు నిక్కమెఱుంగుదు, నెన్నిభంగులన్ నేమ
ముగానొనర్తునది నేఁక నమ్ముమటంచు సీతయున్! రాముఁడునిచ్చెఁగో
రులపరంపరలున్, మణిభూషణంబులున్; వేమఱువాయుజుండు సు
వివేకముమీఱఁగ మ్రొక్కిఁగక్కునన్॥ ౧౬౯॥

చ॥ మనుజువరేణ్యుచేతఁ బలుమాఱును దీవన లంది గంధమా! దన
మునకేగె; రాముఁడును దమ్ములు మంత్రులు బంధుమిత్రులున్! ఘనము
గనుత్సహింప సతిగౌరవ మొప్పఁగ రాజ్యభారమొ! య్యనవెసఁ దీర్పు
చుండెఁ గరుణాయుతసాంద్రమసస్కుఁడైతగన్॥ ౧౭౦॥

ఉ॥ ఎవ్వరు నీకథంజదివి యిమ్ముగ వ్రాతురు, ధర్మబుద్ధిమై! నెవ్వరు
విందు, రట్టిసువివేకులకున్ రఘునాథుఁడిచ్చునా! మవ్వపు భోగభాగ్య
ములు, మానితసౌఖ్యము లిష్టసంపదల్, నివ్వటిలంబ్రయంబులును, నీర
జసంభవ సన్నిభాయువుల్॥ ౧౭౧॥

చ॥ అనియివ్విధంబున శంకరుం డెఱింగించిన శాంకరీదేవి మహా
ద్భుతంబు నొంది మహాత్మా! యిట్టిచమత్కార కథావిధానం బెన్నం
డును వినియెఱుంగము; నేఁడుశ్రవణానందంబుగా వినఁగలిగెఁ గృతా
ర్థురాలనైతినని యానందింపుచుండెనంత॥ ౧౭౨॥

ఉ॥ శ్రీరమణీయవైభవ! విశేషగుణాకర! దీనలోకమం! దార! గభీ
ర! ధీర! సముదార! సుకీర్తివిహార! శత్రుసం! హారి! యఘప్రహారి! స
దయానుశరీర! సుధాకరప్రభా! కార! లసద్విచార! జయకారణ! పో
చమఁడ్డిభూవగా!॥ ౧౭౩॥

మాలిని॥ ప్రవిమల గుణహారి! బంధురాఘాఘదూరా! వివిధశు
భవిచారా! విశ్రీతాచార! ధీరా! కవిజలరుహసూరా! గర్వదుర్వార
రదూరా! భువనహితశరీరా! పోచమశ్రీవిహారి!॥ ౧౭౪॥

గద్య॥ ఇతి శ్రీమదేయకూర్తినివాస, లక్ష్మీనృసింహ కరుణాకటా
 త్తసంప్రాప్త మహాకవిత్వవిద్యాపారీణ, సుమహితాంధ్రగీర్వాణ
 భాషాప్రవీణ, సంగీతలక్షణధురీణ, సకలవిద్వన్మిత్రా, త్రేయస గో
 త్రాపవిత్ర, ధర్మనాచ్యపుత్ర, నిఖిల షహీసురాశీర్వాద ప్రవర్ధమాన
 భాగధేయ, సకలనృపవిధేయ, వినయవిధేయ, మర్దననామధేయ ప్ర
 ణీతంబైన సీతావిజయంబను మహాప్రబంధంబునందు శతకంతునకుఁ
 జిత్రగంధిస్వప్నంబు సెప్పుటయు, అతండు తనతల్లిబుద్ధి వినక రణంబు
 న కరుగుటయు, సకలకపిప్రళయంబును, భరతశత్రుఘ్నాది హతంబు
 ను. రాముకోపంబును, కలహమహిమంబును, రామునకు శక్యంబు
 గాక చింతించుటయు, సీత గడంగుటయు, ఆయ్యమ్మవలన దనుజుండు
 స్రుకుటయు, నారదాగమనంబును, హితోపదేశంబును, బ్రహ్మాస్త్ర
 ప్రయోగంబును, శతమఃఖుని మరణంబును, చిత్రగంధి విలాపంబును,
 నీలకేతనుపట్టాభిషేకంబును, తమ్ములుం దనయులు సైన్యంబులఁ బున
 ర్జీవులగుటయు, హనుమంతుండు నరల జలధులు దాఁటించుటయు,
 పురంబు చేరుటయు, విభీషణ సుగ్రీవ హనుమ త్ప్రభృతులు దమతమ
 భూములకుం జనుటయు రాజ్యంబుపాలించుటయు నన్నది సర్వంబును

చతుర్థాశ్వాసము సంపూర్ణము.



